

**ХМЕЛЬНИЦЬКА ОБЛАСНА РАДА
ХМЕЛЬНИЦЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ УПРАВЛІННЯ ТА ПРАВА
ІМЕНІ ЛЕОНІДА ЮЗЬКОВА**

ЗАТВЕРДЖУЮ
Перший проректор

(підпис) О.М. Омельчук
(ініціали, прізвище)

21 січня 2021 року
м.п.

**НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНІ МАТЕРІАЛИ
з навчальної дисципліни
«ТЕОРІЯ І ПРАКТИКА АДМІНІСТРАТИВНОГО СУДОЧИНСТВА»
для підготовки на другому освітньому рівні
здобувачів вищої освіти ступеня магістра
за спеціальністю 081 Право галузі знань 08 Право
за денною формою навчання**

ЗМІСТ

		Стор.
1.	Структура вивчення навчальної дисципліни	– 3
1.1.	Тематичний план навчальної дисципліни	– 3
1.2.	Лекції	– 4
1.3.	Семінарські (практичні, лабораторні) заняття	– 7
1.4.	Самостійна робота студентів	– 20
1.5.	Індивідуальні завдання	– 42
1.6.	Підсумковий контроль	– 44
2.	Схема нарахування балів	– 47
3.	Рекомендовані джерела	– 48
4.	Інформаційні ресурси в Інтернеті	– 104

1. Структура вивчення навчальної дисципліни

1.1. Тематичний план навчальної дисципліни

№ теми	Назва теми	Кількість годин											
		Денна форма навчання						Заочна форма навчання					
		Усього	у тому числі					Усього	у тому числі				
			Лекції	Сем. (прак).	Лабор.	Ін.зав.	СРС		Лекції	Сем. (прак).	Лабор.	Ін.зав.	СРС
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
1.	Загальна характеристика адміністративного судочинства як інституту судового захисту та засобу утвердження верховенства права	9	2	2	–	–	5	9	1	1	–	–	7
2.	Основні засади (принципи) адміністративного судочинства	9	2	2	–	–	5	9	1	1	–	–	7
3.	Юрисдикція адміністративних судів. Підсудність адміністративних справ	9	2	2	–	–	5	9	1	1	–	–	7
4.	Докази і доказування в адміністративному судочинстві	9	2	2	–	–	5	9	1	–	–	–	8
5.	Особливості процесуального статусу учасників справи та інших учасників судового процесу	9	2	2	–	–	5	9	1	–	–	–	8
6.	Процесуальне представництво	10	2	2	–	–	6	9	1	1	–	–	7
7.	Проведення в адміністративному суді першої інстанції	10	2	–	–	–	8	10	2	–	–	–	8
8.	Особливості позовного провадження в окремих категоріях адміністративних справ	10	2	–	–	–	8	10	–	–	–	–	10
9.	Перегляд судових рішень	10	2	–	–	–	8	9	2	–	–	–	7
10.	Медіація в адміністративному судочинстві	8	1	2	–	–	5	9	1	2	–	–	6

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
11.	Виконання судових рішень в адміністративних справах. Застосування заходів процесуального примусу	9	1	–	–	–	8	10	–	–	–	–	10
12.	Процесуальні документи в адміністративному судочинстві	9	1	2	–	–	6	9	1	1	–	–	7
13.	Судові рішення в адміністративному судочинстві	9	1	2	–	–	6	9	–	1	–	–	8
	Усього годин:	120	22	18	–	–	80	120	12	8	–	–	100

1.2. Лекції

№ з/п	Назва і план теми	Кількість годин
1	2	3
1.	Загальна характеристика адміністративного судочинства як інституту судового захисту та засобу утвердження верховенства права	2
1.1.	Правова природа адміністративного судочинства: поняття, ознаки та зміст.	
1.2.	Адміністративне судочинство як засіб утвердження верховенства права у вітчизняному конституційному устрої.	
1.3.	Співвідношення понять «адміністративна юстиція» та «адміністративна юрисдикція».	
1.4.	Завдання адміністративного судочинства. Відмінність завдання адміністративного судочинства від інших видів судочинства.	
1.5.	Загальна характеристика судового застосування джерел адміністративного права.	
1.6.	Застосування актів судової влади як похідних джерел адміністративного права.	
1.7.	Перспективи запровадження судового прецеденту як джерела права в Україні.	
1.8.	Адміністративна справа як предмет розгляду адміністративних судів. Види адміністративних справ в адміністративному судочинстві.	
1.9.	Форми адміністративного судочинства.	
2.	Основні засади (принципи) адміністративного судочинства	2
2.1.	Основні засади (принципи) адміністративного судочинства: поняття та значення.	
2.2.	Класифікація принципів адміністративного судочинства.	
2.3.	Верховенство права – визначальний принцип адміністративного судочинства.	
2.4.	Забезпечення рівності сторін в адміністративному процесі.	
2.5.	Аналіз принципів змагальності сторін, диспозитивності та офіційного з'ясування всіх обставин у справі.	
2.6.	Характеристика принципу гласності судового процесу.	

1	2	3
2.7. 2.8. 2.9. 2.10. 2.11. 2.12. 2.13. 2.14.	Відкритість інформації щодо справи. Зміст права на перегляд справи та оскарження судового рішення. Характеристика принципу обов'язковості судових рішень. Аналіз принципу розумності строків розгляду справи судом. Характеристика принципу неприпустимості зловживання процесуальними правами. Зміст принципу відшкодування судових витрат фізичних та юридичних осіб, на користь яких ухвалене судове рішення. Характеристика неформалізованих принципів адміністративного судочинства. Особливості застосування принципів адміністративного судочинства та забезпечення їх реалізації в юридичній практиці.	
3.	Юрисдикція адміністративних судів. Підсудність адміністративних справ	2
3.1. 3.2. 3.3. 3.4. 3.5. 3.6. 3.7. 3.8. 3.9. 3.10.	Поняття публічно-правового спору та його особливості. Загальна характеристика адміністративно-правових спорів. Предмет адміністративної юрисдикції та його співвідношення з предметами конституційної, кримінальної, цивільної та господарської юрисдикції. Проблеми визначення правової природи правовідносин для вирішення питання юрисдикції адміністративних судів. Види публічно-правових спорів, на які поширюється юрисдикція адміністративних судів. Критерії встановлення юрисдикції адміністративних судів. Предмет адміністративної юрисдикції: розмежування компетенції. Поняття підсудності адміністративних справ. Види підсудності адміністративних справ: предметна, територіальна, інстанційна. Недопустимість спорів про підсудність. Наслідки порушення правил підсудності.	
4.	Докази і доказування в адміністративному судочинстві	2
4.1. 4.2. 4.3. 4.4. 4.5. 4.6. 4.7. 4.8.	Поняття та ознаки доказування в адміністративному судочинстві. Поняття та ознаки доказів у адміністративному судочинстві. Класифікація доказів. Джерела доказів у адміністративному судочинстві. Засоби доказування. Обов'язок доказування. Презумпція винуватості суб'єкта владних повноважень. Роль суду в доказуванні. Дослідження та оцінка доказів у адміністративному судочинстві. Звільнення від доказування в адміністративному судочинстві. Поняття та способи забезпечення доказів. Підстави та порядок забезпечення доказів.	
5.	Особливості процесуального статусу учасників справи та інших учасників судового процесу	2
5.1. 5.2. 5.3. 5.4.	Адміністративна процесуальна правосуб'єктність. Права та обов'язки учасників справи. Характеристика адміністративно-процесуального статусу позивача в адміністративній справі. Напрямки вдосконалення законодавства щодо процесуального статусу сторін в адміністративному судочинстві. Процесуальний статус відповідача в адміністративній справі.	

1	2	3
5.5.	Зловживання процесуальними правами в процесі реалізації процесуального статусу сторін в адміністративному судочинстві: форми та способи попередження.	
5.6.	Характеристика адміністративно-процесуального статусу третіх осіб як учасників справи.	
5.7.	Процесуальне правонаступництво.	
5.8.	Процесуальний статус інших учасників судового процесу.	
6.	Процесуальне представництво	2
6.1.	Сутність, особливості представництва прав, свобод та інтересів громадян в адміністративному судочинстві.	
6.2.	Види представництва.	
6.3.	Принципи та функції представництва в адміністративному судочинстві.	
6.4.	Поняття та зміст правового статусу представника як суб'єкта адміністративного судочинства.	
6.5.	Види представників в адміністративному процесі.	
6.6.	Повноваження представника прав, свобод та інтересів громадян в адміністративному судочинстві.	
6.7.	Зарубіжний досвід представництва в адміністративному судочинстві та можливості його використання в Україні.	
6.8.	Удосконалення законодавства, яке регламентує представництво в адміністративному судочинстві.	
6.9.	Участь у судовому процесі органів та осіб, яким законом надано право звертатися до суду в інтересах інших осіб та їх процесуальний статус.	
7.	Проведення в адміністративному суді першої інстанції	2
7.1.	Адміністративний позов: поняття, форма, зміст, вимоги.	
7.2.	Відкриття провадження в адміністративній справі.	
7.3.	Підготовче провадження.	
7.4.	Врегулювання спору за участі судді.	
7.5.	Розгляд справи по суті та ухвалення судового рішення.	
7.6.	Розгляд справ за правилами спрощеного позовного провадження.	
8.	Особливості позовного провадження в окремих категоріях адміністративних справ	2
8.1.	Розгляд окремих категорій складних справ.	
8.2.	Розгляд окремих категорій термінових адміністративних справ.	
8.3.	Розгляд типових та зразкових справ.	
9.	Перегляд судових рішень	2
9.1.	Апеляційне провадження.	
9.2.	Касаційне провадження.	
9.3.	Перегляд судових рішень за нововиявленими або виключними обставинами.	
10.	Медіація в адміністративному судочинстві	1
10.1.	Медіація як позасудовий спосіб врегулювання публічно-правового спору. Місце медіації в системі адміністративного судочинства.	
10.2.	Принципи і моделі медіації, переваги і недоліки застосування при вирішенні конфліктів та спорів.	
10.3.	Функції інституту медіації та механізм їх реалізації в адміністративному судочинстві.	
10.4.	Особливості застосування медіації в механізмі вирішення адміністративних спорів: міжнародний досвід та напрямки вдосконалення вітчизняного законодавства.	

1	2	3
10.5.	Зловживання правами в процесі медіації: особливості протидії та профілактики.	
10.6.	Практика застосування медіації в адміністративному судочинстві.	
11.	Виконання судових рішень в адміністративних справах. Застосування заходів процесуального примусу	1
11.1.	Порядок набрання судовими рішеннями законної сили.	
11.2.	Примирення сторін у процесі виконання.	
11.3.	Відстрочення і розстрочення виконання. Зміна чи встановлення способу і порядку виконання судового рішення.	
11.4.	Судовий контроль за виконанням судових рішень в адміністративних справах.	
11.5.	Заходи процесуального примусу.	
12.	Процесуальні документи в адміністративному судочинстві	1
12.1.	Поняття та види адміністративно-процесуальних документів.	
12.2.	Зміст та особливості реалізації права громадян на звернення до суду з адміністративним позовом.	
12.3.	Види заяв по суті справи. Зміст заяв по суті справи.	
12.4.	Заяви з процесуальних питань	
12.5.	Оформлення процесуальних документів на стадії апеляційного провадження.	
12.6.	Оформлення процесуальних документів на стадії касаційного провадження.	
12.7.	Заява про перегляд судового рішення за нововиявленими або виключними обставинами.	
12.8.	Процесуальні документи, пов'язані з виконанням судових рішень.	
13.	Судові рішення в адміністративному судочинстві	1
13.1.	Поняття та правова природа судових рішень. Класифікаційні ознаки рішень адміністративного суду.	
13.2.	Види судових рішень в адміністративному судочинстві.	
13.3.	Підстави та порядок ухвалення судових рішень в адміністративній справі.	
13.4.	Способи та порядок усунення недоліків судових рішень.	
13.5.	Вимоги до судових рішень.	
	Усього	22

1.3. Семінарські заняття

Семінарське заняття 1

Тема 1. Загальна характеристика адміністративного судочинства як інституту судового захисту та засобу утвердження верховенства права

Питання для усного опитування та дискусії

1.1. Правова природа адміністративного судочинства: поняття, ознаки та зміст. Відмінність адміністративного судочинства від конституційного, цивільного, господарського та кримінального судочинства.

1.2. Адміністративне судочинство як засіб утвердження верховенства права у вітчизняному конституційному устрої.

1.3. Співвідношення понять «адміністративна юстиція» та «адміністративна юрисдикція».

1.4. Завдання адміністративного судочинства. Відмінність завдання адміністративного судочинства від інших видів судочинства

1.5. Загальна характеристика судового застосування джерел адміністративного права.

1.6. Підзаконні нормативно-правові акти в системі джерел адміністративного права.

1.7. Проблеми застосування судами актів СРСР та Української РСР як джерел адміністративного права України.

1.8. Застосування міжнародних та європейських джерел адміністративного права в судочинстві.

1.9. Застосування актів судової влади як похідних джерел адміністративного права.

1.10. Перспективи запровадження судового прецеденту як джерела права в Україні.

1.11. Адміністративна справа як предмет розгляду адміністративних судів. Види адміністративних справ в адміністративному судочинстві.

1.12. Форми адміністративного судочинства.

Аудиторна письмова робота

Виконання студентами тестових завдань з питань теми заняття.

Методичні рекомендації

Ключовими термінами, на розумінні яких базується засвоєння навчального матеріалу теми, є: адміністративне судочинство, адміністративний процес, адміністративна юстиція, завдання адміністративного судочинства, адміністративна справа, публічні права та інтереси, судове застосування джерел права.

З метою глибокого засвоєння навчального матеріалу при самостійному вивченні теми студенту варто особливу увагу зосередити на таких аспектах:

- поняття та ознаки адміністративної юстиції;
- співвідношення понять «адміністративна юстиція» та «адміністративна юрисдикція»;
- завдання адміністративного судочинства;
- відмінність адміністративного судочинства від інших видів судочинства;
- відносини адміністративного судочинства в предметі адміністративного права;
- принцип *in dubio pro tributario* – важливий елемент захисту прав платника податків у демократичному суспільстві;
- зміст адміністративної юрисдикції;
- адміністративне судочинство і адміністративна юстиція;
- адміністративне судочинство як складова адміністративної юстиції;
- загальна характеристика адміністративної юстиції сучасної України;
- поняття та ознаки адміністративної юстиції;
- відмінність завдання адміністративного судочинства від кримінального, цивільного, господарського, конституційного судочинства;
- загальна характеристика судового застосування джерел адміністративного права;
- система джерел адміністративного права та її елементи;
- функції джерел адміністративного права;
- міжнародні договори в системі джерел адміністративного права України;
- європейські джерела адміністративного права та їх застосування в судочинстві України;
- застосування Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод у судочинстві України як джерела адміністративного права;
- право ЄС у системі джерел адміністративного права України;
- судові рішення в системі джерел адміністративного права;
- застосування практики Європейського суду з прав людини як джерела права в адміністративному судочинстві;
- рішення Європейського суду з прав людини, що стосуються питань адміністративної юстиції;
- особливості застосування судами актів Конституційного Суду України як джерел адміністративного права;
- акти Верховного Суду у системі джерел адміністративного права;
- модель системи джерел, які застосовуються судами в адміністративному судочинстві;
- джерела переконливого характеру в судовому застосуванні;
- адміністративні (індивідуальні) акти як джерела переконливого характеру;

- значення адміністративних договорів як джерел переконливого характеру в адміністративному праві України;
- правовий звичай та його застосування в судочинстві України;
- застосування судами правової доктрини як переконливого джерела в адміністративному праві;
- застосування актів «м'якого права» та інших джерел переконливого характеру в судочинстві України;
- обґрунтування моделі системи джерел, які застосовуються судами в адміністративному судочинстві;
- правова природа інституту адміністративної справи;
- проблемні питання інституту адміністративної справи у вітчизняному адміністративному судочинстві та напрями їх розв'язання;
- загальне позовне провадження;
- розгляд і вирішення адміністративної справи у судовому засіданні;
- участь у судовому засіданні в режимі відеоконференції;
- письмове провадження;
- спрощене позовне провадження;
- розгляд і вирішення адміністративної справи у судовому засіданні;
- участь у судовому засіданні в режимі відеоконференції;
- письмове провадження.

Семінарське заняття 2

Тема 2. Основні засади (принципи) адміністративного судочинства

Питання для усного опитування та дискусії

- 2.1. Основні засади (принципи) адміністративного судочинства: поняття та значення.
- 2.2. Класифікація принципів адміністративного судочинства.
- 2.3. Верховенство права – визначальний принцип адміністративного судочинства.
- 2.3.1. Підходи до з'ясування сутності верховенства права.
- 2.3.2. Тлумачення верховенства права Конституційним Судом України.
- 2.3.3. Інтерпретація верховенства права Європейським судом з прав людини.
- 2.3.4. Співвідношення принципів верховенства права та законності в адміністративному судочинстві.
- 2.3.5. Процедури реалізації принципу верховенства права на окремих стадіях судового адміністративного процесу.
- 2.3.6. Гарантії реалізації принципу верховенства права при здійсненні судового захисту
- 2.4. Характеристика принципу рівності усіх учасників судового процесу перед законом і судом. Забезпечення рівності сторін в адміністративному процесі.
- 2.5. Аналіз принципів змагальності сторін, диспозитивності та офіційного з'ясування всіх обставин у справі.
- 2.5.1. Поняття змагальності в адміністративному судочинстві.
- 2.5.2. Права, які забезпечують необхідні процесуальні можливості для відстоювання позиції сторони.
- 2.5.3. Роль суду в забезпеченні принципу змагальності сторін в адміністративному судочинстві.
- 2.5.4. Процесуальні особливості змагальності сторін в адміністративному судочинстві.
- 2.5.5. Доказування як засіб доведення позиції сторін в адміністративному судочинстві.
- 2.6. Характеристика принципу гласності судового процесу.
- 2.7. Відкритість інформації щодо справи.
- 2.7.1. Обмеження відкритості інформації щодо справи.
- 2.7.2. Гарантії гласності і відкритості інформації щодо справи.
- 2.7.3. Повне фіксування судового процесу технічними засобами.

- 2.8. Зміст права на перегляд справи та оскарження судового рішення.
- 2.8.1. Суб'єкти права на апеляційний перегляд та касаційне оскарження судового рішення.
- 2.8.2. Характеристика принципу забезпечення права на апеляційний перегляд справи.
- 2.8.3. Аналіз принципу забезпечення права на касаційне оскарження судового рішення у випадках, визначених законом.
- 2.9. Характеристика принципу обов'язковості судових рішень. Відповідальність за невиконання судових рішень.
- 2.10. Аналіз принципу розумності строків розгляду справи судом. Встановлення Кодексом адміністративного судочинства України розумних строків.
- 2.11. Характеристика принципу неприпустимості зловживання процесуальними правами.
- 2.11.1. Зміст обов'язку учасників судового процесу та їхніх представників добросовісно користуватися процесуальними правами.
- 2.11.2. Визнання судом зловживанням процесуальними правами дій, що суперечать завданню адміністративного судочинства, з урахуванням конкретних обставин справи.
- 2.11.3. Наслідки визнання подання скарги, заяви, клопотання зловживанням процесуальними правами.
- 2.11.4. Обов'язок суду вживати заходів для запобігання зловживанню процесуальними правами.
- 2.11.5. Застосування судом до учасника судового процесу заходів, визначених Кодексом адміністративного судочинства України, у випадку зловживання ним його процесуальними правами.
- 2.12. Зміст принципу відшкодування судових витрат фізичних та юридичних осіб, на користь яких ухвалене судове рішення.
- 2.13. Характеристика неформалізованих принципів адміністративного судочинства: розумності та справедливості; доступності судочинства; ефективності судового захисту; процесуальної економії та процесуальної формальності; рівності можливостей; державного гарантування процесуальних прав учасників процесу; очевидної раціональності/доцільності; пропорційності; незворотності дії норм права.
- 2.14. Особливості застосування принципів адміністративного судочинства.
- 2.14.1. Реалізація принципів адміністративного судочинства при винесенні судового рішення.
- 2.14.2. Забезпечення реалізації принципів адміністративного судочинства в юридичній практиці.
- 2.14.3. Наслідки порушення принципів адміністративного судочинства.

Аудиторна письмова робота

Виконання студентами тестових завдань з питань теми заняття.

Методичні рекомендації

Ключовими термінами, на розумінні яких базується засвоєння навчального матеріалу теми, є: основні засади (принципи) адміністративного судочинства, верховенство права, рівність усіх учасників судового процесу, гласність судового процесу, відкритість судового процесу, повне фіксування судового процесу технічними засобами, змагальність сторін, диспозитивність, офіційне з'ясування всіх обставин у справі, обов'язковість судового рішення, право на апеляційний перегляд справи, право на касаційне оскарження судового рішення, розумність строків, неприпустимість зловживання процесуальними правами, відшкодування судових витрат фізичних та юридичних осіб.

З метою глибокого засвоєння навчального матеріалу при самостійному вивченні теми студенту варто особливу увагу зосередити на таких аспектах:

- поняття основних засад (принципів) адміністративного судочинства;
- значення принципів адміністративного судочинства;
- система принципів адміністративного судочинства;
- загальні та процесуальні принципи адміністративного судочинства;
- «неписані» принципи адміністративного судочинства;

- зміст принципів адміністративного судочинства;
- особливості реалізації принципів адміністративного судочинства;
- верховенство права у рішеннях Конституційного Суду України та Європейського суду з прав людини;
- правила застосування джерел права судом;
- аналогія закону та аналогія права;
- зміст права на перегляд справи та оскарження судового рішення;
- відповідальність за невиконання судових рішень;
- обмеження відкритості інформації щодо справи;
- гарантії гласності і відкритості інформації щодо справи;
- наслідки порушення принципів адміністративного судочинства.

Семінарське заняття 3

Тема 3. Юрисдикція адміністративних судів. Підсудність адміністративних справ

Питання для усного опитування та дискусії

- 3.1. Поняття публічно-правового спору та його особливості.
 - 3.1.1. Предмет публічно-правового спору.
 - 3.1.2. Структура публічно-правового спору.
 - 3.1.3. Класифікація публічно-правових спорів, що належать до юрисдикції адміністративного суду.
 - 3.1.4. Юридична природа спорів, що розглядаються в порядку адміністративного судочинства.
- 3.2. Загальна характеристика адміністративно-правових спорів.
 - 3.2.1. Характеристика поняття «адміністративно-правовий спір».
 - 3.2.2. Підстави адміністративно-правового спору.
 - 3.2.3. Об'єкт та предмет адміністративно-правового спору.
 - 3.2.4. Кваліфікуючі ознаки, поняття та види адміністративно-правових спорів.
- 3.3. Предмет адміністративної юрисдикції та його співвідношення з предметами конституційної, кримінальної, цивільної та господарської юрисдикції.
- 3.4. Проблеми визначення правової природи правовідносин для вирішення питання юрисдикції адміністративних судів.
- 3.5. Види публічно-правових спорів, на які поширюється юрисдикція адміністративних судів.
- 3.6. Критерії встановлення юрисдикції адміністративних судів. Спеціальні критерії визначення спорів, на які поширюється компетенція адміністративних судів: суб'єкт владних повноважень як позивач у справі; адміністративна юрисдикція залежно від вимог у справі; адміністративний договір; визначення та поняття виборчого спору.
- 3.7. Предмет адміністративної юрисдикції: розмежування компетенції.
 - 3.7.1. Розмежування компетенції між адміністративними та іншими судами загальної юрисдикції.
 - 3.7.2. Адміністративне судочинство: оскарження рішень про накладення адміністративних стягнень.
 - 3.7.3. Спори з приводу прийняття громадян на публічну службу, її проходження, звільнення з публічної служби.
 - 3.7.4. Земельні спори: проблеми визначення юрисдикції.
 - 3.7.5. Компетенція адміністративних судів щодо спорів про припинення повноважень народних депутатів України та депутатів місцевих рад.
- 3.8. Окремі аспекти визначення юрисдикції адміністративних судів.
 - 3.8.1. Розмежування компетенції між адміністративними судами і судом конституційної юрисдикції.
 - 3.8.2. Адміністративна та кримінальна юрисдикції: проблеми розмежування.
 - 3.8.3. Розмежування судових юрисдикцій щодо спорів про оскарження рішень, дій або бездіяльності органу державної виконавчої служби, приватного виконавця.

3.8.4. Проблемні питання розмежування юрисдикцій господарських та адміністративних судів.

3.9. Поняття підсудності адміністративних справ.

3.10. Види підсудності адміністративних справ: предметна, територіальна, інстанційна.

3.11. Недопустимість спорів про підсудність. Наслідки порушення правил підсудності.

Аудиторна письмова робота

Виконання студентами тестових завдань з питань теми заняття.

Методичні вказівки

Ключовими термінами, на розумінні яких базується засвоєння навчального матеріалу теми, є: юрисдикція адміністративних судів, адміністративний суд, підсудність адміністративних справ, види юрисдикції адміністративних справ.

З метою глибокого засвоєння навчального матеріалу при самостійному вивченні теми студенту варто особливу увагу зосередити на таких аспектах:

- справи, на які поширюється юрисдикція адміністративних судів;
- справи, на які не поширюється юрисдикція адміністративних судів;
- предметна юрисдикція;
- розмежування предметної юрисдикції адміністративних судів;
- розгляд кількох пов'язаних між собою вимог;
- інстанційна юрисдикція;
- територіальна юрисдикція (підсудність);
- підсудність справ за вибором позивача;
- підсудність справ за місцем проживання або місцезнаходження відповідача;
- виключна підсудність;
- підсудність справ, у яких однією із сторін є суд або суддя;
- передача адміністративної справи з одного адміністративного суду до іншого;
- недопустимість спорів про підсудність;
- наслідки порушення правил підсудності.

Семінарське заняття 4

Тема 4. Докази і доказування в адміністративному судочинстві

Питання для усного опитування та дискусії

4.1. Поняття та ознаки доказування в адміністративному судочинстві.

4.2. Поняття та ознаки доказів у адміністративному судочинстві.

4.3. Класифікація доказів.

4.4. Джерела доказів у адміністративному судочинстві. Засоби доказування.

4.5. Обов'язок доказування. Презумпція винуватості суб'єкта владних повноважень.

4.6. Роль суду в доказуванні. Дослідження та оцінка доказів у адміністративному судочинстві.

4.7. Звільнення від доказування в адміністративному судочинстві.

4.8. Поняття та способи забезпечення доказів. Підстави та порядок забезпечення доказів.

Аудиторна письмова робота

Виконання студентами тестових завдань з питань теми заняття.

Методичні вказівки

Ключовими термінами, на розумінні яких базується засвоєння навчального матеріалу теми, є: докази, доказування, показання свідків, пояснення сторін, третіх осіб та їхніх представників, засіб доказування, джерела доказів, письмові докази, речові докази, електронні докази, судово експертиза, висновок експерта, висновок експерта у галузі права, забезпечення доказів, оцінка доказів.

З метою глибокого засвоєння навчального матеріалу при самостійному вивченні теми студенту варто особливу увагу зосередити на таких аспектах:

- засоби доказування;
- належність доказів;

- правила допустимості доказів;
- достовірність доказів;
- достатність доказів;
- обов'язок доказування;
- роль суду в доказуванні;
- підстави звільнення від доказування;
- подання доказів;
- витребування доказів;
- огляд доказів за їх місцезнаходженням;
- огляд речових доказів, що швидко псуються;
- судові доручення щодо збирання доказів та їх виконання;
- звернення адміністративного суду із судовим дорученням про надання правової допомоги до іноземного суду або іншого компетентного органу іноземної держави;
- виконання в Україні судових доручень іноземних судів;
- оцінка доказів;
- показання свідків;
- пояснення сторін, третіх осіб та їхніх представників як засіб доказування;
- письмові та речові докази;
- електронні докази;
- поняття та види судових експертиз;
- висновок експерта;
- висновок експерта у галузі права.

Семінарське заняття 5

Тема 5. Особливості процесуального статусу учасників справи та інших учасників судового процесу

Питання для усного опитування та дискусії

- 5.1. Адміністративна процесуальна правосуб'єктність.
- 5.2. Права та обов'язки учасників справи. Неприпустимість зловживання процесуальними правами.
- 5.3. Характеристика адміністративно-процесуального статусу позивача в адміністративній справі. Напрямки вдосконалення законодавства щодо процесуального статусу сторін в адміністративному судочинстві.
- 5.4. Процесуальний статус відповідача в адміністративній справі.
- 5.5. Зловживання процесуальними правами в процесі реалізації процесуального статусу сторін в адміністративному судочинстві: форми та способи попередження.
- 5.6. Заміна неналежної сторони.
- 5.7. Характеристика адміністративно-процесуального статусу третіх осіб як учасників справи.
- 5.8. Процесуальне правонаступництво.
- 5.9. Процесуальний статус інших учасників судового процесу: помічника судді, секретаря судового засідання, судового розпорядника, свідка, експерта, експерта з питань права, спеціаліста, перекладача. Особи, які не можуть бути допитані як свідки. Відмова свідка від давання показань на вимогу суду. Відповідальність інших учасників судового процесу.

Аудиторна письмова робота

Виконання студентами тестових завдань з питань теми заняття.

Методичні вказівки

Ключовими термінами, на розумінні яких базується засвоєння навчального матеріалу теми, є: адміністративна процесуальна правосуб'єктність, адміністративна процесуальна правоздатність, адміністративна процесуальна дієздатність, учасники судового процесу, учасники справи, позивач, відповідач, треті особи, інші учасники судового процесу, помічник

судді, секретар судового засідання, судовий розпорядник, свідок, експерт, експерт з питань права, спеціаліст, перекладач.

З метою глибокого засвоєння навчального матеріалу при самостійному вивченні теми студенту варто особливу увагу зосередити на таких аспектах:

- поняття адміністративної процесуальної правосуб'єктності;
- носії адміністративної процесуальної правосуб'єктності;
- виникнення та припинення адміністративної процесуальної правоздатності;
- виникнення та припинення адміністративної процесуальної дієздатності;
- класифікація учасників судового процесу;
- права та обов'язки учасників справи;
- неприпустимість зловживання процесуальними правами;
- позивач та відповідач як сторони в адміністративному процесі;
- випадки, встановлені законом щодо можливості позовів суб'єкта владних повноважень;
- права та обов'язки сторін;
- заміна неналежної сторони;
- права та обов'язки третіх осіб, які заявляють самостійні вимоги на предмет спору;
- права та обов'язки третіх осіб, які не заявляють самостійні вимоги на предмет спору;
- процесуальне правонаступництво.

Семінарське заняття 6

Тема 6. Процесуальне представництво

Питання для усного опитування та дискусії

6.1. Сутність, особливості представництва прав, свобод та інтересів громадян в адміністративному судочинстві.

6.2. Види представництва. Договірне представництво. Законне представництво.

6.3. Принципи та функції представництва в адміністративному судочинстві.

6.4. Поняття та зміст правового статусу представника як суб'єкта адміністративного судочинства.

6.4.1. Завдання участі у справі представника.

6.4.2. Загальні вимоги до особи, яка може бути представником.

6.4.3. Особливості юридичної відповідальності представника та контролю за його діяльністю у сфері адміністративного судочинства.

6.4.4. Взаємодія представника з іншими учасниками адміністративного судочинства.

6.5. Види представників в адміністративному процесі.

6.6. Повноваження представника прав, свобод та інтересів громадян в адміністративному судочинстві.

6.7. Документи, що підтверджують повноваження представників.

6.8. Зарубіжний досвід представництва в адміністративному судочинстві та можливості його використання в Україні. Удосконалення законодавства, яке регламентує представництво в адміністративному судочинстві.

6.9. Участь у судовому процесі органів та осіб, яким законом надано право звертатися до суду в інтересах інших осіб та їх процесуальний статус

Аудиторна письмова робота

Виконання студентами тестових завдань з питань теми заняття.

Методичні вказівки

Ключовими термінами, на розумінні яких базується засвоєння навчального матеріалу теми, є: адміністративна процесуальна правосуб'єктність, адміністративна процесуальна правоздатність, адміністративна процесуальна дієздатність, представник, законний представник, органи та особи, яким законом надано право звертатися до суду в інтересах інших осіб, процесуальні права, представник, представництво, договірне представництво, законне представництво, вимоги, повноваження, юридична відповідальність, документи, що підтверджують повноваження, Уповноважений Верховної Ради України з прав людини,

державні органи, органи місцевого самоврядування, фізичні та юридичні особи, Національне агентство з питань запобігання корупції, прокурор.

З метою глибокого засвоєння навчального матеріалу при самостійному вивченні теми студенту варто особливу увагу зосередити на таких аспектах:

- завдання участі у справі представника;
- загальні вимоги до особи, яка може бути представником;
- види представників в адміністративному процесі;
- коло осіб, які не можуть бути представниками;
- повноваження представника у суді;
- документи, що підтверджують повноваження представників;
- участь у судовому процесі органів та осіб, яким законом надано право звертатися до суду в інтересах інших осіб.

Семінарське заняття 7

Тема 10. Медіація в адміністративному судочинстві

Питання для усного опитування та дискусії

10.1. Медіація як позасудовий спосіб врегулювання публічно-правового спору. Місце медіації в системі адміністративного судочинства.

10.2. Сутність процедур примирення в системі альтернативного вирішення юридичних конфліктів (спорів).

10.3. Принципи і моделі медіації, переваги і недоліки застосування при вирішенні конфліктів та спорів.

10.4. Поняття, предмет та доктринальні засади судової медіації.

10.5. Принципи інституту медіації, їх види та особливості застосування в адміністративному судочинстві.

10.6. Функції інституту медіації та механізм їх реалізації в адміністративному судочинстві.

10.7. Формування законодавчих основ запровадження медіації для вирішення юридичних спорів в адміністративному судочинстві України.

10.8. Особливості застосування медіації в механізмі вирішення адміністративних спорів: міжнародний досвід та напрямки вдосконалення вітчизняного законодавства.

10.9. Зловживання правами в процесі медіації: особливості протидії та профілактики.

10.10. Зарубіжний досвід застосування медіації як ефективний спосіб вирішення спорів.

10.11. Перспективи розвитку інституту медіації як засобу вирішення публічно-правових спорів в адміністративному судочинстві в Україні.

10.12. Практика застосування медіації в адміністративному судочинстві.

Аудиторна письмова робота

Виконання студентами тестових завдань з питань теми заняття.

Методичні вказівки

Ключовими термінами, на розумінні яких базується засвоєння навчального матеріалу теми, є: адміністративне судочинство, адміністративна справа, юридичний конфлікт (спір), медіація, альтернативне вирішення спорів, медіатор, суддя-медіатор, медіативна угода, примирення сторін, принципи медіації.

З метою глибокого засвоєння навчального матеріалу при самостійному вивченні теми студенту варто особливу увагу зосередити на таких аспектах:

- поняття «юридичний конфлікт» і «юридичний спір» як соціально-правові явища;
- сутність процедур примирення в системі альтернативного вирішення юридичних конфліктів (спорів);
- принципи і моделі медіації;
- переваги і недоліки застосування при вирішенні конфліктів та спорів;
- місце медіації в системі адміністративного судочинства;
- зарубіжний досвід медіації як ефективний спосіб вирішення спорів;

- законодавче забезпечення медіації в деяких європейських країнах та Україні в контексті євроінтеграційних процесів;
- напрямки формування законодавчих основ запровадження медіації для вирішення юридичних спорів в адміністративному судочинстві;
- доцільність запровадження медіації в адміністративному судочинстві, як одного з найдієвіших видів альтернативного вирішення юридичних спорів, віднесених до компетенції адміністративного суду;
- сутність альтернативного вирішення спорів як можливої нової сфери професійної діяльності судді-медіатора при вирішенні юридичних спорів в адміністративному судочинстві;
- допустимість виконання суддею ролі медіатора;
- медіативна діяльність судді як можливий принципово новий самостійний вид суддівської діяльності;
- поняття альтернативного вирішення спорів в адміністративному судочинстві;
- класифікація альтернативних способів і властивих їм процедур на змагальні і примирливі;
- підходи щодо виокремлення основних переваг медіації та переваг інших примирних процедур в адміністративному судочинстві;
- підходи до визначення функціональної ролі судді-медіатора при проведенні медіації в адміністративному судочинстві;
- зміст пов'язаних з проведенням медіації в адміністративному судочинстві заборон і обмежень;
- додаткові знання і професійні навички, які необхідні судді-медіатору;
- правова природа, вимоги до змісту та оформлення, укладення та утвердження мирової угоди в адміністративному судочинстві;
- вивчення позитивного досвіду зарубіжних країн, які мають достатнє законодавче підґрунтя проведення процедури медіації та практику її застосування;
- найдоцільніші напрямки застосування позитивного досвіду зарубіжних країн щодо проведення медіації в Україні;
- питання правового режиму діяльності судді-медіатора;
- пропозиції щодо вдосконалення законодавства України у сфері проведення процедури медіації в адміністративному судочинстві.

Семінарське заняття 8

Тема 12. Процесуальні документи в адміністративному судочинстві

12.1. Поняття та види адміністративно-процесуальних документів.

12.2. Характерні риси адміністративно-процесуальних документів, що складаються учасниками судового процесу.

12.3. Зміст та особливості реалізації права громадян на звернення до суду з адміністративним позовом. Правові засади реалізації права громадян на задоволення адміністративного позову.

12.4. Види заяв по суті справи. Зміст заяв по суті справи.

12.4.1. Адміністративний позов як засіб реалізації прав громадян на судовий захист.

12.4.1.1. Поняття, ознаки та елементи адміністративного позову.

12.4.1.2. Види адміністративних позовів та їх характеристика.

12.4.1.3. Адміністративний позов в системі засобів захисту прав громадянина у сфері публічно-правових відносин.

12.4.1.4. Зміст позовної заяви.

12.4.1.5. Форма позовної заяви.

12.4.1.6. Документи, що додаються до позовної заяви.

12.4.1.7. Форма і зміст зустрічної позовної заяви.

12.4.2. Відзив на позовну заяву (відзив) як заява по суті справи.

12.4.2.1. Зміст відзиву.

12.4.2.2. Строк подання відзиву.

- 12.4.2.3. Наслідки ненадання відповідачем відзиву у встановлений судом строк без поважних причин.
- 12.4.3. Відповідь на відзив як заява по суті справи.
 - 12.4.3.1. Зміст відповіді на відзив.
 - 12.4.3.2. Строк подання відповіді на відзив.
- 12.4.4. Заперечення як заява по суті справи.
 - 12.4.4.1. Зміст заперечення.
 - 12.4.4.2. Строк подання заперечення.
- 12.4.5. Пояснення третьої особи щодо позову або відзиву як заява по суті справи.
 - 12.4.5.1. Зміст пояснення третьої особи щодо позову або відзиву.
 - 12.4.5.2. Строк подання пояснення третьої особи щодо позову або відзиву.
- 12.5. Заяви з процесуальних питань
 - 12.5.1. Зміст заяви, клопотання і заперечення.
 - 12.5.2. Форма заяви, клопотання і заперечення.
 - 12.5.3. Порядок подання та розгляду заяви, клопотання і заперечення.
 - 12.5.4. Загальні вимоги до форми та змісту письмової заяви, клопотання, заперечення.
 - 12.5.5. Наслідки подання заяви (клопотання, заперечення) без додержання встановлених вимог.
- 12.6. Оформлення процесуальних документів на стадії апеляційного провадження.
 - 12.6.1. Порядок реалізації права на апеляційне оскарження.
 - 12.6.2. Вимоги до форми і змісту апеляційної скарги.
 - 12.6.3. Наслідки недотримання вимог до форми і змісту апеляційної скарги.
 - 12.6.4. Порядок реалізації права на доповнення, зміну апеляційної скарги, а також права на відкликання чи відмову від апеляційної скарги.
 - 12.6.5. Заява про приєднання до апеляційної скарги
- 12.7. Оформлення процесуальних документів на стадії касаційного провадження.
 - 12.7.1. Порядок реалізації права на касаційне оскарження.
 - 12.7.2. Вимоги до форми та змісту касаційної скарги.
 - 12.7.3. Наслідки недотримання вимог до форми та змісту касаційної скарги.
 - 12.7.4. Порядок реалізації права на доповнення, зміну касаційної скарги, а також права на відкликання чи відмову від касаційної скарги.
- 12.8. Заява про перегляд судового рішення за нововиявленими або виключними обставинами.
 - 12.8.1. Строк подання заяви про перегляд судового рішення за нововиявленими або виключними обставинами.
 - 12.8.2. Форма заяви про перегляд судового рішення за нововиявленими або виключними обставинами.
 - 12.8.3. Зміст заяви про перегляд судового рішення за нововиявленими або виключними обставинами.
- 12.9. Процесуальні документи, пов'язані з виконанням судових рішень.
 - 12.9.1. Заява про відстрочку, розстрочку та зміну порядку виконання рішень.
 - 12.9.2. Заява про виправлення помилки у виконавчому документі та заява про визнання виконавчого документа таким, що не підлягає виконанню.
 - 12.9.3. Заява про поновлення строку для пред'явлення виконавчого листа до виконання.
 - 12.9.4. Заява про примирення або заяву стягувача про відмову від примусового виконання.
 - 12.9.5. Заява про встановлення або зміну способу або порядку виконання, відстрочення чи розстрочення виконання судового рішення.
 - 12.9.6. Заява про заміну сторони виконавчого провадження. заяви про поворот виконання рішення.
 - 12.9.7. Заява про визнання протиправними рішень, дій чи бездіяльності, вчинених суб'єктом владних повноважень - відповідачем на виконання рішення суду, або порушення прав позивача, підтверджених рішенням суду, що ухвалене на користь особи-позивача.

Аудиторна письмова робота

Методичні рекомендації

Ключовими термінами, на розумінні яких базується засвоєння навчального матеріалу теми, є: процесуальний документ, форма, зміст, вимоги, письмові заяви учасників справи, заяви по суті справи, позовна заява, відзив на позовну заяву (відзив); відповідь на відзив; заперечення; пояснення третьої особи щодо позову або відзиву, заяви з процесуальних питань, заяви, клопотання, заперечення проти заяв і клопотань, апеляційна скарга, касаційна скарга, заява про перегляд судового рішення за нововиявленими або виключними обставинами, заява.

З метою глибокого засвоєння навчального матеріалу при самостійному вивченні теми студенту варто особливу увагу зосередити на таких аспектах:

- загальні положення адміністративно-процесуальних документів;
- види і зміст заяв по суті справи;
- заяви з процесуальних питань;
- види адміністративних позовів та їх характеристика;
- документи, що додаються до позовної заяви;
- форма і зміст зустрічної позовної заяви;
- правове забезпечення реалізації права громадян на судовий захист в позовному провадженні адміністративного судочинства;
- позовне провадження в адміністративному судочинстві як процесуальна форма судового захисту прав громадян у публічно-правових відносинах;
- шляхи вдосконалення нормативного забезпечення реалізації прав громадян на судовий захист в позовному провадженні;
- наслідки ненадання відповідачем відзиву у встановлений судом строк без поважних причин;
- зміст і форма заяви, клопотання і заперечення;
- порядок подання та розгляду заяви, клопотання і заперечення;
- наслідки подання заяви (клопотання, заперечення) без додержання встановлених вимог;
- оформлення процесуальних документів на стадії апеляційного провадження;
- оформлення процесуальних документів на стадії касаційного провадження;
- заява про перегляд судового рішення за нововиявленими або виключними обставинами;
- процесуальні документи, пов'язані з виконанням судових рішень.

Семінарське заняття 9

Тема 13. Судові рішення в адміністративному судочинстві

13.1. Поняття та правова природа судових рішень. Класифікаційні ознаки рішень адміністративного суду.

13.2. Види судових рішень в адміністративному судочинстві.

13.3. Підстави та порядок ухвалення судових рішень в адміністративній справі.

13.3.1. Форма судових рішень.

13.3.2. Питання, які вирішує суд при ухваленні рішення.

13.3.3. Повноваження суду при вирішенні справи.

13.3.4. Зміст рішення. Рішення щодо частини позовних вимог.

13.3.5. Зміст ухвали. Окремі ухвали суду.

13.3.6. Проголошення судового рішення. Вручення судового рішення.

13.4. Способи та порядок усунення недоліків судових рішень.

13.4.1. Додаткове судове рішення.

13.4.2. виправлення описок і очевидних арифметичних помилок у судовому рішенні.

13.4.3. Роз'яснення судового рішення.

13.5. Сутність та класифікація вимог, що пред'являються до змісту рішень, постанов та ухвал адміністративного суду.

13.5.1. Правові вимоги до формування, ухвалення та проголошення рішень адміністративного суду.

13.5.2. Учасники судового процесу та їх об'єктивні й суб'єктивні чинники впливу на формування і ухвалення безпомилкових адміністративних судових рішень.

13.6. Судові рішення на стадіях апеляційного і касаційного провадження.

13.7. Підстави та порядок перегляду адміністративних судових рішень за винятковими і нововиявленими обставинами.

13.8. Вимоги до судових рішень: законність і обґрунтованість судового рішення.

13.9. Критерії якісного судового рішення: правосудність; своєчасність; вмотивованість; чіткість; чиста мова; доступний стиль.

13.10. Підготовка до написання судового рішення.

13.11. Стиль судового рішення.

13.12. Структура судового рішення.

13.13. Теоретичні та прикладні особливості законної сили судових рішень.

13.13.1. Законна сила судового рішення як форма реалізації норм права та судової влади та порядок її набрання.

13.13.2. Правові наслідки набрання судовим рішенням законної сили та її межі.

13.14. Оптимізація процесу ухвалення та виконання рішень адміністративного суду.

13.14.1. Зарубіжний досвід щодо порядку ухвалення та проголошення рішення адміністративного суду.

13.14.2. Проблеми та способи вдосконалення порядку ухвалення, проголошення та виконання рішення адміністративного суду.

13.14.3. Особливості формування адміністративних судових рішень щодо захисту прав і свобод громадян.

Аудиторна письмова робота

Виконання студентами тестових завдань з питань теми заняття.

Методичні рекомендації

Ключовими термінами, на розумінні яких базується засвоєння навчального матеріалу теми, є: судове рішення, рішення, постанова, ухвала, окрема ухвала, додаткове судове рішення, вимоги, зміст, законність, обґрунтованість, стиль, структура.

З метою глибокого засвоєння навчального матеріалу при самостійному вивченні теми студенту варто особливу увагу зосередити на таких аспектах:

- правова природа судових рішень;
- підстави та порядок ухвалення судових рішень в адміністративній справі;
- питання, які вирішує суд при ухваленні рішення;
- повноваження суду при вирішенні справи;
- проголошення судового рішення;
- вручення судового рішення;
- порядок усунення недоліків судових рішень;
- види вимог, що пред'являються до змісту рішень, постанов та ухвал адміністративного суду;
- учасники судового процесу та їх об'єктивні й суб'єктивні чинники впливу на формування і ухвалення безпомилкових адміністративних судових рішень;
- вимоги до судових рішень;
- якісне судове рішення;
- стадії та етапи написання судового рішення;
- побудова аргументів та мотивування позиції суду;
- структура судового рішення;
- теоретичні та прикладні особливості законної сили судових рішень;
- практика формування адміністративних судових рішень щодо захисту прав і свобод громадян.

1.4. Самостійна робота студентів

Тема 1. Загальна характеристика адміністративного судочинства як інституту судового захисту та засобу утвердження верховенства права

Завдання 1. Проаналізувати відмінність завдань адміністративного судочинства від завдань інших видів судочинства.

Завдання 2. Використовуючи положення Розділу 1, 2 Кодексу адміністративного судочинства України, визначити, чи підлягає розгляду в порядку адміністративного судочинства така ситуація:

Громадянин Костенко П.П. звернувся до суду з позовом до Шепетівського міськрайонного відділу державної реєстрації актів цивільного стану Головного територіального управління юстиції у Хмельницькій області, в якому просить суд визнати неправомірною дію відповідача в частині відмови в прийнятті заяви про реєстрацію шлюбу й зобов'язати його зареєструвати шлюб між позивачем і громадянкою Донченко А.Л.

Завдання 3. Проаналізувавши ст. 5 Кодексу адміністративного судочинства України та ознайомившись зі способами судового захисту (ч.1 ст. 5 КАС України), вказати, який спосіб судового захисту необхідно обрати у наступних ситуаціях:

- а) розпорядник публічної інформації не надавав відповіді на усі питання на запит громадянина;
- б) спір між органом місцевого самоврядування і місцевою державною адміністрацією з приводу реалізації їхньої компетенції щодо здійснення делегованих повноважень;
- в) рішення міської ради суперечить Закону України;
- г) судове оскарження постанови адміністративної комісії про притягнення до адміністративної відповідальності;
- г) Головне управління Національної поліції у Хмельницькій області не провело повного розрахунку з поліцейським у день його звільнення із органів Національної поліції, не доплатило частину одноразової грошової допомоги при звільненні та не виплатило середній заробітку за час затримки розрахунку при звільненні із органів Національної поліції;
- д) судове оскарження припису Територіальної державної інспекції з питань праці.

Завдання 4. Вирішити задачі:

4.1. Верховний Суд відмовив у відкритті провадження в адміністративній справі №1150/18-а за позовом Особа 1 до Центральної виборчої комісії про припинення діяльності з проведення підготовки виборів народних депутатів України та депутатів органів місцевого самоврядування за виборчими списками від політичних партій та виборчих блоків політичних партій, у зв'язку з тим, що проведення виборів за партійними списками порушує його конституційне право як виборця і громадянина України обирати депутата – фізичну особу і замість цього змушує його обирати партію (блок партій) – юридичну особу.

Чи є наявність публічно-правового спору? Чи поширюється юрисдикція адміністративних судів на дану категорію справ? Чи правомірним є рішення Верховного Суду?

4.2. Розпорядженням голови районної адміністрації на підставі ст.ст. 6, 39 Закону України «Про місцеві державні адміністрації» утворено комісію до складу якої було включено представників районної адміністрації сільської ради, територіального органу поліції. Комісія склала акт перевірки, яким зобов'язала власника земельної ділянки прибрати із сусідських земельних ділянок його власні будівельні матеріали.

Чи можна вважати комісію суб'єктом владних повноважень? Чи відповідає комісія визначенню «суб'єкт владних повноважень», передбаченого ст. 4 Кодексу адміністративного судочинства України? Чи буде перспективним оскарження акту цієї комісії в адміністративному суді?

4.3. У вересні 2018 року ОСОБА_1 звернулася до Верховного Суду із позовом, у якому

просила зобов'язати Президента України, як гаранта Конституції України, зупинити дію постанови Кабінету Міністрів України № 389 від 4 квітня 2015 року «Про затвердження Порядку надання пільг окремим категоріям громадян з урахуванням середньомісячного сукупного доходу сім'ї» (далі - постанова КМУ № 389), а також стягнути з Держави України на її користь матеріальну шкоду в розмірі 3120,00 гривень і моральну шкоду в розмірі 50000 гривень. В обґрунтування своїх вимог ОСОБА_1 зазначає, що постанова КМУ № 389, на її думку, є неконституційною, а тому Президент України, як гарант Конституції України був зобов'язаний реалізувати надане йому пунктом 15 статті 106 Основного Закону повноваження зупинити дію цієї постанови Уряду з мотивів її невідповідності Конституції України з одночасним зверненням до Конституційного Суду України щодо її конституційності. Посилаючись на те, що внаслідок дії наведеної постанови КМУ і бездіяльності відповідача їй завдано матеріальну і моральну шкоду, ОСОБА_1 просила стягнути таку з Держави України на її користь.

Ознайомившись зі ст. 266 Кодексу адміністративного судочинства України, визначте, чи правомірний позов? Чи повинен суд розглядати такий спір? Які критерії перевірки рішень, дій чи бездіяльності суб'єктів владних повноважень використовують адміністративні суди у справах щодо їх оскарження? Чи не було втручання у дискреційні повноваження Президента України?

Питання для самоконтролю

- Охарактеризуйте вітчизняний досвід становлення адміністративної юстиції.
- Розкрийте поняття адміністративної юстиції.
- Як співвідносяться поняття «адміністративний процес», «адміністративне судочинство», «адміністративна юстиція» та «адміністративна юрисдикція»?
- Назвіть ознаки адміністративної юстиції.
- Дайте характеристику адміністративному судочинству як складовій адміністративної юстиції.
- У чому полягає завдання адміністративного судочинства?
- Охарактеризуйте основні сучасні моделі адміністративної юстиції в зарубіжних країнах.
- У яких нормативно-правових актах містяться положення, якими запроваджувалось адміністративне судочинство в Україні?
- Яка модель адміністративного судочинства в Україні?

Тема 2. Основні засади (принципи) адміністративного судочинства

Завдання 1. Підготуватись дати відповіді на питання:

- 1) У чому різниця між принципом верховенства права і принципом законності? Які особливості їх застосування в адміністративному судочинстві?
- 2) Яким чином розкриває зміст принципу верховенства права Конституційний Суд України та Європейський суд з прав людини? Дайте характеристику складовим верховенства права.
- 3) Чим обумовлена наявність в адміністративному судочинстві принципу офіційності? У чому полягає його зміст?
- 4) У чому різниця між принципами диспозитивності і змагальності? Які обмеження дії цих принципів існують в адміністративному судочинстві?

Завдання 2. Вирішити задачі:

2.1. До Вас звернувся сусід (представник громадської організації «За чесні вибори») та повідомив, що під час виборів міського голови міська рада заборонила прихильникам одного з кандидатів проводити масову акцію (мітинг) на центральній площі, хоча маніфестанти збиралися при проведенні цієї акції привернути увагу громадян до пропозицій щодо зміни ситуації у місті, які пропонує їх кандидат. Своє рішення рада аргументувала тим, що подібна акція дестабілізує обстановку в місті, що загрожуватиме громадському порядку.

Громадська організація «За чесні вибори» оскаржила дане рішення, звернувшись з позовом до суду, проте рішенням суду в позові було відмовлено з наведених мотивів. Крім цього, судом не було вручено представникам позивача копій заперечень та присланих до них документів, які були подані в суд представниками відповідача, а лише було запропоновано усно ознайомитися з ними, для чого виділено лише 3 хвилини, але представникам відповідача на їх вимогу були вручені копії всіх документів, які були представлені представниками позивача.

Чи є підстави представникам позивача звертатися зі скаргою в суд апеляційної інстанції? Чи були дотримані судом принципи адміністративного судочинства при винесенні рішення? Якщо ні, то які саме, і в чому це проявляється? Чи може порушення принципів адміністративного судочинства бути підставою для скасування судового рішення?

2.2. Біженець звернувся із позовом про визнання протиправними дій посадових осіб Відділу реєстрації місця проживання Управління з питань реєстрації Хмельницької міської ради щодо відмови у реєстрації за місцем проживання. Відмова мотивувалась відсутністю згоди інших користувачів квартири, у якій позивач мав намір зареєструватись. Біженець вказав, що така згода не передбачена Законом України «Про свободу пересування та вільний вибір місця проживання в Україні» від 11 грудня 2003 року. У письмовому запереченні на позовну заяву відповідач представник відповідача пояснив, що Закон України «Про свободу пересування та вільний вибір місця проживання в Україні» від 11 грудня 2003 року на біженців не поширюється, а тому немає перешкод у тому, щоб вимагати від них пред'явлення згоди власників (користувачів) квартири. Суд погодився із цим доводом відповідача та відмовив у задоволенні позову.

Чи правильно вчинив суд? Чому Ви так вважаєте?

2.3. Верховна Рада України ухвалила закон, згідно з яким суб'єктам підприємницької діяльності, які працевлаштовують вихованців дитячих будинків, надається одноразова грошова допомога з державного бюджету за кожну працевлаштовану особу. Виконання цього закону покладено на Міністерство соціальної політики України. Підприємство, яке працевлаштувало десять вихованців дитячих будинків, виграло справу проти міністерства і за рішенням адміністративного суду мало одержати грошову допомогу. Однак на стадії виконання рішення суду набрав чинності новий закон про бюджет, яким було скасовано цей вид допомоги і встановлено, що невиконані судові рішення про зобов'язання виплатити таку допомогу не повинні виконуватися. На цій підставі державний виконавець закрити виконавче провадження.

Чи є підстави для оскарження рішення державного виконавця до адміністративного суду? На які принципи адміністративного судочинства можна посперечатися для обґрунтування адміністративного позову?

2.4. ОСОБА_1 звернувся до суду із адміністративним позовом до Головного управління Національної поліції у Хмельницькій області, Інспектора ОСОБА_2, в якому просить скасувати постанову у справі про адміністративне правопорушення за ст.ст.126, 122 Кодексу України про адміністративні правопорушення від 21.01.2018 р. В обґрунтування поданого адміністративного позову посиляється на те, що 21.01.2018 р. близько 07 год. 45 хв. ОСОБА_1, керуючи автомобілем марки «Опель Астра», державний номерний знак НОМЕР_1, по вул. Кам'янецькій у м. Хмельницькому в напрямку центру, був зупинений ОСОБА_2, де під час перевірки документів було виявлено, що у ОСОБА_1 відсутній страховий поліс.

В результаті чого, на ОСОБА_1 складено протокол про адміністративне правопорушення ПС 2 №711830, та в подальшому винесено постанову про адміністративне правопорушення від 21.01.2018 р., якою ОСОБА_1 визнано винним у вчиненні адміністративного правопорушення, передбаченого ч. 1 ст. 126 Кодексу України про адміністративні правопорушення, та накладено на нього адміністративне стягнення у вигляді штрафу. Суд вирішив: 1) У задоволенні позовних вимог - відмовити повністю. 2) Рішення є остаточним та оскарженню не підлягає.

Чи обґрунтованим є позов ОСОБИ_1? За правилами якого судочинства слід розглядати це провадження? Чи допущено порушення принципу(-ів) адміністративного судочинства у цій справі?

2.5. ОСОБА_1 звернувся до Хмельницького окружного адміністративного суду із позовом про визнання незаконним наказу про проведення податкової перевірки, а також акта, оформленого за її результатами. У позовній заяві ОСОБА_1 вказав усі реквізити оскаржуваного акта, проте не надав його копію, мотивуючи це тим, що вона його немає, а контролюючий орган його не надає.

Суд, вивчивши матеріали справи, у ході спрощеного провадження відмовив у задоволенні позову, оскільки особа не довела свої вимоги згідно з ч. 1 ст. 77 Кодексу адміністративного судочинства України та не надала необхідні документи, клопотання про їх витребування також не подала.

Яку б Ви надали пораду ОСОБІ 1? Чи допущено судом порушення принципів адміністративного судочинства? Чи може така справа розглядатись у порядку спрощеного провадження? Ознайомтеся зі ст. 257 Кодексу адміністративного судочинства України.

Завдання 3. Проаналізувати ухвалу Волноваського районного суду Донецької області про самовідвід судді від 27.09.2016 р. у справі № 221/3840/16-а (Єдиний державний реєстр судових рішень. - [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/61600093>):

УХВАЛА

про самовідвід судді

27 вересня 2016 року Волноваський районний суд Донецької області

в складі: головуючого судді - Овчиннікової О.С.

при секретарі - Гуровій Л.Л.,

розглянувши у відкритому судовому засіданні питання самовідводу судді Овчиннікової О.С. від розгляду адміністративної справи за адміністративним позовом ОСОБА_1 до Златоустівської сільської ради Волноваського району Донецької області про визнання рішення недійсним та зобов'язання вчинити певні дії, -

ВСТАНОВИВ:

В провадження судді Овчиннікової О.С. надійшла адміністративна справа за адміністративним позовом ОСОБА_1 до Златоустівської сільської ради Волноваського району Донецької області про визнання рішення недійсним та зобов'язання вчинити певні дії в порядку, визначеному ст. 15-1 Кодексу адміністративного судочинства України.

Головуючим суддею у справі ОСОБА_2 заявлено самовідвід з наступних підстав.

Статтею 122 Кодексу адміністративного судочинства України закріплено, що адміністративна справа має бути розглянута і вирішена протягом розумного строку.

Відповідно до статті 27 Кодексу адміністративного судочинства України суддя не може брати участі в розгляді адміністративної справи і відводиться за наявності інших обставин, які викликають сумнів у неупередженості судді.

Згідно з частиною першою статті 30 Кодексу адміністративного судочинства України за наявності підстав, зазначених у статтях 27 - 29 цього Кодексу, суддя, секретар судового засідання, експерт, спеціаліст, перекладач зобов'язані заявити самовідвід.

Враховуючи те, що головуючий суддя у справі має велику навантаженість, з метою недопущення порушення розумного строку розгляду адміністративної справи, що викликає сумніви в неупередженості судді, заявлений самовідвід є цілком обґрунтований і підлягає задоволенню.

На підставі викладеного, керуючись статтями 27, 30, 122 Кодексу адміністративного судочинства України, суд, -

УХВАЛИВ:

Задовольнити самовідвід судді Овчиннікової О.С. по адміністративній справі за адміністративним позовом ОСОБА_1 до Златоустівської сільської ради Волноваського району Донецької області про визнання рішення недійсним та зобов'язання вчинити певні дії.

Передати справу 221/3840/16-а (2-а/221/56/2016) до канцелярії Волноваського районного суду Донецької області для повторного розподілу між суддями в порядку, передбаченому ст. 15-1 Кодексу адміністративного судочинства України.

Ухвала оскарженню не підлягає.

Суддя Волноваського районного суду ОСОБА_2

Ознайомтеся зі ст.ст. 36, 37 Кодексу адміністративного судочинства України. Чи можна говорити про порушення принципів адміністративного судочинства у цьому випадку? Чи можете віднайти інші порушення норм процесуального права в ухвалі (справа № 221/3840/16-а)?

Завдання 4. Проаналізувати ситуацію:

Окремі суди в ухвалі про відкриття провадження в адміністративній справі нерідко зобов'язують відповідача подати заперечення проти адміністративного позову.

Чи правомірно це, і чому Ви так вважаєте?

Завдання 5. Дослідити практику застосування адміністративними судами принципу верховенства права.

Питання для самоконтролю

- Що є принципами адміністративного судочинства?
- Назвіть основні засади (принципи) адміністративного судочинства.
- Які є види принципів адміністративного судочинства?
- Чи закріплений принцип законності в адміністративному судочинстві?
- Назвіть особливий принцип адміністративного судочинства, притаманний лише цьому виду судочинства.
- Розкрийте зміст основних засад адміністративного судочинства: верховенство права; рівність усіх учасників судового процесу перед законом і судом; гласність і відкритість судового процесу та його повне фіксування технічними засобами; змагальність сторін, диспозитивність та офіційне з'ясування всіх обставин у справі; обов'язковість судового рішення; забезпечення права на апеляційний перегляд справи; забезпечення права на касаційне оскарження судового рішення у випадках, визначених законом; розумність строків розгляду справи судом; неприпустимість зловживання процесуальними правами; відшкодування судових витрат фізичних та юридичних осіб, на користь яких ухвалене судове рішення.

Тема 3. Юрисдикція адміністративних судів. Підсудність адміністративних справ

Завдання 1. Вирішити задачу:

1.1. Колишній головний спеціаліст виконавчого комітету міської ради Ольга Петренко звернулася до окружного адміністративного суду з позовною заявою про стягнення з виконкому заробітної плати у розмірі 4500 гривень за останні три місяці перед її звільненням, протягом яких вона зарплату не отримувала. Суд відмовив у відкритті провадження у зв'язку з тим, що таку заяву не належить розглядати за правилами адміністративного судочинства, оскільки О. Петренко уже не перебуває на публічній службі, а заявлені нею вимоги є вимогами, що випливають з трудових правовідносин.

Як Ви вважаєте, чи правильна ухвала суду?

1.2. Іван Василенко звернувся до окружного адміністративного суду з позовом про визнання незаконним рішення міської ради про відмову у звільненні його від сплати єдиного податку. Окружний адміністративний суд своєю ухвалою відмовив у відкритті провадження в адміністративній справі, посилаючись на те, що справу не належить розглядати за правилами адміністративного судочинства, оскільки міська рада не є юридичною особою (юридичною особою є виконком цієї ради), а отже, відповідно до Кодексу адміністративного судочинства України вона не має адміністративної процесуальної правосуб'єктності.

Чи належить справу розглядати за правилами адміністративного судочинства? Якому суду підсудна ця справа? Чи правильно вчинив суд, відмовляючи у відкритті провадження? Порадьте І. Василенку, як йому діяти далі.

1.3. Пенсіонер Петро Степаненко звернувся до районного суду з позовом про зобов'язання виконавчого комітету сільської ради розглянути його заяву про виділення йому одноразової грошової допомоги для закупівлі дров на зиму і дати на неї відповідь. Виконком сільської ради просив у задоволенні позову відмовити і зазначив, що така заява П. Степаненка до нього не надходила. Суд запропонував виконавчому комітету подати журнал реєстрації звернень громадян, але той пропозицію суду проігнорував. Суд розглянув справу на підставі наявних матеріалів і відмовив у задоволенні позову, оскільки позивач не довів факту подання заяви.

Чи правильно суд застосував правила щодо доказування? Чи є підстави для оскарження судового рішення? Якщо так, то які аргументи Ви б використали, подаючи апеляційну скаргу?

1.4. Громадянин звернувся до Верховного Суду із позовною заявою до Верховної Ради України із вимогою скасувати Закон України «Про адміністративні послуги» як такий, що не відповідає Конституції України.

Чи належить розглядати таку справу у порядку адміністративного судочинства? Чи може Верховний Суд розглядати цю справу як суд першої інстанції?

1.5. ОСОБА_1 звернувся до суду з позовом до Аудиторської палати України про скасування рішення № 183/1 від 11.10.2007 року, зобов'язання відновити дію сертифіката аудитора. Позов мотивовано тим, що 11.10.2007 року Аудиторська палата України прийняла рішення №183/1 про застосування стягнення, яким за неналежне виконання професійних обов'язків анульовано сертифікат аудитора ОСОБА_1. Підставою для прийняття відповідачем даного рішення є заява АКБ «Укрсоцбанк» від 12.09.2007 року, в якій скаржник зазначив про порушення аудитором ОСОБА_1 норм професійної етики, вимог стандартів аудиту та чинного законодавстві при наданні аудиторських послуг ОСОБА_2. Позивач вважає рішення Аудиторської палати України необґрунтованим, таким, що суперечить вимогам чинного законодавства України та порушує його права та законні інтереси. Так, на думку позивача, при прийнятті оскаржуваного рішення відповідачем порушено вимоги ст. 58 Конституції України та Закону України «Про аудиторську діяльність», оскільки на день застосування дисциплінарного стягнення, визначеного ст. 22 вказаного закону, у чинному законодавстві була відсутня норма, яка б визначала, які саме дії аудитора є неналежним виконанням професійного обов'язку аудитора, та який саме вид дисциплінарного стягнення має застосовуватися до особи, що їх вчинила.

Які правовідносини виникли між аудитором ОСОБА_1 та Аудиторською палатою України? Чи присутній у правовідносинах суб'єкт владних повноважень? Якщо так, то які ознаки на це вказують? Яка судова юрисдикція має бути застосована для оскарження рішення Аудиторської палати України?

1.6. Курсант Донецького юридичного інституту МВС України (м. Кривий Ріг) звернувся із адміністративним позовом до Дніпропетровського окружного адміністративного суду про скасування наказу ректора Донецького юридичного інституту МВС України про відрахування його з 3 курсу через академічну заборгованість. Колегія суддів Дніпропетровського окружного суду відмовила у відкритті провадження у справі через порушення юрисдикції (підсудності) цієї справи.

Чи правильне рішення прийняв суд? Чи дотримано юрисдикцію і правила підсудності у цій справі? Проаналізуйте ситуацію, визначте інші недоліки в умові задачі.

1.7. Донецький апеляційний адміністративний суд виніс постанову про залишення в силі рішення місцевого суду про відмову у задоволенні позову ОСОБА_1 до Донецької дирекції Українського державного підприємства поштового зв'язку «Укрпошта» про визнання протиправною відмову в задоволенні запиту на інформацію (ненадання копії наказу про ліквідацію вузла поштового зв'язку, інших документів, пов'язаних із ліквідацією цього вузла, інформації про передачу приміщення та іншого майна, що належало відділенню, фізичній чи юридичній особі) та зобов'язання відшкодувати завдану моральну шкоду у сумі 5000 грн.

Чи правомірним є рішення Донецького апеляційного адміністративного суду? Чи відноситься Українське державне підприємство поштового зв'язку «Укрпошта» до розпорядників публічної інформації? Чи може бути заявлена вимога про стягнення моральної шкоди в адміністративному судочинстві?

1.8. 18 вересня 2015 року народний депутат України ОСОБА_7 у Вищому адміністративному суді України пред'явив позов до Верховної Ради України про визнання дій неправомірними, визнання незаконною і скасування Постанови Верховної Ради України. Позовні вимоги обґрунтовував тим, що є він є народним депутатом України VIII скликання. 17 вересня 2015 року на черговому пленарному засіданні третьої сесії VIII скликання Верховної Ради України до порядку денного було включено та розглянуто питання про надання згоди на притягнення його до кримінальної відповідальності, затримання та арешт. За результатами розгляду Верховною Радою України прийнято Постанову № 706-VIII «Про надання згоди на притягнення до кримінальної відповідальності, затримання та арешт народного депутата України ОСОБА_7». Всупереч Закону України «Про Регламент Верховної Ради України» Генеральний прокурор України вмотивованого і обґрунтованого подання до Верховної Ради України щодо притягнення його до кримінальної відповідальності не вносив, регламентний комітет Ради вказане подання на своєму засіданні не розглядав і жодного висновку з цього питання не надавав. Не було оголошено на пленарному засіданні Верховної Ради України й про розгляд такого подання, і йому не було надано можливості надати будь-які пояснення з цього питання. А питання про надання згоди на притягнення його як народного депутата України до кримінальної відповідальності та надання Верховною Радою України згоди на його затримання та арешт до порядку денного до початку пленарного засідання 17 вересня 2015 року включено не було.

Позивач просить: визнати протиправними дії Верховної Ради України щодо включення 17 вересня 2015 року до порядку денного пленарного засідання третьої сесії VIII скликання Верховної Ради України та розгляд питання про надання згоди на притягнення його як народного депутата України до кримінальної відповідальності, затримання та арешт; визнати незаконною Постанову Верховної Ради України від 17 вересня 2015 року № 706-VIII «Про надання згоди на притягнення до кримінальної відповідальності, затримання та арешт народного депутата України ОСОБА_7».

Проаналізуйте норми ст.ст. 6, 19, 80 Конституції України, ст.ст. 20, 218 Закону України «Про Регламент Верховної Ради України», пункту 1 ст. 6 Конвенції про захист прав людини та основоположних свобод, Рішення Європейського Суду з прав людини 9 січня 2013 року у справі «Олександр Волков проти України» (Case of Oleksandr Volkov v. Ukraine), Рішення Конституційного Суду України від 27 жовтня 1999 року № 9-рп/99 (справа про депутатську недоторканність). Враховуючи принципи адміністративного права, зокрема, юридичної визначеності, поясніть, чи можуть бути задоволені вимоги позивача? Яким (якими) принципами слід керуватися для розв'язання ситуації? Дайте оцінку можливості втручання адміністративного суду у розсуд Верховної Ради України.

1.9. ОСОБА_1 оскаржила правовий акт індивідуальної дії і при цьому звернулася із адміністративним позовом до кількох відповідачів, лише частина з яких мала статус суб'єкта владних повноважень. Хмельницький міськрайонний суд Хмельницької області ухвалою відмовив у відкритті провадження за позовними вимогами до всіх відповідачів із посиланням на те, що справа не належить до компетенції адміністративних судів.

Чи обґрунтовано є ухвала суду? Надайте письмову консультацію позивачу.

1.10. Громадянин Костенко Петро Павлович звернувся до суду з позовом до Шепетівського міськрайонного відділу державної реєстрації актів цивільного стану Головного територіального управління юстиції у Хмельницькій області, у якому просить суд визнати неправомірною дію відповідача в частині відмови в прийнятті заяви про реєстрацію шлюбу й зобов'язати його зареєструвати шлюб між позивачем і громадянкою Донченко Аллою Леонідівною.

Використовуючи положення Кодексу адміністративного судочинства України, визначте предметну, територіальну та інстанційну юрисдикцію даної справи. Яким складом суд буде розглядати адміністративну справу?

Завдання 2. Проаналізувати правомірність рішень (дій) суду:

А) Зустрічаються випадки відмови судів відкривати провадження у справах щодо оскарження постанов суб'єктів владних повноважень у справах про адміністративні правопорушення через неналежність відповідних спорів до розгляду у порядку адміністративного судочинства.

Б) Фізичні особи – споживачі електричної енергії звернулись із адміністративним позовом до ТОВ «Хмельницькенергозбут», вимагаючи визнання незаконним складеного ним акта та повернення безпідставно стягнутих платежів за електричну енергію. Хмельницький міськрайонний суд Хмельницької області розглянув цю адміністративну справу по суті.

В) При вирішенні спору щодо заборгованості із заробітної плати перед секретарем місцевої ради суд поклав обов'язок доведення наявності такої заборгованості на позивача. Через те, що позивач не довів обставину заборгованості із заробітної плати, суд відмовив у задоволенні позову.

Питання для самоконтролю

- Що таке «організація»?
- Наведіть класифікацію основних видів організацій.
- Опишіть основні закони функціонування (статики) та закони розвитку (динаміки) організації.
- Обґрунтуйте базові принципи організації.
- Опишіть основні етапи розвитку організації: зародження, зростання, зрілості, старіння. Поясніть особливості управління на кожному з них.
- Визначте основні умови збереження рівноваги організації та її цілісності.

Тема 4. Докази і доказування в адміністративному судочинстві

Завдання 1. Вирішити задачі:

1.1. Пенсіонер Петро Степаненко звернувся до районного суду з позовом про зобов'язання виконавчого комітету сільської ради розглянути його заяву про виділення йому одноразової грошової допомоги для закупівлі дров на зиму і дати на неї відповідь. Виконком сільської ради просив у задоволенні позову відмовити і зазначив, що така заява П. Степаненка до нього не надходила. Суд запропонував виконавчому комітету подати журнал реєстрації звернень громадян, але той пропозицію суду проігнорував. Суд розглянув справу на підставі наявних матеріалів і відмовив у задоволенні позову, оскільки позивач не довів факту подання заяви.

Чи правильно суд застосував правила щодо доказування? Чи є підстави для оскарження судового рішення? Якщо так, то які аргументи Ви б використали, подаючи апеляційну скаргу?

1.2. До Львівського окружного адміністративного суду 30.01.2019 р. надійшла позовна заява від прокурора Бродівського району Львівської області про визнання протиправним і скасування рішення № 120 від 16.12.2018 р. «Про політичну ситуацію в Україні», прийнятого Чернецькою сільською радою. Одночасно прокурор просив забезпечити позов шляхом зупинення дії оскаржуваного рішення до вирішення справи по суті. Доказів в обґрунтуванні терміновості забезпечення позову позивач суду не надав.

Яке рішення має прийняти суддя у цій ситуації? Які існують способи забезпечення адміністративного позову?

1.3. ОСОБА_1 звернувся із позовом про оскарження рішення суб'єкта владних

повноважень. Через деякий час від відповідача до нього надійшов відзив на позовну заяву. Ознайомившись із відзивом, ОСОБА_1 вирішив додатки додаткові пояснення та електронні докази, зокрема фотографії, зроблені на його мобільний телефон, що були записані на USB-флеш-накопичувач.

Які дії суду у цій ситуації? Чи порушив ОСОБА_1 норми процесуального законодавства? Якщо так, то назвіть їх.

Завдання 2. Опрацювати з Єдиного державного реєстру судових рішень справу, в якій подані та досліджуються електронні докази. Визначити особливості їх застосування.

Питання для самоконтролю

- Дайте визначення доказам в адміністративному судочинстві.
- Що може слугувати доказами в адміністративному судочинстві?
- Які є засоби доказування в адміністративному судочинстві?
- У чому сутність презумпції винуватості суб'єкта владних повноважень?
- Назвіть способи забезпечення доказів.

Тема 5. Особливості процесуального статусу учасників справи та інших учасників судового процесу

Завдання 1. Вирішити задачі:

1.1. 16-річний Петро Заїка перед тим, як одержувати паспорт, звернувся до Хмельницького міського відділу державної реєстрації актів цивільного стану Головного територіального управління юстиції у Хмельницькій області із заявою про зміну прізвища із «Заїка» на «Зайка», оскільки дуже комплексував з приводу свого прізвища. Відділ державної реєстрації актів цивільного стану відмовив йому, мотивуючи це тим, що П. Заїка не сплатив державного мита і не подав довідки з органів внутрішніх справ про те, що він не перебуває у розшуку, і щодо нього не ведеться слідство.

П. Заїка не погодився з такою відмовою і звернувся до адміністративного суду з позовом про зобов'язання відділу державної реєстрації актів цивільного стану змінити його прізвище. Адміністративний суд повернув позовну заяву у зв'язку з тим, що П. Заїка не має адміністративної процесуальної дієздатності, оскільки не досяг повноліття.

Чи належить справу розглядати за правилами адміністративного судочинства? Чи правильно вчинив суд, повернувши позовну заяву П. Заїки? Порадьте П. Заїці, як йому діяти далі.

1.2. У квітні 2005 р. Голова Верховної Ради України звернувся до суду із заявою про дострокове припинення повноважень народного депутата України Олійника П.М., який 31.03.2002 р. був обраний народним депутатом України від виборчого округу № 125 Львівської області, і розпорядженням Керівника апарату Верховної Ради України № 1101 від 29.05.2002 р. його було зараховано на роботу до Верховної Ради України четвертого скликання на постійній основі. Указом Президента України № 179/2005 від 04.02.2005 р. Олійник П.М. призначений Головою Львівської обласної державної адміністрації. Вважаючи, що ця посада є несумісною із статусом народного депутата України, просив постановити рішення про припинення повноважень народного депутата України Олійника П.М. На момент перегляду у Вищому адміністративному суді України судових рішень по цій справі відбулися чергові вибори народних депутатів, в результаті яких обрано Верховну Раду України нового скликання.

Чи може Верховна Рада України нового скликання бути у наведених правовідносинах правонаступником Верховної Ради попереднього скликання? Проаналізуйте Ухвалу Вищого адміністративного суду України від 15 листопада 2006 року.

1.3. У справі з приводу оскарження розпорядження міського голови відповідачем була названа відповідна міська рада.

Чи можна вважати належним відповідачем міську раду? Чи може міська рада бути

залучена до судового розгляду?

1.4. Суд залишив позовну заяву без руху, посилаючись на ту обставину, що вона подана неналежним позивачем – Міністерством закордонних справ України, яке просило скасувати адміністративне стягнення, накладене на його працівників.

Чи обґрунтовано була відмова суду? Як слід було вирішити справу?

1.5. Гриценко В.Г. звернувся із позовом до інспекції державного архітектурно-будівельного контролю Кіровоградської міської ради про визнання протиправною її бездіяльності, яка, на думку позивача, полягала у ненаданні йому дозволу на виконання будівельних робіт по реконструкції нежитлого приміщення, вбудованого в житловий будинок по вул. Дзержинського, 35, площею 29,7 м. кв. під стоянку для легкового автомобіля із влаштуванням окремого в'їзду з вул. Дзержинського. Під час судового розгляду справи було виявлено, що рішенням Ленінського районного суду м. Києва від 19 січня 2005 року, залишеним без змін ухвалою Апеляційного суду Кіровоградської області, був задоволений позов Даценка В.В. до Гриценка В.Г. про усунення перешкод у користуванні житлом та відшкодування моральної шкоди. Підставою для цього, відповідно до цього рішення суду, стало проведення будівельних робіт без відповідного дозволу місцевої інспекції державного архітектурно-будівельного контролю та те, що отвір гаражних воріт виконано з порушенням будівельних норм.

Чи необхідно Даценка В.В. залучати до участі у цій справі? Якщо так, то у якій якості? Проаналізуйте Ухвалу Вищого адміністративного суду України від 15 грудня 2005 року.

Завдання 2. Опрацювати із Єдиного державного реєстру судових рішень справу, в якій було подано зустрічний позов.

Тема 6. Процесуальне представництво

Завдання 1. Вирішити задачу:

Громадянка Винниченко С.С., яка тривалий час користувалася земельною ділянкою, але документів на землю не мала, звернулася до виконкому міської ради з заявою про надання їй в оренду цієї земельної ділянки. Виконком своїм рішенням відмовив Винниченко С.С.

Громадянка Винниченко С.С. вирішила звернутися до адміністративного суду з позовом на рішення виконкому міської ради. Донька Винниченко навчається на першому курсі юридичного факультету ХУУП і вже має майже вісімнадцять років, тому на сімейній раді було вирішено, що донька представлятиме інтереси мами в суді.

Чи може донька бути представником громадянки Винниченко С.С. у суді? Чому Ви так вважаєте? Хто взагалі може бути представником сторін у адміністративній справі? Які документи підтверджують повноваження представників? Які повноваження мають представники?

Завдання 2. Проаналізувати з Єдиного державного реєстру судових рішень справу, в якій брали участь органи та особи, яким законом надано право звертатися до суду в інтересах інших осіб.

Завдання 3. Використовуючи відповідні положення Сімейного кодексу України та Цивільного кодексу України, виписати, хто може бути законним представником:

- малолітньої особи;
- неповнолітньої особи;
- недієздатної фізичної особи;
- особи, цивільна дієздатність якої обмежена.

Тема 7. Провадження в адміністративному суді першої інстанції

Завдання 1. Підготуватись до відповіді на питання:

- 1) Яка різниця у правових наслідках залишення позовної заяви без руху, повернення позовної заяви, відмови у відкритті провадження в адміністративній справі?
- 2) Чи є обов'язковим проведення попереднього судового засідання у суді першої інстанції? Яка його мета?
- 3) Які наслідки неприбуття у судові засідання осіб, які беруть участь у справі?
- 4) Яка різниця між перервою у судовому засіданні, відкладенням розгляду справи, зупиненням і закриттям провадження у справі?
- 5) Які різновиди судових рішень в адміністративних справах Ви знаєте? У яких випадках суд їх ухвалює?

Завдання 2. З метою підготовки до ігрового судового засідання із правової ситуації «Справа громадянина Костенка П.П.» розгляньте доповнену фабулу та дайте відповідь на питання щодо неї.

Громадянин Костенко П.П. звернувся до суду з позовом до Шепетівського міськрайонного відділу державної реєстрації актів цивільного стану Головного територіального управління юстиції у Хмельницькій області, у якому просить суд визнати неправомірною дію відповідача в частині відмови в прийнятті заяви про реєстрацію шлюбу й зобов'язати його зареєструвати шлюб між позивачем і громадянкою Донченко А.Л.

У позові від 19 січня 2019 року, складеним представником позивача - Голубко І.В., зазначено, що 10 січня 2019 року громадянин Костенко П.П. і громадянка Донченко А.Л. звернулися до відповідача з метою державної реєстрації шлюбу. Ними було сплачене державне мито. Однак у прийнятті заяви про реєстрацію шлюбу позивачеві й громадянці Донченко А.Л. було відмовлено усно на підставі того, що паспорт останньої не містить відмітки про реєстрацію місця проживання. У зв'язку із цим 11 січня 2019 року громадянин Костенко П.П. і громадянка Донченко А.Л. звернулися до Шепетівського міськрайонного відділу державної реєстрації актів цивільного стану Головного територіального управління юстиції у Хмельницькій області із письмовим зверненням і заявою про реєстрацію шлюбу через пошту і одержали письмову відмову в реєстрації шлюбу на підставі того, що в громадянки Донченко А.Л. немає реєстрації, а в заяві про реєстрацію шлюбу міститься графа «місце проживання», що повинна бути заповнена на підставі реєстраційного штампа. Крім того, позивач зазначав, що в листі відповідача від 17 січня 2019 року третій особі рекомендується зареєструватися за місцем проживання, і тільки після виконання цієї умови буде проведена державна реєстрація шлюбу. Позивач також відзначив, що останній абзац типової форми Заяви про реєстрацію шлюбу містить застереження про відповідальність за надання недостовірної інформації органам реєстрації актів цивільного стану. Тому громадянин Костенко П.П. і громадянка Донченко А.Л. при заповненні заяви про державну реєстрацію шлюбу використовували дійсний і безсумнівний факт проживання за одною адресою.

Представник відповідача позов не визнала й пояснила, що в реєстрації шлюбу громадянину Костенку П.П. і громадянину Донченко А.Л. було відмовлено правомірно у зв'язку з вищевказаними обставинами.

Третя особа, громадянка Донченко А.Л., підтримала позов і пояснила, що їй відомо про необхідність зареєструватися по місцю проживання, однак, у зв'язку з тим, що в неї малолітнє дитя, такої можливості вона не мала.

Використовуючи положення Кодексу адміністративного судочинства України, складіть:

- 1) адміністративний позов громадянина Костенка П.П. від 19.01.2019 р.;
- 2) заперечення Шепетівського міськрайонного відділу державної реєстрації актів цивільного стану Головного територіального управління юстиції у Хмельницькій області проти адміністративного позову громадянина Костенка П.П. від 24.01.2019 р.

Використовуючи положення Кодексу адміністративного судочинства України, інші нормативно-правові акти, визначте:

- 1) докази, які повинні надати сторони;

- 2) *види судових рішень, що можуть бути прийняті при розгляді та вирішенні даної справи;*
- 3) *дайте правову оцінку наведеної ситуації;*
- 4) *складіть план розгляду адміністративної справи у суді першої інстанції;*
- 5) *складіть проекти можливих судових рішень у справі.*

Магістранти групи повинні розподілити ролі - судді, позивача і відповідача, третіх осіб, їх представників, свідків, помічника судді, судового секретаря, судового розпорядника. При цьому кожний магістрант, який виконує відповідну роль, повинен підготуватися: наприклад, знати свої права й обов'язки, підготувати належні й допустимі докази, скласти відповідні процесуальні документи, підготувати виступ для дебатів тощо.

Завдання 3. Вирішити задачі:

3.1. Виконавчий комітет міської ради прийняв рішення про знесення старого житлового будинку, що знаходився у комунальній власності, для будівництва на його місці нового. Мешканцям будинку запропоновано тимчасово перебратися до своїх родичів або знайомих – до того часу, поки їм не буде надано іншого житла. Відповідний договір про знесення будинку було укладено з будівельною організацією. Мешканці будинку звернулися до міськрайонного суду з позовом про незаконність такого рішення і його скасування, посилаючись на те, що їх позбавлено права на житло. Одночасно було заявлено клопотання якомога швидше розглянути справу.

Складіть позовну заяву. Які дії повинен вжити адміністративний суд до ухвалення судового рішення у справі?

3.2. Іваненко оскаржила до суду дії посадових осіб департаменту архітектури, містобудування та земельних ресурсів Хмельницької міської ради з метою захисту її права на забудову відповідної земельної ділянки. Під час розгляду справи позивач звернулася до суду із заявою про забезпечення позову шляхом заборони відповідачам проводити дії щодо затвердження та виконання проектних пропозицій забудови відповідної земельної ділянки. Суд першої інстанції своєю ухвалою заяву задовольнив.

Сидоренко оскаржила цю ухвалу в апеляційному порядку на тій підставі, що заходи забезпечення позову заборонили відповідачам сприяти у реалізації права на забудову, яке, на її думку, належало саме їй. Апеляційний адміністративний суд скаргу Сидоренко задовольнив, ухвалу суду першої інстанції скасував та постановив нову, якою відмовив у задоволенні заяви про вжиття заходів забезпечення позову. Ухвала суду апеляційної інстанції ґрунтувалась на тому, що заборона відповідачам вчиняти відповідні дії створювала перешкоди у реалізації прав Сидоренко, яка не була стороною у справі, і дії якої не були предметом спору.

Які є способи забезпечення позову? До кого суд може вжити заборону вчиняти певні дії? Які є умови застосування заходів забезпечення позову?

3.3. Петренко (Коваль) Марія Іванівна звернулась до відділу державної реєстрації актів цивільного стану Хмельницького міськрайонного управління юстиції з проханням видати повторне свідоцтво про народження, змінивши дату народження. Справа в тому, що Петренко (Коваль) Марія Іванівна народилась 17 квітня 1959 року в с. Бахматівці Хмельницького району Хмельницької області. Батьками є Коваль Антон Іванович та Коваль Ганна Федорівна. Але під час реєстрації народження Бахматовецькою сільською радою в свідоцтві про народження помилково вказали іншу дату народження - 20.04.1960 року. Рішенням Хмельницького міськрайонного суду від 8 травня 2018 року було встановлено юридичний факт про те, що Петренко (Коваль) Марія Іванівна народилась 17 квітня 1959 року.

У Хмельницькому міському відділі державної реєстрації актів цивільного стану Головного територіального управління юстиції у Хмельницькій області Петренко (Коваль) М.І. відмовили у видачі повторного свідоцтва та порадили звернутися до суду.

Чи є підстави для подання адміністративного позову? Якщо так, то складіть його.

3.4. Громадянин Банашко звернувся до Миколаївського районного суду Львівської

області до старшого державного інспектора з охорони навколишнього природного середовища у Львівській області про визнання протиправною та скасування протоколу та постанови про накладення адміністративного стягнення. Ухвалою суду від 2 жовтня 2017 р. громадянину Банашку було відмовлено у відкритті провадження у справі з огляду на те, що юрисдикція адміністративного суду не поширюється на публічно-правові справи про накладення адміністративних стягнень.

Чи правомірним є рішення суду першої інстанції? Чи поширюється юрисдикція адміністративних судів на справи про притягнення до адміністративної відповідальності фізичних чи юридичних осіб?

3.5. 75-річний пенсіонер звернувся до адміністративного суду зі скаргою на рішення територіального органу Пенсійного Фонду України про відмову у збільшенні розміру пенсії. У скарзі пенсіонер виклав усі відомості, які вимагає Кодекс адміністративного судочинства України для позовної заяви. Але адміністративний суд залишив скаргу без руху і направив її для усунення недоліків у зв'язку з тим, що формою звернення до адміністративного суду має бути позовна заява, а не скарга. Пенсіонер звернувся до юридичної клініки за допомогою в оформленні документа, оскільки йому тяжко самому переписувати скаргу та ще й у двох примірниках (для суду і для відповідача).

Чи правильно вчинив адміністративний суд? Чи допустив суд порушення принципів адміністративного судочинства? Надайте консультацію пенсіонерові.

Завдання 4. Проаналізувати правомірність рішень (дій) суду:

А) Суд залишив заяви без руху через те, що в одній не було вказано суб'єктивне право, свободу чи інтерес, які були порушені відповідачем, а у іншій була відсутня вказівка на норму закону, на якій засновано позовну вимогу.

Б) У разі примирення між сторонами на стадіях підготовчого провадження чи розгляду справи, деякі суди постановляють ували про затвердження мирової угоди.

В) Суб'єкт владних повноважень був належним чином повідомлений про дату, час і місце судового розгляду, але не з'явився на нього без поважних причин. Це було розцінено судом як достатня підстава для відкладення розгляду справи.

Г) Суд оголосив перерву у судовому засіданні. Причина – неприбуття сторін у судові засідання.

Питання для самоконтролю

- Назвіть стадії провадження у суді першої інстанції.
- Хто має право на звернення до адміністративного суду з адміністративним позовом?
- Які вимоги ставляться до позовної заяви?
- Назвіть підстави залишення позовної заяви без руху.
- Які підстави та наслідки повернення позовної заяви?
- Назвіть підстави та наслідки відмови у відкритті провадження в адміністративній справі.
- Розкрийте поняття і завдання підготовки адміністративної справи до судового розгляду.
- Який строк розгляду і вирішення адміністративної справи?
- Розкрийте порядок судового розгляду справи у судовому засіданні.
- Охарактеризуйте порядок розгляду справ за правилами спрощеного позовного провадження.
- Який порядок проведення врегулювання спору за участі судді?

Тема 8. Особливості позовного провадження в окремих категоріях адміністративних справ

Завдання 1. Скласти таблицю:

з/п	Категорія адміністративної справи	Підсудність	Сторони	Строк звернення до адміністративного суду	Строк розгляду справи	Оскарження судового рішення	Особливості виконання
1	2	3	4	5	6	7	8
1.	Щодо уточнення списку виборців						
2.	З приводу рішень, дій або бездіяльності органу державної виконавчої служби, приватного виконавця						
3.	...						
4.	...						

Завдання 2. Підготуватись до відповіді на питання:

- 1) Які критерії для перевірки рішень, дій чи бездіяльності суб'єктів владних повноважень Ви знаєте? Дайте їм загальну характеристику.
- 2) Які категорії справ за адміністративним позовом суб'єкта владних повноважень до особи Ви знаєте?
- 3) Яку діяльність можна віднести до поняття публічної служби? Чим відносини публічної служби відрізняються від трудових відносин, а що є спільного між ними?

Завдання 3. Вирішити задачі:

3.1. У місті Хмельницькому за два тижні до виборів у народні депутати на майдані Незалежності проводився мітинг на підтримку виборчого блоку «За порядок». На цьому мітингу виступив кандидат у народні депутати України Потапенко В.В. Після виступу він почав роздавати агітаційні матеріали, які не містили відомостей про установу, що здійснила друк та вказівку про їх тираж. Не було і вказівки про те, що друк здійснено з використанням обладнання партії, яка входить до виборчого блоку, від якого і висувається кандидатом у народні депутати Потапенко В.В. Крім того, після закінчення мітингу Потапенко В.В. разом зі своїми помічниками роздавали учасникам мітингу продуктові набори, закликаючи при цьому голосувати за їх блок.

Громадянин Сіренко П.П., який балотується від партії «Спільна справа», був присутній на цьому мітингу і зафіксував окремі моменти на відеоплівку. Вважаючи дії Потапенка В.В. протиправними, Сіренко П.П. вирішив звернутися до суду.

Чи підлягає справа розгляду в адміністративному суді? Якщо так, то складіть проект позовної заяви. Які строки оскарження до суду рішень, дій чи бездіяльності, що порушують законодавство про вибори? Який порядок дослідження відеозаписів в адміністративних судах?

3.2. Голова однієї з районних рад Хмельницької області Семенченко О.О., який є кандидатом у народні депутати від партії «Антикорупційний блок», провів у приміщенні виконавчого комітету ради нараду з директорами шкіл району щодо перспектив літнього оздоровлення школярів. По закінченні наради Семенченко О.О. наголосив, що всі учасники

наради повинні у своїх колективах провести роботу щодо підтримки на виборах кандидатів у народні депутати України від партії «Антикорупційний блок».

Проаналізуйте правомірність дій голови районної ради. Чи є підстави звернення до адміністративного суду? Хто може бути суб'єктом звернення до суду? Що може слугувати доказами по справі? Складіть проект позовної заяви.

3.3. Уповноважена особа партії «Світле майбутнє» Мельник К.К. під час голосування на одній з виборчих дільниць зафіксувала випадки голосування однією особою більше, ніж один раз, вкидання виборчих бюлетенів до виборчої скриньки за виборця іншою особою, а також здійснення повторного підрахунку голосів виборців. Вважаючи, що такі дії не відповідають вимогам законодавства про вибори, Мельник К.К. подала скаргу до окружної виборчої комісії. Окружна виборча комісія у задоволенні скарги відмовила.

Чи є підстави для звернення до адміністративного суду? Які рішення, дії чи бездіяльність в цілому можуть оскаржуватися до суду? Які строки оскарження до суду рішень, дій чи бездіяльності, що порушують законодавство про вибори? Складіть проект позовної заяви.

3.4. Громадянин Приходько Л.Л. в день голосування на виборах народних депутатів України не знайшов свого прізвища у списках виборців. У задоволенні вимоги Приходька Л.Л. про внесення прізвища до списку виборців головою дільничної комісії було відмовлено, оскільки таке питання повинно розглядатись у судовому порядку. За браком часу Приходько Л.Л. звернувся за юридичною допомогою до юриста. Було складено позовну заяву до адміністративного суду про включення до списку виборців, до якої Приходько Л.Л. додав засвідчені копії паспорта, картки фізичної особи-платника податків, квитанції про сплату судового збору і рахунку про оплату юридичних послуг. За годину до закінчення часу голосування повнолітній син Приходька Л.Л. за проханням батька подав позовну заяву до суду. У розгляді позовної заяви було відмовлено.

Чи були підстави для відмови? Хто може бути представником сторін у адміністративній справі? Які документи підтверджують повноваження представників? Які повноваження мають представники? Складіть проект адміністративного позову.

3.5. До Окружного адміністративного суду міста Києва звернувся ОСОБА_1 з позовом до Верховного Суду про визнання незаконними пунктів 9 та 10 постанови Пленуму Верховного Суду України № 10 від 06.11.2009 року «Про судову практику у справах про злочини проти власності». В обґрунтування своїх вимог позивач посиляється на те, що оскаржувана постанова Пленуму Верховного Суду України не відповідає положенням Кримінального кодексу України, суперечить положенням спеціальних підзаконних актів у сфері охорони здоров'я. На момент винесення оскаржуваної постанови повноваження Пленуму Верховного Суду України визначались Законом України «Про судоустрій України» від 07.02.2002 р. № 3018-III.

Як належить діяти Окружному адміністративному суду міста Києва? Чи можна оскаржити постанови Пленуму Верховного Суду або ж діючі постанови Пленуму Верховного Суду України? Чи діють постанови Пленуму Верховного Суду України після внесення змін до Кодексу адміністративного судочинства України (15 грудня 2017 р.)? Чи належить розглядати таку справу у порядку адміністративного судочинства? Чи не порушено юрисдикцію (підсудність)?

Питання для самоконтролю

- Що може бути предметом оскарження у спорах фізичних чи юридичних осіб із суб'єктом владних повноважень?
- Який строк розгляду справи у спорах щодо оскарження рішень, дій чи бездіяльності суб'єкта владних повноважень?
- Який порядок оприлюднення рішення по справі у спорах щодо оскарження рішень, дій чи бездіяльності суб'єкта владних повноважень?

- Назвіть особливості провадження у справах щодо скасування реєстрації кандидата на пост Президента України.
- Проаналізуйте особливості судових рішень за наслідками розгляду справ, пов'язаних з виборчим процесом чи процесом референдуму.
- Які особливості обчислення строків у справах, пов'язаних з виборчим процесом чи процесом референдуму?
- Назвіть особливості провадження у справах щодо оскарження нормативно-правових актів органів виконавчої влади, Верховної Ради Автономної Республіки Крим, органів місцевого самоврядування та інших суб'єктів владних повноважень.
- Які особливості провадження у справах щодо оскарження актів, дій чи бездіяльності Верховної Ради України, Президента України, Вищої ради правосуддя, Вищої кваліфікаційної комісії суддів України, Кваліфікаційно-дисциплінарної комісії прокурорів?
- Проаналізуйте особливості провадження у справах за адміністративними позовами про примусове відчуження земельної ділянки, інших об'єктів нерухомого майна, що на ній розміщені, з мотивів суспільної необхідності.
- Які особливості провадження у справах щодо оскарження рішень, дій або бездіяльності виборчих комісій, комісій з референдуму, членів цих комісій?
- Назвіть особливості провадження у справах щодо уточнення списку виборців.
- Розкрийте особливості провадження у справах щодо оскарження рішень, дій або бездіяльності органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування, засобів масової інформації, інформаційних агентств, підприємств, установ, організацій, їхніх посадових та службових осіб, творчих працівників засобів масової інформації та інформаційних агентств, які порушують законодавство про вибори та референдум.
- Які особливості провадження у справах щодо оскарження дій або бездіяльності кандидатів, їхніх довірених осіб, партії (блоку), місцевої організації партії, їхніх посадових осіб та уповноважених осіб, ініціативних груп референдуму, інших суб'єктів ініціювання референдуму, офіційних спостерігачів від суб'єктів виборчого процесу?
- Назвіть особливості провадження у справах, пов'язаних із виборами Президента України.
- Які особливості здійснення представництва у справах, пов'язаних з виборчим процесом чи процесом референдуму?
- Розкрийте особливості провадження у справах за адміністративними позовами органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування про встановлення обмеження щодо реалізації права на свободу мирних зібрань.
- Назвіть особливості провадження у справах за адміністративними позовами про усунення перешкод та заборону втручання у здійснення права на свободу мирних зібрань.
- Які особливості провадження у справах за адміністративними позовами з приводу затримання іноземців або осіб без громадянства?
- Розкрийте особливості провадження у справах за адміністративними позовами з приводу примусового повернення чи примусового видворення іноземців або осіб без громадянства за межі території України.
- Назвіть особливості провадження у справах з приводу рішень, дій або бездіяльності органу державної виконавчої служби, приватного виконавця.
- Які особливості провадження у справах з приводу рішень, дій чи бездіяльності суб'єктів владних повноважень щодо притягнення до адміністративної відповідальності?
- Проаналізуйте особливості провадження у справах про дострокове припинення повноважень народного депутата України в разі невиконання ним вимог щодо несумісності.
- Назвіть особливості провадження у справах за зверненням Служби безпеки України щодо накладення арешту на активи, що пов'язані з фінансуванням тероризму та стосуються фінансових операцій, зупинених відповідно до рішення, прийнятого на підставі резолюцій Ради Безпеки ООН, зняття арешту з таких активів та надання доступу до них.
- Які особливості провадження у справах за зверненням органів доходів і зборів?

- Розкрийте особливості провадження у справах щодо гарантованого забезпечення потреб оборони.
- Назвіть особливості провадження у зразковій справі.
- Які особливості провадження у типовій справі?

Тема 9. Перегляд судових рішень

Завдання 1. Підготуватись до відповіді на питання:

- 1) Які судові рішення може бути оскаржено в апеляційному порядку?
- 2) У яких межах переглядає справу суд апеляційної інстанції?
- 3) Яке рішення може ухвалити суд апеляційної інстанції за наслідками апеляційного провадження?
- 4) Чи можна звернутися до суду касаційної інстанції зі скаргою на рішення суду першої інстанції, якщо справа не переглядалася в апеляційному порядку?
- 5) У яких межах переглядає справу суд касаційної інстанції?
- 6) Чи досліджує докази суд касаційної інстанції?
- 7) Які підстави перегляду судових рішень за нововиявленими або виключними обставинами?

Завдання 2. З метою підготовки до ігрового судового засідання у суді касаційної інстанції із правової ситуації «Справа громадянина Костенка П.П.» розглянути доповнену фабулу та дати відповідь на питання щодо неї.

Громадянин Костенко П.П. звернувся до суду з позовом до Шепетівського міськрайонного відділу державної реєстрації актів цивільного стану Головного територіального управління юстиції у Хмельницькій області, в якому просить суд визнати неправомірною дію відповідача в частині відмови в прийнятті заяви про реєстрацію шлюбу й зобов'язати його зареєструвати шлюб між позивачем і громадянкою Донченко А.Л.

Шепетівський районний суд Хмельницької області прийняв рішення 14 лютого 2019 р. у справі № 2а-25/11/0670 за позовом Костенка П.П. до Шепетівського міськрайонного відділу державної реєстрації актів цивільного стану Головного територіального управління юстиції у Хмельницькій області про примус до реєстрації шлюбу. В зазначеному рішенні суд постановив:

1) Визнати дії Шепетівського міськрайонного відділу державної реєстрації актів цивільного стану Головного територіального управління юстиції у Хмельницькій області в частині відмови в реєстрації шлюбу неправомірними.

2) Зобов'язати Шепетівський міськрайонний відділ державної реєстрації актів цивільного стану Головного територіального управління юстиції у Хмельницькій області прийняти заяву про реєстрацію шлюбу від громадянина Костенка П.П. та громадянки Донченко А.Л. і зареєструвати шлюб між ними у строки, передбачені п. 2 ст. 32 Сімейного кодексу України.

3) Стягнути на користь позивача 1210 грн. з Державного бюджету України.

Шепетівський міськрайонний відділ державної реєстрації актів цивільного стану Головного територіального управління юстиції у Хмельницькій області 18.02.2019 р. подав апеляційну скаргу до Сьомого апеляційного адміністративного суду, в якій просить суд скасувати рішення суду першої інстанції як таке, що не відповідає вимогам чинного законодавства, а саме відмовити у реєстрації шлюбу між позивачем і громадянкою Донченко А.Л., зобов'язати громадянку Донченко А.Л. зареєструватися за місцем проживання та накласти на громадянку Донченко А.Л. адміністративне стягнення згідно з Кодексом України про адміністративні правопорушення.

Сьомий апеляційний адміністративний суд 12.03.2019 р. скасував судові рішення суду першої інстанції та ухвалив нове рішення, яким відмову у реєстрації шлюбу між позивачем і громадянкою Донченко А.Л. визнано правомірною; на громадянку Донченко А.Л. покладено обов'язок зареєструватися за місцем проживання; накладено на громадянку Донченко А.Л. адміністративне стягнення у вигляді штрафу в розмірі 17 грн.

Позивач - Костенко П.П. не згоден із ухваленою постановою суду апеляційної інстанції і подає касаційну скаргу до Верховного суду з вимогою скасування постанови Сьомого апеляційного адміністративного суду від 19.03.2019 р. та визнання законним рішення

Шепетівського районного суду Хмельницької області від 14.02.2019 р.

Використовуючи положення Кодексу адміністративного судочинства України та інші нормативно-правові акти:

- 1) дайте правову оцінку наведеної ситуації;*
- 2) визначте склад суду, яким буде розглядатися адміністративна справа у суді апеляційної інстанції та у суді касаційної інстанції;*
- 3) визначте всіх можливих учасників у справі та їх адміністративно-процесуальний статус в апеляційному та касаційному провадженні;*
- 4) визначте порядок, строки подачі апеляційної скарги та строки розгляду апеляційної скарги;*
- 5) визначте порядок, строки подачі касаційної скарги та строки розгляду касаційної скарги;*
- 6) складіть апеляційну скаргу Шепетівського міськрайонного відділу державної реєстрації актів цивільного стану Головного територіального управління юстиції у Хмельницькій області від 18.02.2019 р.;*
- 7) складіть касаційну скаргу громадянина Костенка П.П. від 19.03.2019 р.;*
- 8) складіть план розгляду адміністративної справи у суді апеляційної інстанції;*
- 9) складіть сценарій судового розгляду справи у суді апеляційної інстанції;*
- 10) складіть проект ухвали про відкриття апеляційного провадження від 21.02.2019 р.;*
- 11) складіть супровідний лист про надіслання копії ухвали про відкриття апеляційного провадження від 22.02.2019 р.;*
- 12) складіть проект ухвали про призначення судового розгляду справи в межах апеляційного провадження від 30.02.2019 р.;*
- 13) складіть супровідний лист про надіслання копії ухвали про призначення судового розгляду справи в межах апеляційного провадження від 01.03.2019 р.;*
- 14) складіть проект постанови суду апеляційної інстанції від 12.03.2019 р.;*
- 15) складіть супровідний лист про надіслання копії постанови суду апеляційної інстанції від 13.03.2019 р.;*
- 16) складіть журнал судового засідання від 12.03.2019 р.;*
- 17) визначте всі можливі судові витрати у справі та їх розмір.*
- 18) складіть проект ухвали про відкриття касаційного провадження від 20.03.2019 р.;*
- 19) складіть супровідний лист про надіслання копії ухвали про відкриття касаційного провадження від 21.03.2019 р.;*
- 20) складіть супровідний лист про надіслання адміністративної справи № 2а-25/11/0670 Шепетівським районним судом Хмельницької області до Верховного Суду від 22.03.2019 р.;*
- 21) складіть проект постанови Верховного Суду від 26.03.2019 р.;*
- 22) складіть супровідний лист про надіслання копії постанови Верховного Суду сторонам від 27.03.2019 р.;*
- 23) складіть супровідний лист про надіслання адміністративної справи № 2а-25/11/0670 Верховним Судом до Шепетівського районного суду Хмельницької області від 27.03.2019 р.*

Студенти повинні розподілити ролі - судді, позивача і відповідача, третіх осіб, їх представників, свідків, судового секретаря, судового розпорядника. Кожний студент, який виконує відповідну роль, повинен підготуватися: наприклад, знати свої права й обов'язки, підготувати належні і допустимі докази, скласти процесуальні документи, підготувати виступ для дебатів та ін.

Завдання 3. Вирішити задачі:

3.1. Пенсіонер Микола Коломієць звернувся до юридичної клініки з проханням посприяти йому в оскарженні рішення адміністративного суду про відмову у задоволенні його позову до територіального управління Пенсійного фонду про проведення перерахунку пенсії. Вважаючи, що в апеляційному адміністративному суді він так само не доб'ється справедливості, М. Коломієць відразу звернувся з касаційною скаргою до Верховного Суду. Але той своєю ухвалою повернув касаційну скаргу без розгляду. Коломієць М. просить консультанта юридичної клініки підготувати касаційну скаргу до Верховного Суду.

Чи правильно діяв М. Коломієць, оскаржуючи рішення адміністративного суду до Верховного Суду? Чи правильно вчинив Верховний Суд з касаційною скаргою М. Коломійця? Підготуйте відповідь М. Коломійцю щодо порядку оскарження рішення адміністративного суду. Порадьте, як йому діяти у ситуації, що сталася.

3.2. Андрій Сергієнко, позивач у справі про оскарження припису інспектора державної екологічної інспекції, заявив у судовому засіданні відвід судді, оскільки відомо, що суддя та інспектор є сусідами і перебувають у дружніх стосунках. Знаючи, що відвід задоволено не буде, позивач завчасно підготував апеляційну скаргу на ухвалу суду, яку й подав відразу після проголошення ухвали про відмову у задоволенні відводу. Але суд апеляційну скаргу відмовився прийняти, розглянув справу за суттю і прийняв рішення, яким у задоволенні позову відмовив. Сергієнко А. звернувся до юридичної клініки за порадою, як йому добитися розгляду апеляційної скарги на ухвалу про відмову у задоволенні відводу, адже якщо апеляційний адміністративний суд відведе суддю першої інстанції, то будуть підстави для перегляду справи.

Підготуйте консультацію А. Сергієнку і порадьте, у який спосіб він може відстояти свою позицію у справі.

3.3. До юридичної клініки звернувся Володимир Бойко, який програв справу в адміністративному суді – як у першій інстанції, так і в апеляційній інстанції, з проханням порадити, як він може оскаржити рішення суду першої інстанції та постанову суду апеляційної інстанції. Консультант юридичної клініки Степан Куйбіда, студент другого курсу, вивчивши надані В. Бойком матеріали, запропонував підготувати касаційну скаргу, у якій послатися на те, що суди першої та апеляційної інстанції неправильно встановили обставини у справі. Перед тим, як подати касаційну скаргу, треба у десятиденний строк після проголошення постанови суду апеляційної інстанції подати до апеляційного адміністративного суду заяву про касаційне оскарження. Але оскільки з дня проголошення постанови минуло уже п'ятнадцять днів, то одночасно треба клопотати про поновлення строку на подання заяви, обґрунтувавши пропущення строку необізнаністю у тонкощах процесуального закону. Після цього треба у двадцятиденний строк подати касаційну скаргу до Великої Палати Верховного Суду, але через апеляційний адміністративний суд, у якому знаходиться справа.

Чи правильну консультацію надав С. Куйбіда? Якщо ні, то які помилки він допустив? Надайте консультацію В. Бойку.

3.4. Донецький апеляційний адміністративний суд постановив ухвалу про залишення без змін рішення місцевого суду про відмову у задоволенні позову ОСОБА_1 до Донецької дирекції Українського державного підприємства поштового зв'язку «Укрпошта» про протиправну відмову в задоволенні запиту на інформацію (ненадання копії наказу про ліквідацію вузла поштового зв'язку, інших документів, пов'язаних із ліквідацією цього вузла, інформації про передачу приміщення та іншого майна, що належало відділенню, фізичній чи юридичній особі) та зобов'язання відшкодувати завдану моральну шкоду.

Чи правомірним є рішення Донецького апеляційного адміністративного суду? Чи відноситься Українське державне підприємство поштового зв'язку «Укрпошта» до розпорядників публічної інформації? Чи змінилося б рішення Донецького апеляційного адміністративного суду, якщо б предметом позову була відмова в задоволенні запиту на інформацію щодо використання коштів з Державного бюджету на проведення реорганізації у структурі Донецької дирекції Українського державного підприємства поштового зв'язку «Укрпошта»?

3.5. Громадянин Банашко звернувся до Миколаївського районного суду Львівської області до старшого державного інспектора з охорони навколишнього природного середовища у Львівській області про визнання протиправною та скасування протоколу та постанови про накладення адміністративного стягнення. Ухвалою суду від 2 жовтня 2017 р. громадянину Банашку було відмовлено у відкритті провадження у справі з огляду на те, що юрисдикція адміністративного суду не поширюється на публічно-правові справи про накладення

адміністративних стягнень. Громадянин Банашко звернувся з апеляційною скаргою до Львівського апеляційного адміністративного суду.

Яке рішення має прийняти Львівський апеляційний адміністративний суд?

3.6. Іваненко оскаржила до суду дії посадових осіб департаменту архітектури, містобудування та земельних ресурсів Хмельницької міської ради з метою захисту її права на забудову відповідної земельної ділянки. Під час розгляду справи позивач звернулася до суду із заявою про забезпечення позову шляхом заборони відповідачам проводити дії щодо затвердження та виконання проєктних пропозицій забудови відповідної земельної ділянки. Суд першої інстанції своєю ухвалою заяву задовольнив.

Сидоренко оскаржила цю ухвалу в апеляційному порядку на тій підставі, що заходи забезпечення позову заборонили відповідачам сприяти у реалізації права на забудову, яке, на її думку, належало саме їй. Апеляційний адміністративний суд скаргу Сидоренко задовольнив, ухвалу суду першої інстанції скасував та постановив нову, якою відмовив у задоволенні заяви про вжиття заходів забезпечення позову. Ухвала суду апеляційної інстанції ґрунтувалась на тому, що заборона відповідачам вчиняти відповідні дії створювала перешкоди у реалізації прав Сидоренко, яка не була стороною у справі, і дії якої не були предметом спору.

Чи є підстави для касаційного оскарження?

3.7. 75-річний пенсіонер звернувся до адміністративного суду зі скаргою на рішення територіального органу Пенсійного Фонду України про відмову у збільшенні розміру пенсії. У скарзі пенсіонер виклав усі відомості, які вимагає Кодекс адміністративного судочинства України для позовної заяви. Але адміністративний суд залишив скаргу без руху і направив її для усунення недоліків у зв'язку з тим, що формою звернення до адміністративного суду має бути позовна заява, а не скарга. Пенсіонер звернувся до юридичної клініки за допомогою в оформленні документа, оскільки йому тяжко самому переписувати скаргу та ще й у двох примірниках (для суду і для відповідача).

Чи можна оскаржити ухвалу суду про залишення скарги без руху в апеляційному порядку? Чи доцільно це робити у наведеній ситуації? Надайте консультацію пенсіонеріві.

Питання для самоконтролю

- Назвіть завдання апеляційної інстанції.
- Хто може бути суб'єктом апеляційного оскарження?
- Що може бути предметом апеляційного оскарження?
- Які повноваження суду апеляційної інстанції за наслідками розгляду апеляційної скарги на постанову суду?
- Які повноваження суду апеляційної інстанції за наслідками розгляду апеляційної скарги на ухвалу суду?
- Перерахуйте підстави для залишення апеляційної скарги без задоволення, а судового рішення - без змін.
- Назвіть підстави для зміни судового рішення.
- Назвіть підстави для скасування судового рішення та ухвалення нового рішення.
- Які завдання касаційної інстанції?
- Проаналізуйте повноваження суду касаційної інстанції за наслідками розгляду касаційної скарги.
- Який порядок здійснення перегляду судового рішення за нововиявленими або виключними обставинами?

Тема 10. Медіація в адміністративному судочинстві

Завдання 1. Проаналізувати практику застосування медіації вітчизняними адміністративними судами та розкрити її особливості під час розгляду адміністративних справ.

Завдання 2. Дослідити зарубіжний досвід застосування медіації під час вирішення адміністративних спорів.

Завдання 3. Дослідити проекти законів України про медіацію.

Питання для самоконтролю

- Назвіть моделі медіації.
- Які принципи медіації?
- Визначте функції медіації.
- Розкрийте сутність процедур примирення в системі альтернативного вирішення юридичних конфліктів (спорів).
- Які переваги і недоліки застосування медіації при вирішенні конфліктів та спорів?
- Визначте місце медіації в системі адміністративного судочинства.
- Назвіть напрямки вдосконалення вітчизняного законодавства щодо застосування медіації для вирішення адміністративних спорів.
- Розкрийте особливості протидії зловживанню правами в процесі медіації.
- Які перспективи розвитку інституту медіації як засобу вирішення публічно-правових спорів в адміністративному судочинстві в Україні?

Тема 11. Виконання судових рішень в адміністративних справах. Застосування заходів процесуального примусу

Завдання 1. Підготуватись до відповіді на питання:

- 1) Які особливості виконання судових рішень в адміністративних справах Ви знаєте?
- 2) Які наслідки набрання законної сили судовим рішенням?
- 3) Які рішення суду виконуються негайно?

Завдання 2. Вирішити задачі:

2.1. Колишній державний службовець Оксана Замойська, пройшовши три інстанції, виграла у Верховному Суді справу про поновлення її на посаді та стягнення з відповідача втраченого заробітку у зв'язку з вимушеним прогулом. Незважаючи на задоволення її вимог Верховним Судом, вона звернулася до юридичної клініки за порадою, як добитися виконання постанови. У суді касаційної інстанції вона заявляла клопотання про негайне виконання постанови про поновлення її на посаді, якщо суд задовольнить її вимоги. Але Верховний Суд відхилив це клопотання. Тому О. Замойська просить підготувати або заяву до Верховного Суду щодо постановлення додаткової ухвали про негайне виконання постанови цього суду у частині поновлення її на посаді, або скаргу до Великої Палати Верховного Суду з вимогою звернути постанову Верховного Суду до негайного виконання. Який з цих двох варіантів більше відповідає законодавству, вона не знає.

Дайте аргументовану відповідь на звернення О. Замойської.

2.2. Суд апеляційної інстанції розцінив як порушення місцевим судом процесуального закону, коли той поклав обов'язок щодо виконання на певних суб'єктів владних повноважень, які не брали участь у справі.

Проаналізуйте правомірність судових рішень.

2.3. Особа, поновлена рішенням суду на посаді міського голови, оскаржила до суду бездіяльність міської ради-відповідача у вигляді ухилення від виконання цього рішення. Позивач з метою захисту своїх прав у відносинах служби в органах місцевого самоврядування посилався на трудове законодавство (статті 236, 237 Кодексу законів про працю України). Він вимагав від міської ради нарахувати йому заробітну плату за весь час вимушеного прогулу з прийняття першого рішення суду. Суд позов задовольнив. Хоча це рішення не наблизило позивача до його головної мети – фактичного поновлення на посаді.

А які процесуальні можливості примусового виконання первісного рішення про

поновлення на роботі могли б запропонувати Ви?

Завдання 3. Проаналізувати розділи Кодексу адміністративного судочинства України та Цивільного процесуального кодексу України, які врегульовують процесуальні відносини, пов'язані із оскарженням рішень, дій або бездіяльності державної виконавчої служби, а також врегульовують судовий контроль за виконанням судових рішень.

Чи не однакові відносини регулюють два кодекси? Чи не помилка це законодавця?

Питання для самоконтролю

- Назвіть види судових рішень в адміністративних справах.
- Який порядок набрання законної сили рішеннями та ухвалами суду першої інстанції?
- Коли набирають законної сили постанови та ухвали судів апеляційної та касаційної інстанції?
- Назвіть наслідки набрання законної сили судовим рішенням.
- Які постанови суду виконуються негайно?
- Який порядок виконання судових рішень в адміністративних справах?
- Назвіть повноваження суду при виконанні судового рішення.
- Чи може бути примирення сторін у процесі виконання?
- Назвіть підстави застосування заходів процесуального примусу.
- Який порядок застосування заходів процесуального примусу?

Тема 12. Процесуальні документи в адміністративному судочинстві

Завдання 1. Охарактеризувати види адміністративно-процесуальних документів.

Завдання 2. Скласти позовну заяву.

Завдання 3. Скласти апеляційну скаргу.

Завдання 4. Скласти касаційну скаргу.

Завдання 5. Скласти заяву, клопотання і заперечення.

Питання для самоконтролю

- Назвіть загальні положення адміністративно-процесуальних документів характерні риси адміністративно-процесуальних документів, що складаються учасниками судового процесу.
- Розкрийте зміст відзиву на позовну заяву (відзив) як заява по суті справи.
- Який строк подання пояснення третьої особи щодо позову або відзиву?
- Охарактеризуйте загальні вимоги до форми та змісту письмової заяви, клопотання, заперечення.
- Які наслідки подання заяви (клопотання, заперечення) без додержання встановлених вимог?
- Назвіть вимоги до форми і змісту апеляційної скарги.
- Які наслідки недотримання вимог до форми і змісту апеляційної скарги?
- Назвіть процесуальні документи, пов'язані з виконанням судових рішень.
- Строк подання заяви про визнання протиправними рішень, дій чи бездіяльності, вчинених суб'єктом владних повноважень - відповідачем на виконання рішення суду, або порушення прав позивача, підтверджених рішенням суду, що ухвалене на користь особи-позивача.
- Який строк подання заяви про визнання протиправними рішень, дій чи бездіяльності, вчинених суб'єктом владних повноважень - відповідачем на виконання рішення суду, або

порушення прав позивача, підтверджених рішенням суду, що ухвалене на користь особи-позивача.

Тема 13. Судові рішення в адміністративному судочинстві

Завдання 1. Проаналізувати з Єдиного державного реєстру рішення, ухвали та постанови адміністративних судів.

Завдання 2. Написати есе на тему «Критерії якісного судового рішення».

Питання для самоконтролю

- Розкрийте порядок ухвалення судових рішень в адміністративній справі.
- Охарактеризуйте рішення щодо частини позовних вимог.
- Визначте способи усунення недоліків судових рішень.
- Розкрийте порядок виправлення опісок і очевидних арифметичних помилок у судовому рішенні.
- Охарактеризуйте роз'яснення судового рішення.
- Проаналізуйте підстави перегляду адміністративних судових рішень за винятковими і нововиявленими обставинами.
- Які вимоги до судових рішень?
- Чи допускається в судовому рішенні цитування та посилання?
- Визначте правові наслідки набрання судовим рішенням законної сили та її межі.
- Назвіть проблеми та способи вдосконалення порядку ухвалення, проголошення та виконання рішення адміністративного суду.
- Проаналізуйте особливості формування адміністративних судових рішень щодо захисту прав і свобод громадян.

1.5. Індивідуальні завдання

Індивідуальні завдання передбачаються у формі рефератів-оглядів, науково-дослідних завдань або проекту сформованої адміністративної справи. Завдання обирається студентом на початку семестру і виконується за усталеними вимогами.

1.5.1. Основні вимоги до написання рефератів-оглядів

При виконанні індивідуального завдання необхідно взяти до уваги, що реферат (лат. *refere* – доношу, повідомляю, переказую) – це короткий переказ змісту наукової роботи, книги або вчення, оформлене у вигляді письмової публічної доповіді; доповідь на задану тему, зроблена на основі критичного огляду відповідних джерел інформації (наукових праць, літератури по темі).

Зі свого боку, реферат-огляд складається на основі декількох джерел і зіставляє різні точки зору з досліджуваного питання.

Реферат-огляд, незалежно від теми, містить визначені реквізити: титульна сторінка встановленого зразка, вступ, розділи, висновки, список використаних джерел і додатки (у разі необхідності).

Обов'язково в тексті повинні бути посилання на джерела, що були використані при написанні реферату. Посилання подаються у квадратних дужках з вказівкою номера джерела, за яким воно внесене у список використаних джерел, та сторінки (якщо подається точна цитата або числові дані), наприклад [3, с.8].

Технічні вимоги: текст має бути набраний шрифтом Times New Roman, 14 кеглем через 1,5 інтервали. Поля: верхнє – 2,0 см, нижнє – 2,0 см, ліве – 3,0 см, праве – 1,0 см. Загальний обсяг реферату-огляду – до 15 сторінок формату А4.

1.5.2. Теми рефератів-оглядів

1. Адміністративна юстиція як необхідний атрибут демократичної та правової держави.
2. Генезис наукових поглядів щодо правової природи адміністративної юстиції.
3. Адміністративна юстиція, адміністративний процес та адміністративна юрисдикція: теоретичні та практичні питання співвідношення цих категорій як інститутів адміністративного права.
4. Суб'єктивні публічні права як об'єкт судового захисту.
5. Правова сутність поняття суб'єкта владних повноважень за Кодексом адміністративного судочинства України.
6. Процесуальне представництво у судовому адміністративному процесі.
7. Участь в адміністративному судочинстві України суб'єктів владних повноважень.
8. Участь в адміністративному судочинстві третіх осіб, які заявляють самостійні вимоги щодо предмета спору.
9. Правова природа адміністративно-правового спору.
10. Організація діяльності адміністративних судів: проблеми та перспективи.
11. Розвиток адміністративної юстиції в незалежній Україні та створення системи адміністративних судів.
12. Принципи адміністративного судочинства України: питання теорії та практики.
13. Поняття та види доказів в судовому адміністративному процесі.
14. Загальні засади доказування в адміністративних справах.
15. Адміністративний позов: теоретичний аспект.
16. Судові рішення як акти адміністративного судочинства.
17. Стадійність адміністративного судочинства.
18. Забезпечення апеляційного та касаційного оскарження судових рішень в адміністративному судочинстві.
19. Виконання судових рішень адміністративного суду як механізм забезпечення ефективності адміністративної юстиції.
20. Мирова угода в адміністративному судочинстві.
21. Захист прав та свобод громадянина прокурором в адміністративному судочинстві.
22. Особливості провадження у справах щодо оскарження нормативно-правових актів.
23. Судовий розгляд справ про вибори.
24. Оскарження рішень, дій та бездіяльності посадових осіб державної виконавчої служби.
25. Особливості розгляду адміністративних справ, пов'язаних зі спорами щодо проходження публічної служби.
26. Спори щодо припинення повноважень народних депутатів України та депутатів місцевих рад.
27. Нормативно-правове регулювання судово-експертної діяльності в адміністративному судочинстві України.
28. Прогалини у законодавчому регулюванні адміністративного судочинства.
29. Законна сила судового рішення.

1.5.3. Теми науково-дослідних завдань

1. Способи забезпечення адміністративного позову.
2. Оціночні поняття у Кодексі адміністративного судочинства України.
3. Використання практики Європейського суду з прав людини при розгляді адміністративних справ.
4. Співвідношення понять «адміністративна юстиція», «адміністративна юрисдикція» та «адміністративне судочинство».
5. Напрямки подальшого розвитку адміністративної юстиції в Україні.
6. Судова практика розгляду виборчих спорів.
7. Проблеми виконання судових рішень в адміністративних справах.

8. Порівняльна характеристика континентальної та англо-американської моделей адміністративної юстиції.
9. Шляхи забезпечення доступності правосуддя в адміністративному судочинстві.
10. Судовий контроль за адміністративними органами: зарубіжний досвід.
11. Проблеми розмежування цивільної, господарської та адміністративної юрисдикції.
12. Застосування принципів адміністративного судочинства.
13. Особливості доказування в адміністративному судочинстві України.
14. Зловживання суб'єктивними процесуальними правами в адміністративному судочинстві.
15. Особливості застосування заходів процесуального примусу в адміністративних судах головуючим у судовому засіданні.
16. Аналіз судової практики розгляду спорів щодо правовідносин, пов'язаних з виборчим процесом чи процесом референдуму.
17. Аналіз розгляду адміністративних справ з приводу рішень, дій або бездіяльності державної виконавчої служби.
18. Вивчення практики розгляду і вирішення адміністративними судами справ, пов'язаних із соціальними виплатами.
19. Аналіз практики розгляду адміністративними судами спорів з приводу прийняття громадян на публічну службу, її проходження, звільнення з публічної служби.
20. Проблеми судового оскарження рішень, дій чи бездіяльності суб'єктів владних повноважень у справах про адміністративні правопорушення.
21. Виконання судових рішень, боржником за якими виступає Державний бюджет України.
22. Шляхи удосконалення механізму виконання судових рішень в адміністративних справах.

1.5.4. Вимоги до проекту адміністративної справи

Магістрант самостійно формує 1 адміністративну справу за фавбулою на свій вибір – власноруч складає процесуальні документи:

- позовна заява з додатками;
- клопотання (про витребування доказів, про виклик свідка, про призначення експертизи тощо);
- ухвала про відкриття провадження в адміністративній справі;
- відзив на позовну заяву (відзив);
- відповідь на відзив (за бажанням);
- заперечення (за бажанням);
- пояснення третьої особи щодо позову або відзиву (за бажанням, якщо у справі є третя особа);
- рішення суду 1 інстанції в адміністративній справі;
- апеляційна скарга.

Магістрант може самостійно скласти фавбулу справи або ж взяти за основу рішення суду 1 інстанції в адміністративній справі.

1.6. Підсумковий контроль

Підсумковий семестровий контроль проводиться у формі усного екзамену.

1.6.1. Питання для підсумкового контролю

1. Правова природа адміністративного судочинства: поняття, ознаки та зміст.
2. Адміністративне судочинство як засіб утвердження верховенства права у вітчизняному конституційному устрої.
3. Співвідношення понять «адміністративна юстиція» та «адміністративна юрисдикція».
4. Завдання адміністративного судочинства.
5. Застосування міжнародних та європейських джерел адміністративного права в судочинстві.

6. Застосування актів судової влади як похідних джерел адміністративного права.
7. Перспективи запровадження судового прецеденту як джерела права в Україні.
8. Види адміністративних справ в адміністративному судочинстві.
9. Форми адміністративного судочинства.
10. Основні засади (принципи) адміністративного судочинства: поняття та значення.
11. Класифікація принципів адміністративного судочинства.
12. Верховенство права – визначальний принцип адміністративного судочинства.
13. Тлумачення верховенства права Конституційним Судом України.
14. Інтерпретація верховенства права Європейським судом з прав людини.
15. Гарантії реалізації принципу верховенства права при здійсненні судового захисту.
16. Характеристика принципу рівності усіх учасників судового процесу перед законом і судом.
17. Аналіз принципів змагальності сторін, диспозитивності та офіційного з'ясування всіх обставин у справі.
18. Характеристика принципу гласності судового процесу.
19. Відкритість інформації щодо справи.
20. Зміст права на перегляд справи та оскарження судового рішення.
21. Характеристика принципу обов'язковості судових рішень. Відповідальність за невиконання судових рішень.
22. Аналіз принципу розумності строків розгляду справи судом.
23. Характеристика принципу неприпустимості зловживання процесуальними правами.
24. Зміст принципу відшкодування судових витрат фізичних та юридичних осіб, на користь яких ухвалене судове рішення.
25. Особливості застосування принципів адміністративного судочинства.
26. Поняття публічно-правового спору та його особливості.
27. Загальна характеристика адміністративно-правових спорів.
28. Предмет адміністративної юрисдикції та його співвідношення з предметами конституційної, кримінальної, цивільної та господарської юрисдикції.
29. Проблеми визначення правової природи правовідносин для вирішення питання юрисдикції адміністративних судів.
30. Види публічно-правових спорів, на які поширюється юрисдикція адміністративних судів.
31. Критерії встановлення юрисдикції адміністративних судів.
32. Предмет адміністративної юрисдикції: розмежування компетенції.
33. Поняття підсудності адміністративних справ.
34. Види підсудності адміністративних справ: предметна, територіальна, інстанційна.
35. Недопустимість спорів про підсудність. Наслідки порушення правил підсудності.
36. Поняття та ознаки доказування в адміністративному судочинстві.
37. Поняття та ознаки доказів у адміністративному судочинстві.
38. Класифікація доказів.
39. Джерела доказів у адміністративному судочинстві. Засоби доказування.
40. Обов'язок доказування. Презумпція винуватості суб'єкта владних повноважень.
41. Роль суду в доказуванні. Дослідження та оцінка доказів у адміністративному судочинстві.
42. Звільнення від доказування в адміністративному судочинстві.
43. Поняття та способи забезпечення доказів. Підстави та порядок забезпечення доказів.
44. Адміністративна процесуальна правосуб'єктність.
45. Права та обов'язки учасників справи. Неприпустимість зловживання процесуальними правами.
46. Характеристика адміністративно-процесуального статусу позивача в адміністративній справі.
47. Процесуальний статус відповідача в адміністративній справі.

48. Зловживання процесуальними правами в процесі реалізації процесуального статусу сторін в адміністративному судочинстві: форми та способи попередження.
49. Заміна неналежної сторони.
50. Характеристика адміністративно-процесуального статусу третіх осіб як учасників справи.
51. Процесуальне правонаступництво.
52. Процесуальний статус інших учасників судового процесу.
53. Сутність, особливості представництва прав, свобод та інтересів громадян в адміністративному судочинстві.
54. Види представництва. Договірне представництво. Законне представництво.
55. Принципи та функції представництва в адміністративному судочинстві.
56. Поняття та зміст правового статусу представника як суб'єкта адміністративного судочинства.
57. Види представників в адміністративному процесі.
58. Повноваження представника прав, свобод та інтересів громадян в адміністративному судочинстві.
59. Документи, що підтверджують повноваження представників.
60. Зарубіжний досвід представництва в адміністративному судочинстві та можливості його використання в Україні.
61. Участь у судовому процесі органів та осіб, яким законом надано право звертатися до суду в інтересах інших осіб, та їх процесуальний статус
62. Медіація як позасудовий спосіб врегулювання публічно-правового спору.
63. Принципи і моделі медіації, переваги і недоліки застосування при вирішенні конфліктів та спорів.
64. Поняття, предмет та доктринальні засади судової медіації.
65. Принципи інституту медіації, їх види та особливості застосування в адміністративному судочинстві.
66. Функції інституту медіації та механізм їх реалізації в адміністративному судочинстві.
67. Особливості застосування медіації в механізмі вирішення адміністративних спорів: міжнародний досвід та напрямки вдосконалення вітчизняного законодавства.
68. Зловживання правами в процесі медіації: особливості протидії та профілактики.
69. Зарубіжний досвід застосування медіації як ефективний спосіб вирішення спорів.
70. Практика застосування медіації в адміністративному судочинстві.
71. Поняття та види адміністративно-процесуальних документів.
72. Характерні риси адміністративно-процесуальних документів, що складаються учасниками судового процесу.
73. Зміст та особливості реалізації права громадян на звернення до суду з адміністративним позовом.
74. Види заяв по суті справи. Зміст заяв по суті справи.
75. Адміністративний позов як засіб реалізації прав громадян на судовий захист.
76. Відзив на позовну заяву (відзив) як заява по суті справи.
77. Відповідь на відзив як заява по суті справи.
78. Заперечення як заява по суті справи.
79. Пояснення третьої особи щодо позову або відзиву як заява по суті справи.
80. Заяви з процесуальних питань
81. Оформлення процесуальних документів на стадії апеляційного провадження.
82. Порядок реалізації права на апеляційне оскарження.
83. Заява про приєднання до апеляційної скарги
84. Оформлення процесуальних документів на стадії касаційного провадження.
85. Порядок реалізації права на касаційне оскарження.
86. Заява про перегляд судового рішення за нововиявленими або виключними обставинами.
87. Процесуальні документи, пов'язані з виконанням судових рішень.
88. Поняття та правова природа судових рішень. Класифікаційні ознаки рішень адміністративного суду.

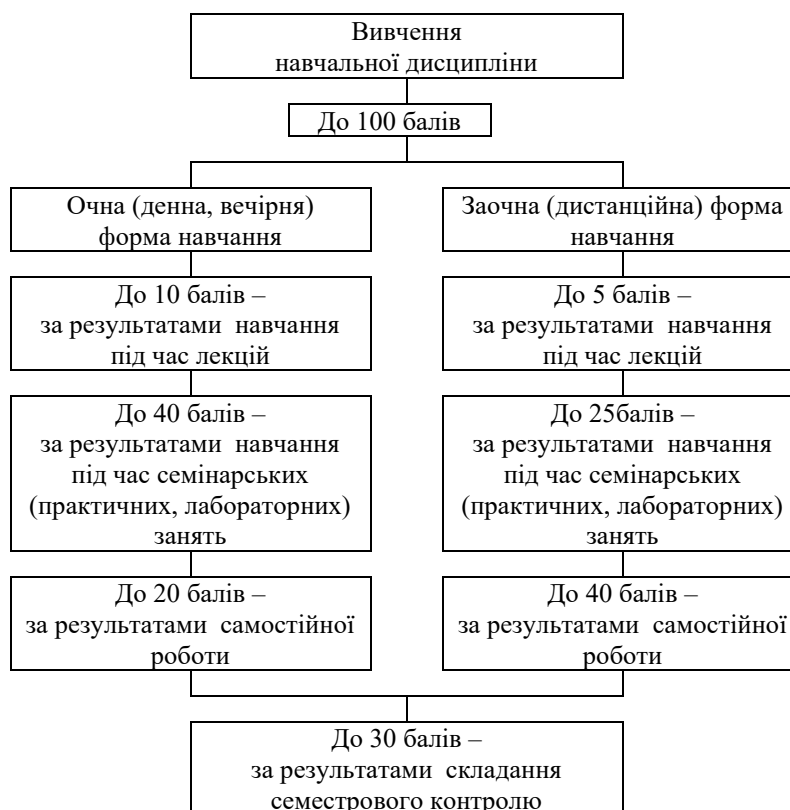
89. Види судових рішень в адміністративному судочинстві.
90. Підстави та порядок ухвалення судових рішень в адміністративній справі.
91. Повноваження суду при вирішенні справи.
92. Рішення. Рішення щодо частини позовних вимог. Ухвала. Окрема ухвала суду.
93. Способи та порядок усунення недоліків судових рішень.
94. Сутність та класифікація вимог, що пред'являються до змісту рішень, постанов та ухвал адміністративного суду.
95. Судові рішення на стадіях апеляційного і касаційного провадження.
96. Підстави та порядок перегляду адміністративних судових рішень за винятковими і нововиявленими обставинами.
97. Вимоги до судових рішень: законність і обґрунтованість судового рішення.
98. Критерії якісного судового рішення: правосудність; своєчасність; вмотивованість; чіткість; чиста мова; доступний стиль.
99. Структура судового рішення.
100. Теоретичні та прикладні особливості законної сили судових рішень.

1.6.2. Приклад екзаменаційного білету

1. Характеристика адміністративно-процесуального статусу третіх осіб як учасників справи.
2. Медіація як позасудовий спосіб врегулювання публічно-правового спору.
3. Порядок реалізації права на апеляційне оскарження.

2. Схема нарахування балів

2.1. Нархування балів студентам з навчальної дисципліни здійснюється відповідно до такої схеми:

2.2. Обсяг балів, здобутих студентом під час лекцій з навчальної дисципліни «Теорія і практика адміністративного судочинства», обчислюється у пропорційному співвідношенні кількості відвіданих лекцій і кількості лекцій, передбачених навчальним планом, і визначається

згідно з додатками 1 і 2 до Положення про організацію освітнього процесу в Хмельницькому університеті управління та права імені Леоніда Юзькова.

З навчальної дисципліни «Теорія і практика адміністративного судочинства» передбачено проведення 11 лекційних занять за денною формою навчання.

Отже, студент може набрати під час лекцій таку кількість балів:

№ з/п	Форма навчання	Кількість лекцій за планом	Кількість відвіданих лекцій										
			1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
1.	Денна	11	0,9	1,8	2,7	3,6	4,5	5,5	6,4	7,3	8,2	9,1	10,0

2.3. З навчальної дисципліни «Теорія і практика адміністративного судочинства» передбачено проведення 9 семінарських занять за денною формою навчання.

За результатами семінарського (практичного, лабораторного) заняття кожному студенту до відповідного документа обліку успішності виставляється кількість балів від 0 до 5 числом, кратним 0,5, яку він отримав протягом заняття.

Критерії поточного оцінювання знань студентів наведені у п. 4.3.8. Положення про організацію освітнього процесу в Хмельницькому університеті управління та права імені Леоніда Юзькова (затвердженого 29 травня 2017 року, протокол № 14).

2.4. Перерозподіл кількості балів в межах максимально можливої кількості балів за самостійну роботу студентів та виконання індивідуальних завдань, наведено в наступній таблиці:

№ з/п	13 тем	Номер теми													Усього балів
		1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.	13.	
1.	Максимальна кількість балів за самостійну роботу	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	13
2.	Максимальна кількість балів за індивідуальне завдання	7													7
	Усього балів														20

3. Рекомендовані джерела

Тема 1

1. Конституція України від 28.06.1996 р. № 254к/96-ВР. *Верховна Рада України. Законодавство України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254k/96-вр>
2. Кодекс адміністративного судочинства України від 06.07.2005 р. № 2747-IV. *Верховна Рада України. Законодавство України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2747-15>
3. Про судоустрій і статус суддів: Закон України від 02.06.2016 р. № 1402-VIII. *Верховна Рада України. Законодавство України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1402-19>
4. Адміністративна процедура та контроль за діяльністю адміністративних органів в Угорщині, Польщі, Болгарії, Естонії та Албанії. К. : Вид-во УАДУ, 1999. 236 с.
5. Адміністративна юстиція України: проблеми теорії і практики. Настільна книга судді / О.М. Пасенюк та ін. ; за заг. ред. О.М. Пасенюка. К. : Істина, 2007. 608 с.
6. Адміністративна юстиція. Адміністративне судочинство : навч. посіб. / за заг. ред. Т.О. Коломоєць, Г.Ю. Гулевської. К. : Істина, 2007. 152 с.
7. Адміністративна юстиція: європейський досвід та пропозиції для України / автори-упорядники І.Б. Коліушко, Р.О. Куйбіда; В.І. Шишкін (наук. ред.). К. : Факт, 2003. 536 с.

8. Адміністративне процесуальне (судове) право України : підручник / за заг. ред. С.В. Ківалова. Одеса : Юридична література, 2007. 312 с.
9. Адміністративне судочинство : навч. посіб. / І.М. Балакареєва, І.В. Бойко, Я.С. Зелінська та ін. ; за заг. ред. Н.Б. Писаренко. Х. : Право, 2016. 312 с.
10. Адміністративне судочинство в Україні: теорія, правове регулювання, практика : монографія / За заг. ред. С.В. Ківалова, Л.Р. Білої-Тіунової. Одеса : Фенікс, 2013. 392 с.
11. Адміністративне судочинство України : підручник / О.М. Пасенюк (кер. авт. кол.), О.Н. Панченко, В.Б. Авер'янов та ін. / за заг. ред. О.М. Пасенюка. К. : Юрінком Інтер, 2009. 672 с.
12. Адміністративне судочинство : навчальний посібник / за заг. ред. проф. О.П. Рябченко. 2-ге вид., перер. і доп. Харків, ХНУ ім. В.Н. Каразіна, 2014. 304 с. URL: <http://asta.edu.ua/files/rabchenko.pdf>
13. Адміністративне судочинство підручник. 2-ге вид., перероб. і допов. / за заг. ред. Т.О. Коломоєць. К. : Істина, 2011. 304 с.
14. Комзюк А.Т., Бевзенко В.М., Мельник Р.С. Адміністративний процес України : навч. посіб. К. : Прецедент, 2007. 531 с.
15. Манн Томас, Мельник Р., Бевзенко В., Комзюк А. Адміністративний процес: загальна частина (Федеративна Республіка Німеччини, Україна) : наук. - практ. посібник / пер. та адапт. з нім. Мельник Р.; за заг. ред. Бевзенка В. К. : Алерта, 2013. 308 с.
16. Бевзенко В. Деякі теоретичні міркування щодо адміністративних процесуальних і процедурних категорій у вітчизняній адміністративно-правовій та адміністративно-процесуальній науці. *Вісник Вищого адміністративного суду України*. 2011. № 3. С. 56-62.
17. Белкін Л.М. Ефективний захист прав юридичних та/або фізичних осіб як чинник визначення адміністративної судової юрисдикції. *Адміністративне право і процес*. 2012. № 1. С. 88-95.
18. Белова О.І. Адміністративне судочинство як стандарт ЄС і ключові елементи правової Української держави. *Адміністративне право і процес*. 2014. № 2 (8). С. 190-197.
19. Битяк Ю. Адміністративне судочинство як форма забезпечення верховенства права і законності. *Право України*. 2011. № 4. С. 4-11.
20. Бідей О. Проблеми популяризації адміністративної юстиції як головного інструмента захисту прав і свобод особистості. *Право України*. 2008. № 5. С. 37-39.
21. Бородін І. Про сутність адміністративної юстиції. *Право України*. 2006. № 2. С. 15-17.
22. Бородін І.Л. Адміністративно-юрисдикційний процес : монографія. К. : Алерта, 2007. 184 с.
23. Гончаренко О. Судовий контроль за адміністративними органами: зарубіжний досвід. *Право України*. 2008. № 12. С. 98-104.
24. Гринюк Р. Ф., Савченко К. Ю. Доктринальні аспекти вдосконалення процесу вивчення та узагальнення судової практики. *Вісник УЖНУ. Серія «Право»*. 2019. Вип. 55. Т. 1. С. 15–18.
25. Губерська Н.Л. Адміністративний процес: сучасні підходи до визначення. *Адміністративне право і процес*. 2014. № 3 (9). С. 227-232.
26. Демський Е.Ф. Адміністративне процесуальне право України : навч. посіб. К. : Юрінком Інтер, 2008. 496 с.
27. Джафарова О.В. Судовий адміністративний процес: поняття та структура. *Форум права*. 2011. № 1. С. 256-261. URL: <http://www.nbuv.gov.ua/e-journals/FP/2011-1/11dovtic.pdf>.
28. Капля О. М. «Адміністративна юстиція» як юридичний термін. *Підприємництво, господарство і право*. 2017. № 5. С. 108–111.
29. Капля О. «Адміністративна юстиція» як юридичний термін. *Підприємництво, господарство і право*. 2017. № 5. С. 108-110.
30. Ківалов С.В., Картузова І.О., Осадчий А.Ю. Курс адміністративного процесуального права України. Загальна частина : підручник. Одеса : Фенікс, 2014. 342 с.
31. Ківалов С., Біла-Тіунова Л. Теоретико-правові засади адміністративного судочинства: проблеми і перспективи. *Право України*. 2013. № 12. С. 193-207.

32. Кодекс адміністративного судочинства України : науково-практичний коментар / О.А. Банчук та ін. / заг. ред. Р.О. Куйбіди; Центр політико-правових реформ. К. : Юстініан, 2009. 976 с.
33. Кодекс адміністративного судочинства України : науково-практичний коментар / С.В. Ківалов та ін. ; за ред. С.В. Ківалова, О.М. Пасенюка, О.І. Харитонової. К. : Правова єдність, 2009. 656 с.
34. Кодекс адміністративного судочинства України : науково-практичний коментар: у 2 т. / за заг. ред. Р.О. Куйбіди. К. : Книги для бізнесу, 2007. Том 2. 728 с.
35. Коліушко І., Куйбіда Р. Становлення адміністративного судочинства: деякі проблеми перехідного періоду. *Адвокат*. 2005. № 9. С. 3-5.
36. Коломоєць Т., Лютіков П. Адміністративно-юрисдикційний процес – сфера об'єктивізації участі особи у відносинах із органами публічної адміністрації (доктринальний аналіз проблемних питань). *Підприємництво, господарство і право*. 2010. № 2. С. 43-47.
37. Колпаков В.К., Гордєєв В.В. Теорія і практика адміністративного судочинства : монографія. Чернівці, 2011. 384 с.
38. Комзюк А.Т., Бевзенко В.М., Мельник Р.С. Адміністративний процес України : навч. посіб. К. : Прецедент, 2007. 531 с.
39. Константи́й О.В. Судовий захист прав і свобод приватних осіб у публічно-правових спорах: міжнародний і національний рівень адміністративного судочинства. *Адміністративне право і процес*. 2013. № 2 (4). С. 196-203.
40. Кравчук В. Адміністративне судочинство як правовий механізм забезпечення народовладдя. *Публічне право*. 2015. № 4 (20). С.109-114.
41. Кузьменко О. Адміністративний процес: сутність і структура. *Право України*. 2003. № 2. С. 22-26.
42. Кузьменко О. Логіко-методологічні засади детермінації адміністративної процедури. *Право України*. 2005. № 1. С. 29-32.
43. Кузьменко О.В. Адміністративна юстиція в Україні : навч. пос. К. : Атіка, 2007. 156 с.
44. Кузьменко О.В. Адміністративний процес у парадигмі права: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня докт. юрид. наук : спец. 12.00.07. К., 2006. 32 с.
45. Кузьменко О. Актуальні проблеми адміністративного процесу. *Підприємництво, господарство і право*. 2003. № 3. С. 116-118.
46. Кузьменко О. Співвідношення адміністративного процесу та адміністративного процесуального права. *Право України*. 2004. № 12. С. 24-27.
47. Кузьменко О.В. Теоретичні засади адміністративного процесу : монографія. К. : Атіка, 2005. 352 с.
48. Кузьменко О.В., Гуржій Т.О. Адміністративно-процесуальне право України : підручник / за ред. О.В. Кузьменко. К. : Атіка, 2007. 416 с.
49. Мельник Р. Склад і основи правового становища суддів адміністративних судів Німеччини. *Право України*. 2006. № 12. С. 120-121.
50. Миколенко О.І. Адміністративний процес та адміністративна відповідальність в Україні : навч. посіб. Х. : ТОВ «Одіссей», 2010. 368 с.
51. Муза О.В. Розвиток інституту адміністративної юстиції у континентальній Європі (на прикладі Франції, ФРН, Італії). *Наукові записки Інституту законодавства Верховної Ради України*. 2011. Випуск 1(4). URL: http://www.nbuv.gov.ua/portal/Soc_Gum/Nzizvru/2011_1/p4_17.html.
52. Науково-практичний коментар Кодексу адміністративного судочинства України / І.Х. Темкіжев та ін. / за заг. ред. І.Х. Темкіжева, Голови Вищ. адмін. суду України ; Вищ. адмін. суд України. К. : Юрінком Інтер, 2012. 718 с.
53. Науково-практичний коментар Кодексу адміністративного судочинства України / за заг. ред. С.В. Петкова. К. : «Центр учбової літератури», 2017. 384 с.
54. Пасенюк О. Адміністративне судочинство як засіб утвердження верховенства права у вітчизняному конституційному устрої. *Право України*. 2014. № 3. С. 18-27.
55. Пасенюк О. Стан та перспективи розвитку вітчизняної адміністративної юстиції. *Вісник*

- Вищого адміністративного суду України*. 2010. № 3. С. 3-8.
56. Пасенюк О.М. Україна: вітчизняна модель адміністративної юстиції. *Вісник Верховного Суду України*. 2005. № 3. С. 33-37.
57. Педько Ю. Адміністративна юстиція і адміністративна юрисдикція: деякі теоретичні та практичні питання співвідношення. *Право України*. 2001. № 10. С. 72-75.
58. Педько Ю.С. Становлення адміністративної юстиції в Україні / Ю.С. Педько; відп. ред. О.Ф. Андрійко. К. : Ін-т держави і права ім. В.М. Корецького НАН України, 2003. 208 с.
59. Перепелюк В.Г. Адміністративне судочинство: проблеми практики : посібник / В.Г. Перепелюк; Центр політ.-прав. реформ. К. : Конус-Ю, 2007. 272 с.
60. Писаренко Н.Б. Адміністративний процес та адміністративне судочинство: до питання про співвідношення правових категорій. *Адміністративне право і процес*. 2015. № 1 (11). С. 269-276.
61. Підвальна М.З. До питання про визначення поняття адміністративного процесу. *Правова система України у світлі сучасних активних реформаційних процесів* : Міжнародна науково-практична конференція, м. Київ, 29-30 грудня 2010 року. Київ: у 2-х томах. К. : Центр правових наукових досліджень, 2010. Т.2. С. 39-41.
62. Пчелін В.Б. Про сучасні моделі адміністративної юстиції зарубіжних країн. *Актуальні проблеми реформування системи законодавства України* : матеріали міжнар. наук.-практ. конф. (Україна, м. Запоріжжя, 26-27 січня 2018 року). Запоріжжя : Запорізька міська громадська організація «Істина», 2018. С. 67-70.
63. Пчелін В.Б. Сучасні моделі адміністративної юстиції зарубіжних країн. *Науковий вісник Херсонського державного університету. «Серія Юридичні науки»*. 2017. Випуск 1. Том 2. С. 54-57.
64. Савченко К. Внутрішнє переконання судді та сутність судової практики: аспекти співвідношення. *Актуальні проблеми прав людини, держави та вітчизняної правової системи* : тези доповідей Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Дніпро, 5–6 квітня, 2019 р.). Дніпро, 2019. С. 10–12.
65. Савченко К. До питання генези судової практики за часів незалежності України. *Науковий вісник публічного та приватного права*. 2016. № 6. С. 24–28.
66. Савченко К. Місце судової практики у правовій системі: порівняльноправовий аспект. *Economic and law paradigm of modern society*. 2018. № 3. С. 50–56.
67. Савченко К. Поточна судова практика як первинна форма застосування законодавства. *Актуальні проблеми вітчизняної юриспруденції*. 2017. № 6. Т. 1. С. 26–29.
68. Савченко К. Юридична практика в умовах реформування судової системи в Україні. *Актуальні проблеми вітчизняної юриспруденції*. 2018. № 1. С. 36–38.
69. Самсін І.Л. Побудова української моделі адміністративного судочинства: теоретико-практичні проблеми. *Право України*. 2006. № 10. С. 3-9.
70. Скрипченко В. О. Адміністративне судочинство: сучасні проблеми та перспективи реформування. *Актуальні проблеми правознавства*. 2017. № 4. Т. 2. С. 50–61.
71. Стефанюк В. Запровадження адміністративної юстиції в Україні. *Право України*. 1999. № 7. С. 5-13.
72. Стеценко С. Сутність адміністративного процесу: теоретичний погляд. *Право України*. 2011. № 4. С. 39-46.
73. Цуркан М., Миронченко К. Французький досвід побудови адміністративних судів. *Вісник Вищого адміністративного суду України*. 2009. № 2. С. 7-10.
74. Шишкін В. Адміністративний суд Австрії. *Право України*. 1997. № 5. С. 58-62.
75. Шишкін В. Деякі концептуальні основи юрисдикції адміністративних судів Німеччини. *Право України*. 1995. № 9-10. С. 19-23.
76. Шишкін В. Організаційна структура судової системи Німеччини. *Право України*. 1996. № 1. С. 47-51.
77. Шишкін В. Організація і повноваження адміністративного суду Німеччини. *Право України*. 1995. № 11. С. 60-64.
78. Шишкін В. Система установ адміністративної юрисдикції у Франції. *Право України*.

1996. № 7. С. 44-48.
79. Шишкін В. Суд претензій до Уряду США. *Право України*. 1995. № 1. С. 48-49.
80. Шишкін В.І. Державна рада як інститут правосуддя у Франції. *Право України*. 1996. № 8. С. 28-30.
81. Штогун С. Досвід Німеччини в організації адміністративного судочинства. *Право України*. 2008. № 2. С. 123-126.
82. Щавінський В.Р. Захист інтересів держави в адміністративному судочинстві як об'єкт адміністративно-правової науки. *Публічне право*. 2015. № 1 (17). С. 57-72.
83. Ярлушкіна Е. Влияние практики Европейского суда на становление принципа защиты прав человека. *Právna veda a prax v treťom tisícročí : zborník z medzinárodnej vedeckej konferencie* (Košice, 27-28 februar 2015). Košice, 2015. С. 92-93.
84. Ярлушкіна Е. Правовое регулирование общественных отношений. *Сутність та значення впливу законодавства на розвиток суспільних відносин : Міжнар. наук-практ. конф. Причорноморської фундації права*. (м. Одеса, 11-12 березня, 2016 р.). Одеса : ГО «Причорноморська фундація права», 2016. С. 14-17.
85. Ярлушкіна К. Правосудність як основний критерій якості судового рішення. *Scientific letters of Academic society of Michal Baludansky*. 2015. № 3. Р. 42-44.
86. Ярлушкіна К. Щодо поняття судової практики як загально-правової категорії. *Конституційні засади правотворення і правозастосування: стан та перспективи розвитку : матеріали Всеукр. наук.-практ. конф. (м. Вінниця, 22 квітня 2016 р.). Вінниця: ДонНУ, 2016. С. 173-175.*

Тема 2

1. Конституція України від 28.06.1996 р. № 254к/96-ВР. *Верховна Рада України. Законодавство України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр>
2. Кодекс адміністративного судочинства України від 06.07.2005 р. № 2747-IV. *Верховна Рада України. Законодавство України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2747-15>
3. Загальна декларація прав людини від 10.12.1948 р. *Офіційний вісник України*. 2008. № 93. Ст. 3103.
4. Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод від 04.11.1950 р., ратифікована Законом України від 17.07.1997 р. *Офіційний вісник України*. 1998. № 13.
5. Міжнародний пакт про громадянські і політичні права від 16.12.1966 р., ратифікований Указом Президії Верховної Ради Української РСР № 2148-VIII від 19.10.1973 р. *Верховна Рада України. Законодавство України*. URL: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/995_043.
6. Про виконання рішень та застосування практики Європейського суду з прав людини : Закон України від 23.02.2006 р. № 3477-IV. *Офіційний вісник України*. 2006. № 12. Ст. 792.
7. Про судоустрій і статус суддів : Закон України від 02.06.2016 р. № 1402-VIII. *Верховна Рада України. Законодавство України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1402-19>
8. Рішення Конституційного Суду України у справі за конституційним поданням Правління Пенсійного фонду України щодо офіційного тлумачення положень статті 1, частин першої, другої, третьої статті 95, частини другої статті 96, пунктів 2, 3, 6 статті 116, частини другої статті 124, частини першої статті 129 Конституції України, пункту 5 частини першої статті 4 Бюджетного кодексу України, пункту 2 частини першої статті 9 Кодексу адміністративного судочинства України в системному зв'язку з окремими положеннями Конституції України від 25.01.2012 р. № 3-рп/2012. *Офіційний вісник України*. 2012. № 11. Ст. 422.
9. Рішення Конституційного Суду України у справі за конституційним поданням Верховного Суду України щодо відповідності Конституції України (конституційності) положень статті 69 Кримінального кодексу України (справа про призначення судом більш м'якого покарання) від 02.11.2004 р. № 15-рп/2004. *Офіційний вісник України*. 2004. № 45. Ст. 2975.
10. Pidvalna M. Criteria of Embodiment of the Rule of Law Principle in Administrative Legal Proceedings. *Верховенство права та права людини : Матеріали Міжнародної науково-*

- практичної конференції, м. Запоріжжя, 11-12 серпня 2010 року. Запоріжжя : Запорізька міська громадська організація «Істина», 2010. С. 83 - 85.
11. Адміністративна юстиція України: проблеми теорії і практики. Настільна книга судді / О.М. Пасенюк, О.Н. Панченко, В.Б. Авер'янов та ін. / за заг. ред. О.М. Пасенюка. К. : Істина, 2007. 608 с.
 12. Адміністративна юстиція. Адміністративне судочинство : навч. посіб. / за заг. ред. Т.О. Коломоєць, Г.Ю. Гулевської. К. : Істина, 2007. 152 с.
 13. Адміністративна юстиція: європейський досвід і пропозиції для України / Авторі-упорядники І.Б. Коліушко, Р.О. Куйбіда. К. : Факт, 2003.
 14. Адміністративне процесуальне (судове) право України: підручник / за заг. ред. С.В. Ківалова. Одеса : Юридична література, 2007. 312 с.
 15. Адміністративне судочинство : навч. посіб. / І.М. Балакарева, І.В. Бойко, Я.С. Зелінська та ін. ; за заг. ред. Н.Б. Писаренко. Х. : Право, 2016. 312 с.
 16. Адміністративне судочинство в Україні: теорія, правове регулювання, практика : монографія / За заг. ред. С.В. Ківалова, Л.Р. Білої-Тіунової. Одеса: Фенікс, 2013. 392 с.
 17. Адміністративне судочинство України : підручник / О.М. Пасенюк (кер. авт. кол.), О.Н. Панченко, В.Б. Авер'янов та ін. / за заг. ред. О.М. Пасенюка. К. : Юрінком Інтер, 2009. 672 с.
 18. Адміністративне судочинство : навчальний посібник / за заг. ред. проф. О.П. Рябченко. 2-ге вид., перер. і доп. Харків, ХНУ ім. В.Н. Каразіна, 2014. 304 с. URL: <http://asta.edu.ua/files/rabchenko.pdf>
 19. Адміністративне судочинство : підручник. 2-ге вид., перероб. і допов. / за заг. ред. Т.О. Коломоєць. К. : Істина, 2011. 304 с.
 20. Андрощук С. Принцип верховенства права: визначення, співвідношення із суміжними поняттями, особливості законодавчого закріплення та реалізації. URL: <http://www.justinian.com.ua/article.php?id=2008>.
 21. Базов В. Сучасна адміністративно-правова доктрина та принцип верховенства права: концептуальні питання. *Вісник Вищого адміністративного суду України*. 2011. № 3. С. 91-99.
 22. Банчук О.А., Куйбіда Р.О. Вимоги статті 6 Конвенції про захист прав людини та основних свобод до процедури здійснення судочинства. К. : «ІКЦ «Леста», 2005. 116 с.
 23. Баранчук П.Д. Рівність учасників процесу перед законом і судом як принцип адміністративного судочинства. *Збірник наукових праць «Адміністративне право України: стан і перспективи розвитку»*: VI Міжнародна науково-практична конференція Київ, (23-24 вересня 2011 р.). К., Інститут держави і права ім. В.М. Корецького НАН України, 2011. С.451.
 24. Бідей О. Принцип презумпції вини в адміністративному судочинстві. *Підприємництво, господарство і право*. 2013. № 5. С. 83-86.
 25. Богиніч О. Реалізація принципу верховенства права у сучасній Україні. *Право України*. 2009. № 5. С. 99- 106.
 26. Гордєєв В. Офіційне з'ясування всіх обставин в адміністративних справах. *Вісник Вищого адміністративного суду України*. 2012. № 1. С. 50-58.
 27. Гришина Н.В. Щодо розуміння принципу доступності в адміністративному судочинстві. *Вісник Харківського національного ун-ту ім. В. Каразіна. Серія «Право»*. 2012. № 1028. С. 221-223.
 28. Демський Е.Ф. Адміністративне процесуальне право України : навч. посіб. К. : Юрінком Інтер, 2008. 496 с.
 29. Демченко С. Верховенство права як складова ефективності судового контролю. *Підприємництво, господарство і право*. 2010. № 4. С. 145-149.
 30. Ківалов С.В., Картузова І.О., Осадчий А.Ю. Курс адміністративного процесуального права України. Загальна частина : підручник. Одеса : Фенікс, 2014. 342 с.
 31. Ковбель М.М. Принципи перегляду судових рішень в адміністративному процесі.

- Адміністративне право і процес.* 2013. № 3. С. 116-121.
32. Кодекс адміністративного судочинства України науково-практичний коментар / О.А. Банчук та ін. / заг. ред. Р.О. Куйбіди; Центр політико-правових реформ. К. : Юстініан, 2009. 976 с.
 33. Кодекс адміністративного судочинства України: науково-практичний коментар / С.В. Ківалов, Є.О. Харитонов, О.І. Харитонova та ін. / за ред. С.В. Ківалова, О.М. Пасенюка, О.І. Харитонovої. К. : Правова єдність, 2009. 656 с.
 34. Колодій А.М. Принципи права України : монографія. К.: Юрінком Інтер, 1998. 208 с.
 35. Колпаков В., Гордєєв В. Принцип офіційного з'ясування всіх обставин у справі в системі принципів адміністративного судочинства. *Право України.* 2014. № 3. С. 47-56.
 36. Колпаков В.К., Гордєєв В.В. Теорія і практика адміністративного судочинства : монографія. Чернівці, 2011. 384 с.
 37. Комзюк А.Т., Бевзенко В.М., Мельник Р.С. Адміністративний процес України : навч. посіб. К. : Прецедент, 2007. 531 с.
 38. Кравчук В.М. Забезпечення права на доступ до адміністративного суду осіб, які перебувають під вартою або в місцях позбавлення волі. *Право України.* 2014. № 3. С. 57-63.
 39. Кубко Є. Проблеми запровадження міжнародних стандартів адміністративної діяльності й адміністративного судочинства. *Право України.* 2013. № 12. С. 156-174.
 40. Кузьменко О.В. Адміністративна юстиція в Україні : навч. пос. К. : Атіка, 2007. 156 с.
 41. Кузьменко О.В. Теоретичні засади адміністративного процесу : монографія. К. : Атіка, 2005. 352 с.
 42. Кузьменко О.В., Гуржій Т.О. Адміністративно-процесуальне право України : підручник / за ред. О.В. Кузьменко. К. : Атіка, 2007. 416 с.
 43. Миколенко О.І. Адміністративний процес та адміністративна відповідальність в Україні : навч. посіб. Х. : ТОВ «Одіссей», 2010. 368 с.
 44. Муза О. В. Рішення Європейського суду з прав людини як джерело адміністративного судочинства України. *Судова апеляція.* 2008. № 4 (13). С. 77-83.
 45. Науково-практичний коментар Кодексу адміністративного судочинства України / І.Х. Темкіжев та ін. / за заг. ред. І.Х. Темкіжева, Голови Вищ. адмін. суду України ; Вищ. адмін. суд України. К. : Юрінком Інтер, 2012. 718 с.
 46. Науково-практичний коментар Кодексу адміністративного судочинства України / За заг. ред. С.В. Петкова. К. : «Центр учбової літератури», 2017. 384 с.
 47. Немировська О. Змагальність: старе поняття, новий зміст. *Право України.* 1999. № 9. С. 53-56.
 48. Нечипорук С. Принцип участі громадян у здійсненні правосуддя та поєднання колегіального й індивідуального порядку розгляду справ. *Право України.* 2003. № 11. С. 82-85.
 49. Овчаренко О.М. Доступність правосуддя та гарантії його реалізації : монографія / О.М. Овчаренко. Х. : Право, 2008. 304 с.
 50. Пасенюк О. Адміністративне судочинство як засіб утвердження верховенства права у вітчизняному конституційному устрої. *Право України.* 2014. № 3. С. 18-27.
 51. Перепелюк В.Г. Адміністративне судочинство: проблеми практики : посібник / В.Г. Перепелюк; Центр політ.-прав. реформ. К. : Конус-Ю, 2007. 272 с.
 52. Петришин О.В. Верховенство права в системі правового регулювання суспільних відносин. *Право України.* 2010. № 3. С. 24-33.
 53. Пидвальная М.З. Реализация принципа верховенства права в административном судопроизводстве Украины. *Актуальные проблемы защиты прав и законных интересов граждан и организаций: сб. тез. Докл. (по матер. Междунар. науч. студ. конф., посвященной 80-летию ГОУ ВПО «Саратовская государственная академия права», Саратов, 2 апреля 2010 г.)* / редкол.: О.Ю. Рыбаков (отв. ред.) и др.; ГОУ ВПО «Саратовская государственная академия права», 2010. С. 160 – 164.
 54. Підвальна М.З. Проблеми забезпечення доступу до адміністративного суду. *Університетські наукові записки. Часопис Хмельницького університету управління та*

- права. 2013. № 3(47). С. 380-395.
55. Підвальна М.З. Проблеми застосування принципу верховенства права. *Університетські наукові записки. Часопис Хмельницького університету управління та права*. 2012. № 3 (43). С. 17 - 24.
 56. Підвальна М.З., Когут О.В. Утвердження принципу верховенства права в нормах Кодексу адміністративного судочинства України. *Університетські наукові записки. Часопис Хмельницького університету управління та права*. 2010. № 2. С. 169 – 178.
 57. Підвальна М. Значення принципу змагальності в адміністративному судочинстві. *Сучасні проблеми адміністративної реформи в Україні: Тези доповідей Всеукраїнської конференції з адміністративного права, м. Запоріжжя, 05-06 березня 2009 р.* / За заг. ред. С.М. Тимченка і Т.О. Коломоєць. Запоріжжя : ЗНУ, 2009. С. 100-102.
 58. Підвальна М.З. До питання застосування принципу верховенства права в адміністративному судочинстві України. *Тенденції та пріоритети реформування законодавства України* : Матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції, м. Запоріжжя, 13 березня 2010 року: у 2-х частинах. Запоріжжя : Запорізька міська громадська організація «Істина», 2010. Ч. 2. С. 70 – 71.
 59. Підвальна М.З. Місце принципу верховенства права в системі принципів адміністративного судочинства. *Актуальні проблеми юридичної науки* : Збірник тез міжнародної наукової конференції «Восьмі осінні юридичні читання» (м. Хмельницький, 13 – 14 листопада 2009 року): У 4-х частинах. Частина третя: «Цивільне право. Сімейне право. Міжнародне приватне право. Комерційне право. Цивільний, господарський та адміністративний процес». Хмельницький : Видавництво Хмельницького університету управління та права, 2009. С. 481 – 483.
 60. Підвальна М.З. Реалізація фундаментального принципу законності в адміністративному судочинстві України. *Закарпатські правові читання*. Матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції студентів та аспірантів, 28 – 30 квітня 2009 р. / За заг. ред. професора Ф.Г. Ващука та доцента П.А. Трачука. Ужгород, 2009. С. 132 – 134.
 61. Підвальна М.З. Утвердження принципу верховенства права при здійсненні судового контролю за діяльністю суб'єктів владних повноважень. URL: <http://pravotoday.in.ua/ua/press-centre/publications/pub-165/>.
 62. Підвальна М.З. Щодо розуміння верховенства права як принципу адміністративного судочинства. *Проблеми правотворчості очима науковців*: матеріали міжнародної науково-практичної конференції (Частина 1). Тернопіль, 2010. С. 67 – 69.
 63. Принцип верховенства права: проблеми теорії та практики: монографія у двох книгах / за заг. ред. Ю.С. Шемшученка; [ред. кол.: Ю.С. Шемшученко (голова) та ін.] / Книга перша: Верховенство права як принцип правової системи: проблеми теорії / [відп. ред. Н.М. Оніщенко]. К. : Видавництво „Юридична думка”, 2008. 344 с.
 64. Принцип верховенства права: проблеми теорії та практики: у двох книгах / за заг. ред. Ю.С. Шемшученка / Книга друга: Принцип верховенства права у діяльності держави та в адміністративному праві / [відп. ред. В.Б. Авер'янов]. К., 2008. 314 с.
 65. Принципи цивільного, господарського та адміністративного судочинства : моногр. / кол. авт.; за ред. д-ра юрид. наук, проф. Козьякова І.М. Київ : Національна академія прокуратури України, 2018. 258 с.
 66. Рабінович П. Верховенство права в інтерпретації Конституційного Суду України. URL: <http://www.lawyer.org.ua/?d=668&i=&w=r>.
 67. Решота В.В. Правова природа рішень ВСУ в адміністративному судочинстві у контексті забезпечення прав на справедливий суд. *Публічне право*. 2015. № 2 (18). С. 96-102.
 68. Рижков Г. Роль принципу офіційності в адміністративному процесуальному праві за європейським досвідом. *Адміністративна юстиція: європейський досвід і пропозиції для України* / Автори-упорядники І.Б. Коліушко, Р.О. Куйбіда. К. : Факт, 2003. С. 516-519.
 69. Столбовий Ю.М. Зміст принципу офіційного з'ясування всіх обставин справи в адміністративному судочинстві. *Вісник Запорізького національного ун-ту. Юрид. науки*. 2013. № 4. С. 129-133.
 70. Сухомлінов С. Доцільність чи верховенство закону? *Право України*. 2000. № 3. С. 93-97.

71. Темченко В. Принцип верховенства права у практиці Європейського суду з прав людини. *Підприємництво, господарство і право*. 2007. № 8. С. 74-77.
72. Шевцова Н. Застосування принципів офіційності та диспозитивності в адміністративному судочинстві під час вирішення податкових спорів. *Вісник Вищого адміністративного суду України*. 2010. № 3. С. 43-46.
73. Шишкін В. Змагальність - принцип судочинства в демократичному суспільстві. *Право України*. 1999. № 12. С. 21-24.
74. Шишкін В. Конституційний принцип рівності у нормах КАС України. *Право України*. 2006. № 10. С. 20-23.

Тема 3

1. Конституція України від 28.06.1996 р. № 254к/96-ВР. *Верховна Рада України. Законодавство України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254k/96-вр>
2. Кодекс адміністративного судочинства України від 06.07.2005 р. № 2747-IV. *Верховна Рада України. Законодавство України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2747-15>
3. Про судоустрій і статус суддів : Закон України від 02.06.2016 р. № 1402-VIII. *Верховна Рада України. Законодавство України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1402-19>
4. Про доступ до публічної інформації : Закон України від 13.01.2011 р. № 2939-VI. *Верховна Рада України. Законодавство України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2939-17>
5. Про утворення місцевих та апеляційних адміністративних судів, затвердження їх мережі та кількісного складу суддів : Указ Президента України від 16.11.2004 р. № 1417/2004. Урядовий кур'єр від 24 листопада 2004 р. № 224.
6. Про вдосконалення мережі адміністративних судів України : Указ Президента України від 16.10.2008 р. № 941/2008. *Офіційний вісник України*. 2008. № 80. Ст. 2677.
7. Про окремі питання юрисдикції адміністративних судів : Постанова Пленуму Вищого адміністративного суду України від 20.05.2013 р. № 8. *Верховна Рада України. Законодавство України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0008760-13>
8. Про практику застосування адміністративними судами приписів Кодексу адміністративного судочинства України стосовно визначення юрисдикції адміністративних справ (за матеріалами справ, розглянутих у касаційному порядку Вищим адміністративним судом України): Оглядовий лист Вищого адміністративного суду України від 21.12.2007 р. № 1329/9/1/13-07. URL: http://www.vasu.gov.ua/ua/generalization_court_practice.html?_m=publications&_t=rec&id=1150&s=print.
9. Sidey Y. Administrative jurisdiction of first instance courts. *Visegrad Journal on Human Rights*. 2018. № 3. Р. 154-158.
10. Адміністративна юстиція України: проблеми теорії і практики. Настільна книга судді / О.М. Пасенюк, О.Н. Панченко, В.Б. Авер'янов та ін. / за заг. ред. О.М. Пасенюка. К. : Істина, 2007. 608 с.
11. Адміністративна юстиція. Адміністративне судочинство : навч. посіб. / за заг. ред. Т.О. Коломоець, Г.Ю. Гулевської. К. : Істина, 2007. 152 с.
12. Адміністративне процесуальне (судове) право України : підручник / за заг. ред. С.В. Ківалова. Одеса : Юридична література, 2007. 312 с.
13. Адміністративне судочинство : навч. посіб. / І.М. Балакарева, І.В. Бойко, Я.С. Зелінська та ін. ; за заг. ред. Н.Б. Писаренко. Х. : Право, 2016. 312 с.
14. Адміністративне судочинство : навчальний посібник / за заг. ред. проф. О. П. Рябченко. 2-ге вид., перероб. і доп. Х. : ХНУ імені В.Н. Каразіна, 2014. 304 с.
15. Адміністративне судочинство в Україні: теорія, правове регулювання, практика : монографія / За заг. ред. С.В. Ківалова, Л.Р. Білої-Тіунової. Одеса : Фенікс, 2013. 392 с.
16. Адміністративне судочинство України : підручник / О.М. Пасенюк (кер. авт. кол.), О.Н. Панченко, В.Б. Авер'янов та ін. / за заг. ред. О.М. Пасенюка. К. : Юрінком Інтер, 2009. 672 с.
17. Адміністративне судочинство : навчальний посібник / за заг. ред. проф. О.П. Рябченко. 2-ге вид., перер. і доп. Харків, ХНУ ім. В.Н. Каразіна, 2014. 304 с. URL:

<http://asta.edu.ua/files/rabchenko.pdf>

18. Адміністративне судочинство : підручник. 2-ге вид., перероб. і допов. / за заг. ред. Т.О. Коломоєць. К. : Істина, 2011. 304 с.
19. Аленін Ю., Головатюк І. Щодо судової юрисдикції скарг на рішення, дії, бездіяльність органів дізнання, досудового слідства, прокуратури. *Право України*. 2008. № 8. С. 98-104.
20. Бевзенко В. Адміністративна юрисдикція: поняття, сутність, проблеми відмежування. *Вісник Вищого адміністративного суду України*. 2013. № 3. С. 39-53.
21. Бевзенко В.М. Адміністративна юрисдикція: поняття, сутність, проблеми відмежування. *Адміністративне право і процес*. 2013. № 2 (4). С. 180-195.
22. Бевзенко В.М. Земельні відносини як предмет юрисдикції адміністративних судів. *Адміністративне право і процес*. 2014. № 2 (8). С.198-218.
23. Використання адміністративної юстиції для судового захисту прав громадян : практ. посіб. / О. В. Літвінов, Н. М. Літвінова, О. М. Андреев, Ю. В. Циганенко ; за заг. ред. О. В. Літвінова ; Дніпропетр. обл. громадська орг-ція «Дніпропетр. координац.-експерт. центр з питань регулятор. політики». Д. : МОНОЛІТ, 2010. 160 с.
24. Гончарук С.Т., Гусар О.А., Розум І.О. Адміністративне судочинство : навч. посібник. К. : НАУ, 2016. 226 с.
25. Демський Е.Ф. Адміністративне процесуальне право України : навч. посіб. К. : Юрінком Інтер, 2008. 496 с.
26. Демченко С. Зміст правовідносин та предмет спору як головні критерії розмежування судових юрисдикцій. *Вісник Вищого адміністративного суду України*. 2010. № 2. С. 23-27.
27. Задирака Н.Ю., Барікова А.А. Розмежування підвідомчості земельних спорів між господарськими та адміністративними судами: історія формування судової практики. *Адміністративне право і процес*. 2013. № 4. С. 172-180.
28. Затираха І.О. Критерії визначення підсудності адміністративних справ: проблемні аспекти. *Митна справа*. 2010. № 1 (67). Ч. 2. С. 113-118.
29. Ільків Н.В. Публічний інтерес у контексті визначення підсудності земельних спорів. *Адміністративне право і процес*. 2013. № 3. С.131-139.
30. Ільницький О.В. Позапроцесуальна діяльність вищих органів судової влади – об'єкт контролю адміністративних судів. *Адміністративне право і процес*. 2013. №3 (5). С.122-130.
31. Кафарський В.В. Поняття та види підсудності адміністративних справ. *Держава і право: Збірник наукових праць. Юридичні і політичні науки*. 2007. Випуск 37. С. 247-255.
32. Кафарський В.В. Підвідомчість справ адміністративним судам України. *Судова апеляція*. 2007. № 3. С. 110-118.
33. Ківалов С.В., Картузова І.О., Осадчий А.Ю. Курс адміністративного процесуального права України. Загальна частина : підручник. Одеса : Фенікс, 2014. 342 с.
34. Коверзнев В. Засади розмежування юрисдикції загальних і адміністративних судів України при вирішенні окремих категорій справ. *Вісник Вищого адміністративного суду України*. 2013. № 3. С. 62-67.
35. Кодекс адміністративного судочинства України : науково-практичний коментар / О.А. Банчук та ін. / заг. ред. Р.О. Куйбіди; Центр політико-правових реформ. К. : Юстініан, 2009. 976 с.
36. Кодекс адміністративного судочинства України: науково-практичний коментар / С.В. Ківалов, Є.О. Харитонов, О.І. Харитонova та ін. / за ред. С.В. Ківалова, О.М. Пасенюка, О.І. Харитонovої. К. : Правова єдність, 2009. 656 с.
37. Кодекс адміністративного судочинства України : науково-практичний коментар: у 2 т. / за заг. ред. Р.О. Куйбіди. К. : Книги для бізнесу, 2007. Том 2. 728 с.
38. Коломоєць Т., Лютіков П. Проблеми правового розмежування адміністративної та господарської юрисдикції: аналіз передумов виникнення та можливі шляхи їх вирішення. *Право України*. 2009. №10. С.175-181.
39. Колпаков В.К. Юрисдикція адміністративних судів : монографія. В 2-х книгах. /

- В.К. Колпаков, В.В. Гордєєв. Х. : Харків юридичний, 2011. Книга 1. 352 с. Книга 2. 252 с.
40. Колпаков В.К., Гордєєв В.В. Теорія і практика адміністративного судочинства : монографія. Чернівці, 2011. 384 с.
41. Комзюк А.Т., Бевзенко В.М., Мельник Р.С. Адміністративний процес України : навч. посіб. К. : Прецедент, 2007. 531 с.
42. Короед С. О. Підвідомчість справ з участю органів державної влади при здійсненні функцій власника. *Судова апеляція*. 2011. № 1 (22). С. 53-62.
43. Кузнецова Н. С. Господарська і адміністративна юрисдикція: проблеми розмежування. *Вісник господарського судочинства*. 2008. № 2. С. 77-79.
44. Кузьменко О.В. Адміністративна юстиція в Україні : навч. пос. К. : Атіка, 2007. 156 с.
45. Кузьменко О.В. Адміністративно-процесуальне право України : підручник / О.В. Кузьменко, Т.О. Гуржій; за ред. О.В. Кузьменко. К. : Атіка, 2007. 416 с.
46. Кузьменко О.В. Теоретичні засади адміністративного процесу : монографія. К. : Атіка, 2005. 352 с.
47. Куйбіда Р. Межі адміністративної юрисдикції: спірні питання. URL: <http://www.lawyer.org.ua/?w=r&i=&d=682>.
48. Лученко Д. Про основні ознаки адміністративно-правового спору. *Вісник Національної академії правових наук України*. 2013. № 2. С. 148-156.
49. Марченко О.О. Деякі питання розв'язання адміністративними судами спорів з приводу публічної служби за позовами помічників суддів. *Науковий вісник Ужгородського національного ун-ту. Серія «Право»*. 2014. Вип. 29. Том.2. С.93-97.
50. Молодіко К.Ю. Підсудність справ адміністративним судам: конституційна доктрина і судова практика. *Проблеми теорії та практики адміністративної юстиції*: зб. наук. статей / Смокович М.І., Цуркан М.І., Перепелюк В.Г. та ін. К. : Юрінком Інтер, 2012. С.61-68.
51. Муза О. Розмежування адміністративного та господарського судочинства в Україні. *Юридична Україна*. 2009. № 4. С. 40-41.
52. Науково-практичний коментар Кодексу адміністративного судочинства України / І.Х. Темкіжев та ін. / за заг. ред. І.Х. Темкіжева, Голови Вищ. адмін. суду України ; Вищ. адмін. суд України. К. : Юрінком Інтер, 2012. 718 с.
53. Науково-практичний коментар Кодексу адміністративного судочинства України / За заг. ред. С.В. Петкова. К. : «Центр учбової літератури», 2017. 384 с.
54. Перепелюк В.Г. Адміністративне судочинство: проблеми практики : посібник. К. : Конус-Ю, 2007. 272 с.
55. Писаренко Н. Розмежування юрисдикції судів щодо вирішення справ за участю суб'єктів владних повноважень. *Право України*. 2011. № 4. С. 59-64.
56. Пчелін В.Б. Зміст та особливості публічно-правових спорів, розгляд і вирішення яких віднесено до юрисдикції адміністративних судів України. *Науковий вісник публічного та приватного права*. 2016. № 1. С. 128-132.
57. Пчелін В.Б. Організація адміністративного судочинства України: правові засади : монографія. Харків : У справі, 2017. 488 с.
58. Пчелін В.Б. Поняття та види адміністративних судів України. *Науковий вісник публічного та приватного права*. 2016. № 4. С. 174–178.
59. Рябченко О.П. Категорія «публічно-правовий спір»: розмежування конституційної та адміністративної юрисдикцій. *Вісник Конституційного Суду України*. 2011. № 4-2. С.174-178.
60. Самсін І., Іваницька Н. Адміністративний договір – форма реалізації публічного інтересу. *Право України*. 2006. № 6. С. 114-118.
61. Свида О. Адміністративні суди в Україні: становлення та перспективи розвитку : монограф. О. : Фенікс, 2011. 208 с.
62. Селіванов А. Публічна влада і громадянин в умовах застосування судової адміністративної юрисдикції (проблеми теорії і практики). *Право України*. 2006. № 9. С. 28-33.
63. Сідей Я.Я. Розмежування адміністративної юрисдикції з іншими видами юрисдикції у

- сфері судової компетенції. *Підприємництво, господарство і право*. 2018. № 6. С. 40-43.
64. Сідей Я.Я. Адміністративна юрисдикція судів загальної компетенції першої інстанції (на матеріалах судової практики) : дис. ... на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук. Ужгород, 2018. 192 с. URL: <https://www.uzhnu.edu.ua/uk/infocentre/get/18122>
 65. Сідей Я.Я. Адміністративно-правові спори у сфері судової компетенції. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія «Право»*. 2018. № 50. Том 2. С. 58-60.
 66. Сідей Я.Я. Застосування адміністративної судової юрисдикції у сфері управлінської діяльності (публічно-правових спорів). *Порівняльно-аналітичне право*. 2018. № 2. С. 265-267.
 67. Сідей Я.Я. Конституційно-правовий зміст судової юрисдикції. *Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія Юридичні науки*. 2017. Вип. 6. Том 2. С. 141-145.
 68. Сідей Я.Я. Теоретичні основи визначення адміністративної юрисдикції в обсязі застосування її судами першої інстанції. *Закарпатські правові читання. Матеріали X Міжнародної науково-практичної конференції (19-21 квітня 2018 р., м. Ужгород). Ужгородський національний університет; За заг. ред. В.І. Смоланки, О.Я. Рогача, Я.В. Лазура. Ужгород : РІК-У, 2018. Т.2. С. 219-225.*
 69. Смокович М. Розмежування судових юрисдикцій щодо спорів про оскарження рішень, дій чи бездіяльності державної виконавчої служби. *Вісник Вищого адміністративного суду України*. 2010. № 4. С. 15-23.
 70. Смокович М.І. Визначення належності окремих справ до справ адміністративної юрисдикції. *Вісник Вищого адміністративного суду України*. 2008. 4. С.22-29.
 71. Смокович М.І. Визначення юрисдикції адміністративних судів та розмежування судових юрисдикцій : монографія. К. : Юрінком Інтер, 2012. 304 с.
 72. Смокович М.І. Проблеми розмежування судової юрисдикції та визначення компетенції адміністративних судів: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук : спец. 12.00.07 «Адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право». К., 2010. 20 с.
 73. Смокович М.І. Теоретичні аспекти визначення компетенції адміністративних судів. *Вісник Вищого адміністративного суду України*. 2011. № 4. С.18-28.
 74. Сьоміна В.А. Адміністративно-правовий спір: сутність та зміст. *Право та управління*. 2011. №1. С. 440-451.
 75. Татьков В. Публічно-правовий спір і адміністративно-правовий спір: їх співвідношення. *Право України*. 2014. № 2. С. 211-219.
 76. Ткач Г. Предмет судового оскарження у справах, що виникають з адміністративного спору. *Вісник Львівського національного університету. Серія юридична*. 2005. Випуск 41. С. 157-161.
 77. Хаманева Н.Ю. Теоретические проблемы административно-правового спора. *Государство и право*. 1998. № 12. С. 29–36.
 78. Хлібороб Н.Є. Публічно-правовий спір як предмет юрисдикційної діяльності адміністративного суду : автореферат дис... на здобуття наук. ступеня кандидата юрид. наук : спец. 12.00.07 «Адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право». Львів, 2012. 22 с.
 79. Хлібороб Н.Є. Суб'єкт владних повноважень як сторона у публічно-правовому спорі: теоретичні та прикладні проблеми визначення. *Вісник Львів. ун-тету. Серія юрид.* 2011. Вип. 54. С.188-194.
 80. Цуркан М. Роль ВАСУ у забезпеченні однакового правозастосування. *Право України*. 2014. № 3. С. 38-46.
 81. Шруб І. Визначення компетенції адміністративних судів у законодавстві України. *Підприємництво, господарство і право*. 2008. № 8. С. 50-53.
 82. Янюк Н. Підвідомчість справ адміністративним судам: проблемні питання. *Право України*. 2003. № 2. С. 88-91.

Тема 4

1. Конституція України від 28.06.1996 р. № 254к/96-ВР. *Верховна Рада України*.

- Законодавство України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр>
2. Кодекс адміністративного судочинства України від 06.07.2005 р. № 2747-IV. *Верховна Рада України. Законодавство України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2747-15>
 3. Про судову експертизу : Закон України від 25.02.1994 р. № 4038-XII. *Верховна Рада України. Законодавство України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4038-12>
 4. Про затвердження Інструкції про призначення та проведення судових експертиз та експертних досліджень та Науково-методичних рекомендацій з питань підготовки та призначення судових експертиз та експертних досліджень : Наказ Міністерства юстиції України від 08.10.1998 р. № 53/5. *Верховна Рада України. Законодавство України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0705-98>
 5. Адміністративна юстиція України: проблеми теорії і практики. Настільна книга судді / О.М. Пасенюк, О.Н. Панченко, В.Б. Авер'янов та ін. / за заг. ред. О.М. Пасенюка. К. : Істина, 2007. 608 с.
 6. Адміністративна юстиція. Адміністративне судочинство: навч. посіб. / за заг. ред. Т.О. Коломоєць, Г.Ю. Гулевської. К. : Істина, 2007. 152 с.
 7. Адміністративне процесуальне (судове) право України : підручник / За заг. ред. С.В. Ківалова. Одеса : Юридична література, 2007. 312 с.
 8. Адміністративне процесуальне право : навч. посібник / кол. авт.; за заг. ред. Т.П. Мінки. Дніпро : Дніпроп. держ. ун-т. внутр. справ. 2016. 320 с.
 9. Адміністративне судочинство : навч. посіб. / І.М. Балакаєва, І.В. Бойко, Я.С. Зелінська та ін. ; за заг. ред. Н.Б. Писаренко. Х. : Право, 2016. 312 с.
 10. Адміністративне судочинство в Україні: теорія, правове регулювання, практика : монографія / За заг. ред. С.В. Ківалова, Л.Р. Білої-Тіунової. Одеса : Фенікс, 2013. 392 с.
 11. Адміністративне судочинство України : підручник / О.М. Пасенюк (кер. авт. кол.), О.Н. Панченко, В.Б. Авер'янов та ін. / за заг. ред. О.М. Пасенюка. К. : Юрінком Інтер, 2009. 672 с.
 12. Адміністративне судочинство. Процесуальні документи. Практичний коментар та зразки / Упорядники: К.І. Чижмарь, Д.В. Журавльов. К. : Центр учбової літератури, 2018. 152 с.
 13. Адміністративне судочинство: навчальний посібник / за заг. ред. проф. О.П. Рябченко. 2-ге вид., перер. і доп. Харків, ХНУ ім. В.Н. Каразіна, 2014. 304 с. URL: <http://asta.edu.ua/files/rabchenko.pdf>
 14. Адміністративне судочинство: підручник. 2-ге вид., перероб. і допов. / за заг. ред. Т.О. Коломоєць. К. : Істина, 2011. 304 с.
 15. Актуальні питання призначення та проведення експертиз: наук.-практ. посіб. / уклад.: А.В. Столітній, О.В. Сапін, Я.А. Соколова та ін.; за заг. ред. І.І. Присяжнюка. К. : Національна академія прокуратури України, 2017. 300 с.
 16. Баулин О.В. Бремя доказывания при разбирательстве гражданских дел. Москва : Городец, 2004. 272 с.
 17. Бережний О.І. Преюдиції в кримінальному процесі: поняття, сутність. *Вісник Академії правових наук України*. 1998. № 4. С. 183–191.
 18. Бідей О. Принцип презумпції вини в адміністративному судочинстві. *Підприємництво, господарство і право*. 2013. № 5. С. 83-86.
 19. Бочаров Д.О. Щодо потреби загальнотеоретичного дослідження проблем юридичного доказування. *Право України*. 2002. № 5. С. 131 – 133.
 20. Вапнярчук В. Стандарт кримінального процесуального доказування. *Вісник Національної академії правових наук України*. 2015. № 1 (80). С. 100–112.
 21. Вапнярчук В. Сутність преюдиційних фактів та їх значення для кримінально-процесуального доказування. *Публічне право*. 2013. № 4 (12). С. 135–142.
 22. Вапнярчук В.В. Загальновідомі факти в кримінально- процесуальному доказуванні. *Правова доктрина – основа формування правової системи держави* : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф., присвяч. 20-річчю НАПрН України та обговоренню п'ятитом. моногр. «Правова доктрина України» (Харків, 20-21 листоп. 2013 р.). Харків, 2013. С. 638–641.
 23. Вапнярчук В.В. Теорія і практика кримінального процесуального доказування :

- монографія. Харків : Юрайт, 2017. С. 327-328.
24. Гетманцев Д. Діалектика істини або які стандарти доведення застосовні в податкових спорах. *Законі Бізнес*. 2018. Вип. 36. URL: https://zib.com.ua/ua/print/134387-yaki_standarti_dovedennya_zastosovni_v_podatkovih_sporah.html
 25. Гордєєв В. Юридичні факти в адміністративному судочинстві: пізнання та доказування. *Вісник Вищого адміністративного суду України*. 2012. № 2. С. 70-76.
 26. Гордєєв В.В. Детермінація юридичних фактів у адміністративному судочинстві України : монографія. Харків : Харків юридичний, 2013. 251 с.
 27. Гордєєв В.В. Доказування в адміністративних справах, пов'язаних з виборчим процесом: автореф. дис. ... канд. юрид. наук. Київ, 2009. 16 с.
 28. Грабовська О. Законодавче регулювання доказування, встановлення фактів та обставин у цивільному процесі України. *Visegrad Journal on Human Rights*. 2016. № 1/1. С. 80–85.
 29. Грошевий Ю.М., Стахівський С.М. Докази і доказування у кримінальному процесі. Науково-практичний посібник (2-е вид., стереотипне). Київ : КНТ, Видавець Фурса С.Я., 2007. 272 с.
 30. Гудима М.М., Рудько Д.І. Преюдиційність судових актів як інститут цивільного процесуального права. *Право і суспільство*. 2017. № 5. Ч. 2. С. 52– 56.
 31. Гуренко Ю.Г., Лютиков П.С. Підстави звільнення від доказування в адміністративному судочинстві. URL: http://www.rusnauka.com/43_WSN_2016/Pravo/2_219264.doc.htm.
 32. Демський Е.Ф. Адміністративне процесуальне право України : навч. посіб. Київ : Юрінком Інтер, 2008. 496 с.
 33. Диба І. Загальновідомі обставини. *Юридичний вісник України*. 2005. № 33. URL: http://ts.lica.com.ua/b_text.php?type=3&id=255142&base=1
 34. Дрогозюк К.Б. Предмет та суб'єкти доказування у цивільному процесі України та Франції: дис. ... канд. юрид. наук. Одеса, 2018. 188 с.
 35. Завгородня І.М. Застосування презумпцій у спорах, що виникають зі спадкових правовідносин. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. Серія: Право. 2014. Вип. 28. Т. 1. С. 124-127.
 36. Захаров П. Підстави звільнення від доказування у справах про відшкодування шкоди, заподіяної внаслідок дорожньо-транспортної пригоди. *Підприємство, господарство і право*. 2018. № 8. С. 23–27.
 37. Звягинцева Л.М., Плюхина М.А., Решетникова И.В. Доказывание в судебной практике по гражданским делам. Москва : Издательская группа НОРМА-ИНФРА, 1999. 288 с.
 38. Зіменко О.В. Застосування преюдиції в окремих галузях національного процесуального права. *Вісник Запорізького національного університету*. 2012. № 4 (II). С. 36–46.
 39. Зіменко О.В. Теоретико-правовий аспект співвідношення преюдиції та презумпції у механізмі правового регулювання. *Порівняльно-аналітичне право*. 2013. № 3-1. С. 19–23.
 40. Каламай А.Ю. Електронні засоби доказування в цивільному процесі: дис. ... канд. юрид. наук. Харків, 2016. 242 с.
 41. Калмикова Я. On the definition of evidence and proof in administrative proceedings. «Іноземна мова і сучасні тенденції юридичної науки очима молодих учених» : зб. тез доп. та наук. повід. «круглого столу», Х., 15 квітня 2011 р. / за заг. ред. А. П. Гетьмана. Х. : Нац. юрид. акад. України, 2011. С. 17,18.
 42. Калмикова Я. С. Визначення доказів і доказування в адміністративному судочинстві. *Пробл. законності* : акад. зб. наук. пр. / відп. ред. В. Я. Тацій. Х. : Нац. ун-т «ЮАУ», 2011. № 116. С. 94 – 101.
 43. Калмикова Я. С. Висновок експерта як засіб доказування в адміністративному судочинстві. *Державотворення та правотворення в період реформ: питання теорії та практики* : матер. щоріч. всеукр. наук.-практ. конф., К., (19-20 квітня 2012) / за заг. ред. В. В. Коваленка. У 2-х частинах. Ч. 2. К. : НАВС, 2012. С. 81–83.
 44. Калмикова Я. С. Експерт як самостійний суб'єкт доказування в адміністративному судочинстві. *Особистість. Суспільство. Право* : зб. наук. ст. та тез наук. повід. за матеріал. міжнар. наук.-практ. конф. присв. 10-річчю Полтав. юрид. ін.-ту. м. Полтава, 15 березня 2012 р: у 2-х ч. – ч. 1 / ред. кол.: А. П. Гетьман, О. П. Бушан, О. Р. Дашковська

- та ін. Х. : «Точка», 2012. С. 406–410.
45. Калмикова Я. С. Електронні документи як засоби доказування в адміністративному судочинстві. *Актуальні проблеми юридичної науки* : тези доп. та наук. повід. учасників всеукр. наук.-практ. конф. Х. : Нац. ун-т «ЮАУ», 12 квітня 2012 р. С. 245–248.
 46. Калмикова Я. С. Значення прямих та непрямих доказів у адміністративному судочинстві. *Юридична осінь 2011 р.* : зб. тез доп. та наук. повідомлень учасників всеукр. наук.-практ. конф. молодих учених та здобувачів, Х., 9 листопада 2011 р. / за заг. ред. А. П. Гетьмана. Х. : Нац. ун-т «ЮАУ», 2011. С. 60–62.
 47. Калмикова Я. С. Компетенція експерта та спеціаліста під час доказування в адміністративному судочинстві. *Вісн. Вищ. адм. суду України*. 2012. № 1. С. 50–58.
 48. Калмикова Я. С. Належність та допустимість доказів в адміністративному судочинстві. *Юридична осінь 2012 р.* : зб. тез доп. та наук. повід. учасників всеукр. наук.-практ. конф. молодих учених та здобувачів, Х., 13 листопада 2012 р. / за заг. ред. А. П. Гетьмана. Харків : Нац. ун-т «ЮАУ», 2012. С. 152–155.
 49. Калмикова Я. С. Особливості дослідження речових доказів в адміністративному судочинстві. *Часоп. Київ. ун-ту права*. 2012. № 3. С. 155 – 160.
 50. Калмикова Я. С. Підстави звільнення від доказування в адміністративному судочинстві. *Національна правова система в умовах формування європейського правового простору* : зб. матер. міжнар. юрид. наук.-практ. Інтернет-конф. «Актуальна юриспруденція», м. Київ, 10 жовтня 2012: тези наук. доп. К.: 2012. С. 99–104.
 51. Калмикова Я. С. Пізнання як гносеологічний аспект доказування в адміністративному судочинстві. *Держ. буд. та місц. самоврядування* : зб. наук. пр. / редкол.: Ю. П. Битяк та ін. Х. : Право, 2011. № 116. С. 298 – 307.
 52. Калмикова Я. С. Принципи рівності можливостей як гарантія реалізації прав учасників адміністративного процесу. *Актуальні проблеми правотворення в сучасній Україні* : матеріал. II всеукр. наук.-практ. конф., К., 28 квітня 2011 р. К. : Вид-во Європ. ун-ту, 2011. С. 75,76.
 53. Калмикова Я. С. Речові докази як засоби доказування в адміністративному судочинстві. *Часоп. Київ. ун-ту права*. 2012. № 2. С. 119 – 125.
 54. Калмикова Я. С. Сутнісні аспекти письмових засобів доказування в адміністративному судочинстві. *Вісн. Акад. прав. наук*. 2012. № 3 (70). С. 283 – 296.
 55. Калмикова Я. С. Щодо складників пізнання обставин справи у адміністративному судочинстві: зб. наук. праць «Адміністративне право України: стан і перспективи розвитку» (м. Київ, 23-24 вересня 2011 р.) / голова ред. кол. О. Ф. Андрійко. К., Інститут держави та права ім. В. М. Корецького НАН України, 2011. С. 467-470.
 56. Калмикова Я.С. Аксиологія фактів у доказовій діяльності в адміністративному судочинстві. *Часопис Київського університету права*. 2015. № 2. С. 101–105.
 57. Калмикова Я.С. Докази та доказування в адміністративному судочинстві: дис. ... канд. юрид. наук. Харків, 2013. 220 с.
 58. Калмикова Я.С. Докази та доказування в адміністративному судочинстві: автореф. дис ... канд. юрид. наук. Харків, 2013. 21 с.
 59. Калмикова Я.С. Пізнання як гносеологічний аспект доказування в адміністративному судочинстві. *Державне будівництво та місцеве самоврядування*. Вип. 22, 2011. С. 298–307.
 60. Калмыкова Я. С. Разнообразие аспектов определения понятия «доказательства» в административном судопроизводстве. *Вклад молодых ученых в развитие правовой науки Республики Беларусь* : сб. матер. III междунар. науч. конф. (Минск, 23 ноября 2012 г.) / Нац. центр закон. и прав. Исслед. Республики Беларусь / гл. ред. В. И. Семенов. Минск : Бизнесофсет, 2012. С. 308–311.
 61. Ківалов С.В., Картузова І.О., Осадчий А.Ю. Курс адміністративного процесуального права України. Загальна частина : підручник. Одеса : Фенікс, 2014. 342 с.
 62. Кіт Х. Роль адміністративного суду у збиранні доказів на стадії підготовчого провадження. *Вісник Львівського університету. Серія юридична*. 2014. Вип. 59. С. 179-184.

63. Кодекс адміністративного судочинства України : науково-практичний коментар / О.А. Банчук та ін. / заг. ред. Р.О. Куйбіди; Центр політико-правових реформ. К. : Юстініан, 2009. 976 с.
64. Кодекс адміністративного судочинства України : науково-практичний коментар / С.В. Ківалов, Є.О. Харитонов, О.І. Харитонova та ін. / за ред. С.В. Ківалова, О.М. Пасенюка, О.І. Харитонovої. К. : Правова єдність, 2009. 656 с.
65. Кодекс адміністративного судочинства України: науково-практичний коментар: у 2 т. / за заг. ред. Р.О. Куйбіди. К. : Книги для бізнесу, 2007. Том 2. 728 с.
66. Колпаков В. К., Гордєєв В.В. Теорія і практика адміністративного судочинства : монографія. Чернівці : Місто, 2011. 384 с.
67. Колпаков В.К., Гордєєв В.В. Доказування в податкових спорах в адміністративному судочинстві України. *Адміністративне право і процес*. 2013. № 2. С. 204-212.
68. Колпаков В.К., Гордєєв В.В. Докази та доказування в адміністративному судочинстві : монографія. Чернівці: Чернівецький нац. ун- т, 2009. 129 с.
69. Колпаков В.К., Гордєєв В.В. Теорія і практика адміністративного судочинства : монографія. Чернівці, 2011. 384 с.
70. Комзюк А.Т., Бевзенко В.М., Мельник Р.С. Адміністративний процес України : навч. посіб. К. : Прецедент, 2007. 531 с.
71. Корецький І.О. Доказування як засіб доведення позиції сторін в адміністративному судочинстві. *Науковий вісник публічного та приватного права*. 2016. Вип. 1-2. С. 53–57.
72. Кузьменко О.В. Адміністративна юстиція в Україні : навч. пос. К. : Атіка, 2007. 156 с.
73. Кузьменко О.В., Гуржій Т.О. Адміністративно-процесуальне право України : підручник / за ред. О.В. Кузьменко. К. : Атіка, 2007. 416 с.
74. Кузьменко О.В. Теоретичні засади адміністративного процесу : монографія. К. : Атіка, 2005. 352 с.
75. Кухар М.Д. Принцип змагальності в системі принципів адміністративного процесу України. *Форум права*. 2012. № 4. С. 549-553.
76. Кучер Т.М. Докази та доказування: співвідношення понять. *Вісник Вищої ради юстиції*. 2011. № 3 (7). С. 83–93.
77. Ляшенко Р.Д. Загальна характеристика та властивості преюдиції як засобу судової аргументації. *Часопис Київського університету права*. 2012. № 3. С. 22–25.
78. Ляшенко Р.Д. Презумпції у праві: питання теорії та практики: дис. ... канд. юрид. наук. Київ, 2011. 234 с.
79. Малюська Д. Як змусити суддів «зважувати» докази. 21.09.2017 р. URL: https://biz.nv.ua/ukr/experts/jak-zmisiti-suddiv-zvazhuvati-dokazi-1889416.html?prefer_lang=ukr.
80. Мамонтова О.М. Деякі аспекти визнання учасниками справи обставин як підстави звільнення від доказування в адміністративному судочинстві. *Національні та міжнародні стандарти сучасного державотворення: тенденції та перспективи розвитку* : матеріали міжнародної науково- практичної конференції, м. Харків, 3–4 серпня 2018 р. Харків : Східноукраїнська наукова юридична організація, 2018. С. 66–71.
81. Мамонтова О.М. До питання загальновідомих обставин в адміністративному судочинстві. *Сучасне державотворення та правотворення: питання теорії та практики* : матеріали міжнародної науково-практичної конференції, м. Одеса, 11–12 грудня 2015 р. Одеса : ГО «Причорноморська фундація права», 2015. С. 100–102.
82. Мамонтова О.М. До питання про звільнення від доказування в адміністративному судочинстві. *Актуальні проблеми вітчизняної юриспруденції*. 2017. № 6. Т. 4. С. 292–297.
83. Мамонтова О.М. Доказування та доведення в адміністративному судочинстві: співвідношення правових категорій. *Міжнародне та національне законодавство: способи удосконалення* : матеріали міжнародної науково-практичної конференції, м. Дніпро, 30–31 березня 2018 р. Дніпро : Дніпровський гуманітарний університет, 2018. С. 105–109.
84. Мамонтова О.М. Зміст та сутність застосування преюдиції в адміністративному

- судочинстві. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія «Право»*. 2016. № 41. Т. 4. С. 222–227.
85. Мамонтова О.М. Обставини, яких звільнено від доказування в адміністративному судочинстві, у структурі предмета доказування. *Visegrad journal on human rights*. 2017. № 4. Т. 3. С. 73–77.
86. Мамонтова О.М. Про підстави звільнення від доказування в адміністративному судочинстві: порівняльно-правовий аналіз. *Науковий вісник публічного та приватного права*. 2018. № 6. С. 84–89.
87. Мамонтова О.М. Сутність та зміст обставин, визнаних судом загальновідомими, як підстави звільнення від доказування в адміністративному судочинстві. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія: Юриспруденція*. 2018. № 35. Т. 1. С. 110–114.
88. Мамонтова О.М. Транспарентний моніторинг трансформаційних змін інституту доказування в адміністративному судочинстві. *Новітні тенденції сучасної юридичної науки* : матеріали міжнародної науково-практичної конференції, м. Дніпро, 30 листопада – 1 грудня 2018 р. У 3 ч. Дніпро : ГО «Правовий світ», 2018. Ч. 2. С. 80–84.
89. Мамонтова О.М. Щодо законодавчого регулювання підстав звільнення від доказування в адміністративному судочинстві: зарубіжний досвід та українські перспективи. *Стан та перспективи розвитку юридичної науки* : матеріали міжнародної науково-практичної конференції, м. Дніпро, 1–2 вересня 2017 р. Дніпро : ГО «Правовий світ», 2017. С. 61–67.
90. Матвійчук В.К., Хар І.О. Науково-практичний коментар до Кодексу адміністративного судочинства України. В 2-х тт. Т. 1. / За заг. ред. В.К. Матвійчука. Київ : КНТ, 2007. 788 с.
91. Мельник М.П. Доказування при розгляді земельних спорів в адміністративному судочинстві України: дис. ... канд. юрид. наук. Ірпінь, 2012. 219 с.
92. Науково-практичний коментар Кодексу адміністративного судочинства України / І.Х. Темкіжев та ін. / за заг. ред. І.Х. Темкіжева, Голови Вищ. адмін. суду України ; Вищ. адмін. суд України. К. : Юрінком Інтер, 2012. 718 с.
93. Науково-практичний коментар Кодексу адміністративного судочинства України / За заг. ред. С.В. Петкова. К. : «Центр учбової літератури», 2017. 384 с.
94. Науково-практичний коментар Кодексу адміністративного судочинства України / за заг. ред. І.Х. Темкіжева (кер. авт. кол.). 2-ге вид., перероб. і допов. Київ : Юрінком Інтер, 2013. 720 с.
95. Нечитайло О.М. Обставини, що не потребують доказування в адміністративному судочинстві України. *Вісник Харківського національного університету внутрішніх справ*. 2008. Вип. 43. С. 151–158.
96. Ніколенко Л.М. Доказування в господарському судочинстві : навчальний посібник. Одеса : Фенікс; Суми : ВТД «Університетська книга», 2007. 415 с.
97. Осіпова І.І. Підстави звільнення від доказування за законодавством зарубіжних країн. *Університетські наукові записки*. 2016. № 60. С. 66–73.
98. Перепелюк В.Г. Адміністративне судочинство: проблеми практики: посібник / В.Г. Перепелюк; Центр політ.-прав. реформ. К. : Конус-Ю, 2007. 272 с.
99. Перепелюк В.І. Адміністративний процес. Загальна частина : навч. посібник. 2-е видання, змінене і доповнене. Київ : Центр навчальної літератури, 2004. 367 с.
100. Петрушина М.Д. Принципи адміністративного судочинства та їх реалізація як гарантія права на справедливий суд. *Україна в умовах реформування правової системи: сучасні реалії та міжнародний досвід* : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Тернопіль, 8-9 квіт. 2016 р.). Тернопіль : Економічна думка, 2016. С. 75–78.
101. Постанова Верховного Суду від 18 липня 2018 р., справа № 357/6663/16-ц. URL: <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/75447641>.
102. Постанова Верховного Суду від 22 березня 2018 р., справа № 521/11693/16-к. URL: <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/72970201>.
103. Постанова Вищого господарського суду України від 22 лютого 2017 р., справа № 927/788/16. URL: <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/64949472>.

104. Постанова Восьмого апеляційного адміністративного суду від 19 грудня 2018 р., справа № 813/3007/17. URL: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/78798635>.
105. Постанова Кіровоградського окружного адміністративного суду від 10 лютого 2016 р., справа № П/811/3549/15. URL: <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/55796208>.
106. Проблеми теорії та практики цивільного судочинства: монографія / В.В. Комаров, В.І. Тертишніков, В.В. Баранкова та ін.; за заг. ред. В.В. Комарова. Харків: Харків юридичний, 2008. 928 с.
107. Пчелін В.Б. Організація адміністративного судочинства України: правові засади : монографія. Харків : У справі, 2017. 488 с.
108. Ратушна Б. Стандарт доказування як критерій достовірності результату судового пізнання. *Право України*. 2012. № 6. С. 282–291.
109. Резнік М. Чи зобов'язані судді враховувати висновки колег, зроблені у попередніх справах. *Закон і Бізнес*. 2015. Вип. 28 (1222). URL: https://zib.com.ua/ua/117413-chi_zobov'yazani_suddi_vrahovuvati_visnovki_koleg_zrobleni_u_.html
110. Рішення Київського окружного адміністративного суду від 31 травня 2018 р., справа № 810/1251/18. URL: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/74372195>.
111. Рішення Гайворонського районного суду Кіровоградської області від 12 березня 2019 р., судова справа № 385/1988/18. URL: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/80391142>.
112. Рішення Дарницького районного суду м. Києва від 20 серпня 2018 р., судова справа № 753/9784/18. URL: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/75986248>.
113. Рішення Дзержинського районного суду Дніпропетровської області від 19 грудня 2018 р., справи № 210/5094/18. URL: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/78751804>.
114. Рішення Львівського окружного адміністративного суду від 05 грудня 2018 р., справа № 813/272/18. URL: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/78492230>.
115. Рішення Мостиського районного суду Львівської області від 23 квітня 2018 р., справа № 448/445/18. URL: <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/73612749>.
116. Рішення Одеського окружного адміністративного суду від 17 грудня 2018 р., справа № 1540/3864/18. URL: <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/79061523>.
117. Руда Т.В. Докази і доказування у цивільному процесі України і США: порівняльно-правовий аспект: автореф. дис. ... канд. юрид. наук. Київ, 2012. 21 с.
118. Руда Т.В. Підстави звільнення від доказування у цивільному судочинстві України і США: порівняльно-правовий аспект. *Вісник Верховного Суду України*. 2011. № 11(135). С. 41–48.
119. Скакун О.Ф. Теорія права і держави: підручник; МОН України. Київ : Правова єдність, 2009. 525 с.
120. Тимченко Г.П. Основні поняття доказового права України: проблеми законодавчого закріплення. *Право України*. 2010. № 12. С. 220–228.
121. Ульяновська О.В. Правові фікції як нетипові нормативні приписи. *Актуальні проблеми держави і права*. 2004. Вип. 22. С. 98–100.
122. Умнова О. В. Докази в адміністративному судочинстві при розгляді справ про поновлення на роботі в контексті забезпечення права на справедливе судочинство. *Забезпечення прав і свобод людини і громадянина в діяльності органів внутрішніх справ України за сучасних умов* : міжнар. наук.- практ. конф. (м. Київ, 4 груд. 2009 р.). Київ, 2009. С. 65–68.
123. Умнова О. Дослідження та оцінка доказів в адміністративному судочинстві. *Юридичний вісник України*. 2007. № 47, 24-30 листопада. URL: http://www.yuricom.com/ua/legal_bulletin_of_Ukraine/archive/?aid=1913&jid=248
124. Умнова О. Світовий досвід визначення концепції інституту доказів і доказування в адміністративному судочинстві. *Вісник Академії управління МВС*. 2009. № 3. С. 124–131.
125. Умнова О.В. Докази в адміністративному судочинстві при поновленні на публічну службу: дис. ... канд. юрид. наук. Ірпінь, 2010. 193 с.
126. Умнова О.В. Класифікація доказів в адміністративному судочинстві України. *Науковий вісник Національного університету державної податкової служби України (економіка, право)*. 2009. № 3 (46). С. 201-206. URL:

- http://www.nbu.gov.ua/portal/Soc_Gum/Nvnudpsu/2009_3/2009_3_Umnova.pdf.
127. Ухвала Вищого адміністративного суду України від 15 вересня 2016 року, справа № К/800/37663/ URL: https://protocol.ua/ua/prejuditsiya_vstanovlena_sudom_v_odnii_spravi_ne_e_absolyutom_i_moge_buti_sprostovana/.
 128. Ухвала Гусятинського районного суду Тернопільської області від 08 січня 2013 р., справа № 596/2858/13-а. URL: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/46580074>.
 129. Ухвала Львівського окружного адміністративного суду від 05 квітня 2011 р., справа № 2а-4711/09/1370. URL: <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/15937962>.
 130. Фастовець А.С. «Преюдиція»: генезис і сучасне місце в практиці Суду справедливості Європейського Союзу. *Науковий вісник Херсонського державного університету*. 2015. Вип. 3. Т. 3. С. 195–199.
 131. Фурса С.Я., Цюра Т.В. Докази і доказування у цивільному процесі : наук-практ. посіб. Київ: Вид. Фурса С.Я., КНТ, 2005. 256 с.
 132. Хамходера О.П. Законодавча стратифікація засобів доказування в адміністративному судочинстві. *Порівняльно-адміністративне право*. 2016. № 1. С. 239–242.
 133. Цуркан М. Роль ВАСУ у забезпеченні однакового правозастосування. *Право України*. 2014. № 3. С. 38-46.
 134. Черемнов Д.В. Юридичні презумпції та фікції в цивільному процесі України: автореф. дис. ... канд. юрид. наук. Одеса, 2015. 20 с.
 135. Черновський О. Поняття і зміст пояснень сторін, третіх осіб, їхніх представників як засобу доказування в адміністративному судочинстві у справах, пов'язаних із виборами та виборчим процесом. *Право України*. 2008. № 10. С. 38-43.
 136. Чи можна відомості з інтернету вважати «загальновідомими обставинами» в розумінні ЦПК України? URL: https://protocol.ua/ru/chi_mogna_vidomosti_z_internetu_vvagati_zagalnovi_domimi_obstavinami_v_rozuminni_tspk_ukraini/ (дата звернення: 06.03.2019).
 137. Шилін Д.В. Використання цивільно-процесуальних преюдицій у кримінальному провадженні. *Науковий вісник Херсонського державного університету*. 2016. Вип. 2. Т. 3. С. 117–121.
 138. Шилін Д.В. Кримінально-процесуальна преюдиція в процесі доказування у кримінальних справах. *Часопис Академії адвокатури України*. 2010. № 6. 7 с.
 139. Шкарупа В.К. Доказування та докази в адміністративно-примусовій діяльності органів внутрішніх справ (міліції) : монографія. К. : Українська академія внутрішніх справ, 1995. 163 с.
 140. Штефан А.С. Поняття судового доказування у цивільному процесі. *Часопис Академії адвокатури України*. 2015. № 1 (26). С. 64–72.
 141. Щериця С.І. Докази й доказування у кримінальному провадженні. *Вісник Запорізького національного університету*. 2015. Вип. № 1(II). С. 202– 208.

Тема 5

1. Конституція України від 28.06.1996 р. № 254к/96-ВР. *Верховна Рада України. Законодавство України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254k/96-вр>
2. Кодекс адміністративного судочинства України від 06.07.2005 р. № 2747-IV. *Верховна Рада України. Законодавство України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2747-15>
3. Про прокуратуру : Закон України від 14.10.2014 р. № 1697-VII. *Верховна Рада України. Законодавство України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1697-18>
4. Про Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини : Закон України від 23.12.1997 р. № 776/97-ВР. *Відомості Верховної Ради України*. 1998. № 20. Ст. 99.
5. Про судову експертизу : Закон України від 25.02.1994 р. № 4038-XII. *Відомості Верховної Ради України*. 1994. № 28. Ст. 232.
6. Кримінальний кодекс України від 05.04.2001 № 2341-III. *Верховна Рада України. Законодавство України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14>
7. Адміністративна юстиція України: проблеми теорії і практики. Настільна книга судді / О.М. Пасенюк, О.Н. Панченко, В.Б. Авер'янов та ін. / за заг. ред. О.М. Пасенюка. К. :

- Істина, 2007. 608 с.
8. Адміністративна юстиція. Адміністративне судочинство: навч. посіб. / за заг. ред. Т.О. Коломоєць, Г.Ю. Гулевської. К. : Істина, 2007. 152 с.
 9. Адміністративна юстиція: європейський досвід і пропозиції для України / Авторі-упорядники І.Б. Коліушко, Р.О. Куйбіда. К. : Факт, 2003.
 10. Адміністративне процесуальне (судове) право України : підручник / за заг. ред. С.В. Ківалова. Одеса : Юридична література, 2007. 312 с.
 11. Адміністративне судочинство : навч. посіб. / І.М. Балакарева, І.В. Бойко, Я.С. Зелінська та ін. ; за заг. ред. Н.Б. Писаренко. Х. : Право, 2016. 312 с.
 12. Адміністративне судочинство в Україні: теорія, правове регулювання, практика : монографія / За заг. ред. С.В. Ківалова, Л.Р. Білої-Тіунової. Одеса : Фенікс, 2013. 392 с.
 13. Адміністративне судочинство України : підручник / О.М. Пасенюк (кер. авт. кол.), О.Н. Панченко, В.Б. Авер'янов та ін. / за заг. ред. О.М. Пасенюка. К. : Юрінком Інтер, 2009. 672 с.
 14. Адміністративне судочинство : навчальний посібник / за заг. ред. проф. О.П. Рябченко. 2-ге вид., перер. і доп. Харків, ХНУ ім. В.Н. Каразіна, 2014. 304 с. URL: <http://asta.edu.ua/files/rabchenko.pdf>
 15. Адміністративне судочинство : підручник. 2-ге вид., перероб. і допов. / за заг. ред. Т.О. Коломоєць. К. : Істина, 2011. 304 с.
 16. Комзюк А.Т., Бевзенко В.М., Мельник Р.С. Адміністративний процес України : навч. посіб. К. : Прецедент, 2007. 531 с.
 17. Актуальні питання призначення та проведення експертиз : наук.-практ. посіб. / уклад.: А.В. Столітній, О.В. Сапін, Я.А. Соколова та ін.; за заг. ред. І.І. Присяжнюка. К. : Національна академія прокуратури України, 2017. 300 с.
 18. Анпілогов О.В. Захист прав та свобод громадянина прокурором в адміністративному судочинстві : монографія. К., 2008. 168 с.
 19. Артеменко М. Представництво прокуратурою інтересів держави в суді: проблемні питання модифікації «класичної» моделі процесуального представництва та виклики часу. *Вісник Вищого адміністративного суду України*. 2013. № 3. С.81-92.
 20. Бачун О. Процесуальний статус суб'єктів адміністративного судочинства: постановка питання. *Право України*. 2009. № 4. С. 86-91.
 21. Бачун О.В. Правовий статус суб'єктів адміністративного судочинства / за наук. ред. А.О. Селіванова. К., 2009. 115 с.
 22. Бевзенко В. Особливості реалізації адміністративного процесуального статусу суб'єктів владних повноважень в адміністративному процесі України. *Право України*. 2008. № 4. С.116-121.
 23. Бевзенко В.М. Сутність адміністративної процесуальної правосуб'єктності суб'єктів владних повноважень. *Адвокат*. 2009. № 9. С. 13-17.
 24. Бевзенко В.М. Участь в адміністративному судочинстві України суб'єктів владних повноважень: правові засади, підстави та форми : монографія. К. : Прецедент, 2010. 475 с.
 25. Бевзенко В.М. Інститут процесуальної співучасті в адміністративному судочинстві України: сутність та правове регулювання. *Держава і право: Збірник наукових праць. Юридичні і політичні науки*. Випуск 47. К. : Ін-т держави і права ім. В.М. Корецького НАН України, 2010. С. 222–227. URL: http://www.nbuv.gov.ua/portal/Soc_Gum/DiP/2010_47/4-3.pdf.
 26. Бевзенко В. Публічне правонаступництво: сутність, процедура та особливості. *Право України*. 2014. № 3. С. 75-90.
 27. Бородін І.Л. Адміністративно-юрисдикційний процес : монографія. К. : Алерта, 2007. 184 с.
 28. Бородін М. Конституційне право громадянина на звернення до суду за захистом своїх прав. *Право України*. 2000. № 8. С. 65-67.
 29. Демський Е.Ф. Адміністративне процесуальне право України : навч. посіб. К. : Юрінком Інтер, 2008. 496 с.

30. Заяць В. Сутність процесуального представництва у судовому адміністративному процесі. *Підприємництво, господарство і право*. 2010. № 5. С. 81-83.
31. Заяць В.С. Правове регулювання участі представника у судовому адміністративному процесі: автореферат дис... канд. наук: 12.00.07. Ірпінь, 2011. 20 с.
32. Ільків Н.В. Представництво прокуратурою інтересів у справах про примусове відчуження об'єктів нерухомості з мотивів суспільної необхідності. *Адміністративне право і процес*. 2014. №10. С.165-174.
33. Камишкова Я. Компетенція експерта та спеціаліста під час доказування в адміністративному судочинстві. *Вісник Вищого адміністративного суду України*. 2012. № 1. С.50-58.
34. Ківалов С.В., Картузова І.О., Осадчий А.Ю. Курс адміністративного процесуального права України. Загальна частина : підручник. Одеса : Фенікс, 2014. 342 с.
35. Кодекс адміністративного судочинства України : науково-практичний коментар / О.А. Банчук та ін. / заг. ред. Р.О. Куйбіди; Центр політико-правових реформ. К. : Юстініан, 2009. 976 с.
36. Кодекс адміністративного судочинства України: науково-практичний коментар / С.В. Ківалов, Є.О. Харитонов, О.І. Харитонova та ін. / за ред. С.В. Ківалова, О.М. Пасенюка, О.І. Харитонovої. К. : Правова єдність, 2009. 656 с.
37. Кодекс адміністративного судочинства України : науково-практичний коментар: у 2 т. / за заг. ред. Р.О. Куйбіди. К. : Книги для бізнесу, 2007. Том 2. 728 с.
38. Колпаков В.К., Гордєєв В.В. Теорія і практика адміністративного судочинства : монографія. Чернівці, 2011. 384 с.
39. Комзюк А.Т., Бевзенко В.М., Мельник Р.С. Адміністративний процес України : навч. посіб. К. : Прецедент, 2007. 531 с.
40. Кравчук В. Особливості реалізації прокурором представницьких повноважень в адміністративному судочинстві. *Вісник прокуратури*. 2013. № 5. С. 35-39.
41. Кузьменко О.В. Адміністративна юстиція в Україні : навч. пос. К. : Атіка, 2007. 156 с.
42. Кузьменко О.В. Теоретичні засади адміністративного процесу : монографія. К. : Атіка, 2005. 352 с.
43. Кузьменко О.В., Гуржій Т.О. Адміністративно-процесуальне право України : підручник / за ред. О.В. Кузьменко. К. : Атіка, 2007. 416 с.
44. Миколенко О.І. Адміністративний процес та адміністративна відповідальність в Україні : навч. посіб. Х. : ТОВ «Одіссей», 2010. 368 с.
45. Михайлов О.М. Підстави класифікації учасників адміністративного судочинства України. URL: http://legalactivity.com.ua/index.php?option=com_content&view=article&id=105%3A2011-10-05-15-23-05&catid=14%3A-2&Itemid=10&lang=ru.
46. Науково-практичний коментар Кодексу адміністративного судочинства України / І.Х. Темкіжев та ін. / за заг. ред. І.Х. Темкіжева, Голови Вищ. адмін. суду України ; Вищ. адмін. суд України. К. : Юрінком Інтер, 2012. 718 с.
47. Науково-практичний коментар Кодексу адміністративного судочинства України / За заг. ред. С.В. Петкова. К. : «Центр учбової літератури», 2017. 384 с.
48. Пасенюк О. Спори «КРУ проти невідконтрольних установ». *Право України*. 2011. № 4. С. 104-109.
49. Перепелюк В. Деякі питання участі прокурора в адміністративному судочинстві. *Вісник Вищого адміністративного суду України*. 2008. № 1. С. 74-84.
50. Перепелюк В.Г. Адміністративне судочинство: проблеми практики : посібник. К. : Конус-Ю, 2007. 272 с.
51. Повноваження прокурорів при зверненні до суду з позовами та заявами : наук.-практ. посіб. / І.І. Брус, О.О. Говоруха, О.В. Драган, О.А. Казак, О.П. Мельник, В.В. Одуденко, С.А. Павліченко, Ю.А. Турлова. К. : Національна академія прокуратури України, 2017. 158 с.
52. Погодіна Г. Теоретичні аспекти представництва прокурором інтересів громадян і держави в судах. *Вісник прокуратури України*. 2013. № 4. С. 30.

53. Представництво прокурором у суді законних інтересів держави : наук.-практ. посіб. / О.П. Натрус, Ю.А. Турлова, О.А. Казак та ін. К. : Національна академія прокуратури України, 2016. 262 с.
54. Пуданс–Шушлебін К.Ю. Зустрічний позов як засіб захисту інтересів суб'єктів публічної влади. *Вісник Верховного Суду України*. 2008. № 4 (92). С. 46-48.
55. Пуданс-Шушлебін К. Правова сутність поняття суб'єкта владних повноважень за Кодексом адміністративного судочинства України. *Право України*. 2008. № 7. С. 95-98.
56. Пуданс-Шушлебін К.Ю. Посадова особа як суб'єкт владних повноважень за Кодексом адміністративного судочинства України. *Держава і право: збірник наукових праць. Юридичні і політичні науки*. Випуск 47. К. : Ін-т держави і права ім. В.М. Корецького НАН України, 2010. С. 258-265. URL: http://www.nbuv.gov.ua/portal/Soc_Gum/DiP/2010_47/4-11.pdf.
57. Пчелін В.Б. Експерт як суб'єкт адміністративних процесуальних правовідносин. *Науковий вісник публічного та приватного права*. 2016. № 2. С. 133-137.
58. Пчелін В.Б. Класифікація суб'єктів адміністративних процесуальних правовідносин. *Науковий вісник публічного та приватного права*. 2016. № 3. С. 178-182.
59. Пчелін В.Б. Недоліки законодавчого закріплення принципу верховенства права в аспекті реалізації адміністративних процесуальних правовідносин. *Стан та перспективи розвитку адміністративного права України* : матеріали III Міжнар. наук.-практ. конф. (Україна, м. Одеса, 12 жовт. 2016 р.). Одеса : ОДУВС, 2016. С. 54–55.
60. Пчелін В.Б. Нормативна регламентація правового статусу секретаря судового засідання в адміністративному судочинстві України. *Національні та міжнародні стандарти сучасного державотворення: тенденції та перспективи розвитку* : матеріали міжнар. наук.-практ. конф. (Україна, м. Харків, 5–6 серп. 2016 р.). Х. : Східноукраїнська наукова юридична організація, 2016. С. 81–83.
61. Пчелін В.Б. Особливості участі суб'єкта владних повноважень як позивача в адміністративному судочинстві України. *Актуальні питання розвитку та взаємодії публічного та приватного права* : матеріали міжнар. наук.-практ. конф. (Україна, м. Львів, 28–29 берез. 2014 р.). Львів : Західноукраїнська організація «Центр правничих ініціатив», 2014. С. 111–112.
62. Пчелін В.Б. Перекладач як суб'єкт адміністративно-процесуальних правовідносин. *Вісник Харківського національного університету внутрішніх справ*. 2013. № 3 (62). С. 179–187.
63. Пчелін В.Б. Помічник судді як суб'єкт адміністративних процесуальних правовідносин. *Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія «Юридичні науки»*. 2014. Вип. 5-2. Т. 4. С. 95–97.
64. Пчелін В.Б. Поняття процесуального представництва в адміністративному судочинстві України. *Особливості розвитку законодавства України у контексті євроінтеграційних процесів* : матеріали міжнар. наук.-практ. конф. (Україна, м. Донецьк, 6–7 черв. 2014 р.). Донецьк : Східноукраїнська наукова юридична організація, 2014. С. 78–80.
65. Пчелін В.Б. Правовий статус помічника судді в адміністративному судочинстві України. *Актуальні питання правової теорії та юридичної практики* : матеріали міжнар. наук.-практ. конф. (Україна, м. Одеса, 12–13 верес. 2014 р.). Одеса : ГО «Причорноморська фундація права», 2014. С. 84–85.
66. Пчелін В.Б. Правові засади діяльності секретаря судового засідання в адміністративному судочинстві України. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2016. № 4. С. 143–146.
67. Пчелін В.Б. Правові засади діяльності служби судових розпорядників. *Право і Безпека*. 2014. № 2 (53). С. 57–61.
68. Пчелін В.Б. Правові засади діяльності служби судових розпорядників. *Актуальні проблеми адміністративно-правового забезпечення діяльності органів внутрішніх справ України* : матеріали наук.-практ. конф. (Україна, м. Харків, 15 квіт. 2015 р.). Х. : МВС України. Харків. нац. ун-т. внутр. справ, 2015. С. 178–181.
69. Пчелін В.Б. Правові засади залучення перекладача до участі в адміністративному судочинстві України. *Правове регулювання суспільних відносин: актуальні проблеми та*

- вимоги сьогодення : матеріали міжнар. наук.-практ. конф. (Україна, м. Запоріжжя, 22–23 лип. 2016 р.). Запоріжжя : Запорізька міська громадська організація «Істина», 2016. С. 101–103.
70. Пчелін В.Б. Правоохоронні органи як суб'єкти адміністративних процесуальних правовідносин із правовим статусом позивача. *Форум права: електрон, наук, фахове вид.* 2017. № 5. С. 336–341. URL: http://nbuv.gov.ua/j-pdf/FP_index.htm_2017_5_53.pdf
71. Пчелін В.Б. Свідок як суб'єкт адміністративних процесуальних правовідносин. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія «Юриспруденція»*. 2016. № 21. С. 59–61.
72. Пчелін В.Б. Сторони як суб'єкти адміністративного судочинства України. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія «Право»*. 2014. № 29-2. Т. 4/2. С. 104–107.
73. Пчелін В.Б. Сутність та ознаки суб'єктів адміністративних процесуальних правовідносин. *Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія «Юридичні науки»*. 2015. Вип. 6-2. С. 178–180.
74. Пчелін В.Б. Сутність та особливості реалізації адміністративних процесуальних повноважень сторонами адміністративного судочинства. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія «Право»*. 2013. Спеціальний випуск. Т. 3. Ч. 1. С. 108–111.
75. Пчелін В.Б. Треті особи як суб'єкти адміністративних процесуальних правовідносин. *Visegrad journal on human rights*. 2016. № 3. С. 147–151.
76. Пчелін В.Б. Щодо законодавчого закріплення процесуальних обов'язків сторін в адміністративному судочинстві України. *Чинники розвитку юридичних наук у ХХІ столітті : матеріали міжнар. наук.-практ. конф. (Україна, м. Дніпропетровськ, 25–26 жовт. 2013 р.)*. Дніпропетровськ : Правовий світ, 2013. С. 60–62.
77. Пчелін В.Б. Щодо змісту процесуального правонаступництва в адміністративному судочинстві України. *Пріоритетні напрями розвитку сучасної юридичної науки : матеріали наук.-практ. конф. (Україна, м. Харків, 19–20 верес. 2014 р.)*. Х. : ГО «Асоціація аспірантів юристів», 2014. С. 56–57.
78. Пчелін В.Б. Щодо надання безоплатної правової допомоги в адміністративному судочинстві. *Тенденції розвитку юридичної науки: проблеми та досягнення : матеріали міжнар. наук.-практ. інтернет-конф. (Україна, м. Тернопіль, 11 жовт. 2011 р.)*. Тернопіль : ФОП Шпак В. Б., 2011. – С. 82–84.
79. Пчелін В.Б. Поняття, види й особливості процесуального представництва в адміністративному судочинстві України. *Прикарпатський юридичний вісник*. 2015. Вип. 3 (9). Т. 2. С. 141–144.
80. Руденко М. Обсяг та межі повноважень прокурора в адміністративному судочинстві: деякі теоретичні і практичні аспекти. *Право України*. 2008. № 10. С. 139–145.
81. Руденко М. Правовий статус прокурора в адміністративному судочинстві: питання понятійної визначеності. *Вісник Вищого адміністративного суду України*. 2012. № 2. С. 36–46.
82. Руденко М. Представництво прокурором інтересів громадянина або держави в адміністративному суді. *Вісник Вищого адміністративного суду України*. 2009. № 4. С. 70–76.
83. Савчук Р.М. Участь перекладача в адміністративному судочинстві як гарантія забезпечення засади мови судочинства в адміністративних судах. *Supremația Dreptului*. 2017. № 4. URL: <http://sd-vp.info/2017/uchast-perekkladacha-v-administrativnomu-sudochinstvi-yak-garantiya-zabezpechennya-zasadi-movi-sudochinstva-v-administrativnih-sudah/>
84. Сідей Я.Я., Селіванов О.А. Залучення громадянином третіх осіб при розгляді адміністративних спорів. *Публічне право*. 2015. № 1. С. 71–78.
85. Смітюх А. Треті особи в адміністративному судочинстві: особливості статусу. *Юридичний радник*. 2008. № 22. URL: <http://www.yurradnik.com.ua/stride/ur/index.php?m=rubricator&rub=55&art=584&dl=1>.

86. Ткач Г.Й. Суб'єкт владних повноважень як сторона у судовому процесі. *Матеріали XV регіональної науково-практичної конференції «Проблеми державотворення і захисту прав людини в Україні»* (4-5 лютого 2009 р.). Львів. 2009. С. 156-160.
87. Трещова О. До проблеми зловживання суб'єктивними процесуальними правами в адміністративному судочинстві. *Підприємництво, господарство і право*. 2010. № 10. С. 47-51.
88. Хлібороб Н.Є. Суб'єкт владних повноважень як сторона у публічно-правовому спорі: теоретичні та прикладні проблеми визначення. *Вісник Львів. ун-тету. Серія юрид.* 2011. Вип. 54. С.188-194.
89. Чванкін С.А. Види судового представництва. Чи є громадське представництво? *Актуальні проблеми і права: Збірник наукових праць*. 2004. Вип. 22. С. 572-576.
90. Щавінський В.Р. Держава як відповідач в адміністративному процесі. *Публічне право*. 2015. № 3 (19). С.137-143.
91. Щавінський В.Р. Держава як позивач у адміністративному процесі: сутність та відповідність природі адміністративної юстиції. *Публічне право*. 2015. № 4 (20). С. 103-108.
92. Янюк Н. Процесуальне правонаступництво в адміністративному судочинстві. *Актуальні проблеми застосування Цивільного процесуального кодексу та Кодексу адміністративного судочинства України* : збірник тез Міжнародної науково-практичної конференції (25-26 січня 2007р.). Харків, 2007. С.258-260.

Тема 6

1. Конституція України від 28.06.1996 р. № 254к/96-ВР. *Верховна Рада України. Законодавство України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр>
2. Кодекс адміністративного судочинства України від 06.07.2005 р. № 2747-IV. *Верховна Рада України. Законодавство України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2747-15>
3. Про прокуратуру : Закон України від 14.10.2014 р. № 1697-VII. *Верховна Рада України. Законодавство України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1697-18>
4. Про Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини : Закон України від 23.12.1997 р. № 776/97-ВР. *Відомості Верховної Ради України*. 1998. № 20. Ст. 99.
5. Рекомендація Rec (2001) 9 Комітету Міністрів Ради Європи державам-членам щодо альтернатив судовому розгляду спорів між адміністративними органами й сторонами-приватними особами від 05.09.2001 р. URL: [http://www.scourt.gov.ua/clients/vsu/vsu.nsf/\(documents\)/7442A47EB0B374B9C2257D8700495F8B](http://www.scourt.gov.ua/clients/vsu/vsu.nsf/(documents)/7442A47EB0B374B9C2257D8700495F8B).
6. Про медіацію: проект Закону України від 27.03.2015 р. № 2480. URL: http://wl.cl.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_17pf3511=54558.
7. Актуальні питання впровадження та здійснення медіації в адміністративному судочинстві. URL: <http://www.vaas.gov.ua/news/aktualnipitannya-vprovadzhennya-ta-zdijsnennya-mediaci%D1%97-v-administrativnomusudochinstvi/>.
8. Резолюція (78) 8 Комітета міністрів о юридической помощи и консультациях 02.03.1978. URL: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/994_132.
9. Про внесення змін до деяких законів України щодо вдосконалення порядку здійснення судочинства : Закон України від 20.12.2011 р. № 4176-VI. *Відомості Верховної Ради України*. 2012. №29. Ст. 340.
10. Про громадські об'єднання : Закон України від 22.03.2012 р. № 4572-VI. *Відомості Верховної Ради України*. 2013. № 1. Ст. 1.
11. Загальне положення про юридичну службу міністерства, іншого органу виконавчої влади, державного підприємства, установи та організації: постанова Кабінету Міністрів України від 26.11.2008 р. № 1040. URL: <http://zakonO.rada.gov.ua/laws/show/1040-2008-%D0%BF>.
12. Про адвокатуру та адвокатську діяльність : Закон України від 05.07.2012 р. № 5076-VI. *Верховна Рада України. Законодавство України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5076-17>
13. Про центральну виборчу комісію : Закон України від 30.06.2004 р. № 1932- IV. *Верховна*

- Рада України. Законодавство України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1932-15>
14. Виборчий кодекс України від 19.12.2019 р. № 396-IX. *Верховна Рада України. Законодавство України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/396-20>
 15. Цивільний процесуальний кодекс України від 18.03.2004 р. № 1618-IV. *Верховна Рада України. Законодавство України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1618-15>
 16. Про граничні розміри компенсації витрат, пов'язаних з розглядом цивільних та адміністративних справ, і порядок їх компенсації за рахунок держави : Постанова Кабінету Міністрів України від 27.04.2006 р. № 590. *Верховна Рада України. Законодавство України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/590-2006-%D0%BF>
 17. Про затвердження Державної цільової програми формування системи безоплатної правової допомоги: постанова Кабінету міністрів України від 13.02.2013 р. № 394. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/394-2013-%D0%BF>
 18. Концепція формування системи безоплатної правової допомоги в Україні: указ Президента України від 09.06.2006 р. № 509. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/509/2006>.
 19. Про виконання обов'язків та зобов'язань Україною: резолюція № 1466 (2005) Парламентської Асамблеї Ради Європи від 05.10.2005 р. URL: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/994_611.
 20. Про встановлення розмірів плати за роздрукування технічного запису судового засідання в адміністративних та цивільних справах і видачу дублікату виконавчого листа або судового наказу : Постанова Кабінету Міністрів України від 15.02.2006 р. № 151. *Верховна Рада України. Законодавство України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/151-2006-%D0%BF>
 21. Конвенція, що скасовує вимогу легалізації іноземних офіційних документів від 05.10.1961 р. URL: http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/995_082. 136. Цивільний кодекс України від 16.01.2003 № 435-IV. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/>.
 22. Про ордер на надання правової допомоги та порядок ведення реєстру ордерів: положення від 17.12.2012 р. № 36. URL: <http://unba.org.ua/assets/uploads/legislations/pologennya/2013.07.27-polozhennja-187-pro-order-na-nadannja-pravovoi-dopomogi-ta-porjadok-vedennja-reestru-orderiv.pdf>.
 23. Про охорону дитинства: закон України від 26.04.2001 р. № 2402-III. *Відомості Верховної Ради України*. 2001. № 30. Ст. 142.
 24. Про соціальні послуги: закон України від 19.06.2003 № 966-IV. *Відомості Верховної Ради України*. 2003. № 45. Ст. 358.
 25. Про безоплатну правову допомогу : Закон України від 02.06.2011 р. № 3460-VI. *Верховна Рада України. Законодавство України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3460-17>
 26. Правила адвокатської етики: затв. звітно-виборним з'їздом адвокатів України від 09.06.2017 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/n0001891-17>
 27. Кримінальний кодекс України від 05.04.2001 р. № 2341-III. *Відомості Верховної Ради України*. 2001. № 25-26. Ст. 131.
 28. Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод від 04.11.1950. *Офіційний вісник України*. 1998. № 13/№ 32 від 23.08.2006. С. 270.
 29. Рекомендація № R(84) 15 Комітету Міністрів державам-членам стосовно публічно-правової відповідальності за причинену шкоду. URL: [http://www.scourt.gov.ua/clients/vsu/vsu.nsf/\(documents\)/7442A47EB0B374B9C2257D8700495F8B](http://www.scourt.gov.ua/clients/vsu/vsu.nsf/(documents)/7442A47EB0B374B9C2257D8700495F8B).
 30. Основні положення про роль адвокатів, прийняті VIII Конгресом ООН по запобіганню злочинам у серпні 1990 р. *Бюлетень законодавства і юридичної практики України*. Київ : «Юрінком», 2000. № 1.
 31. Рекомендація № R (2000) 21 Комітету Міністрів державам-членам про свободу професійної діяльності адвокатів від 25.10.2000. URL: [http://www.scourt.gov.ua/clients/vsu/vsu.nsf/\(documents\)](http://www.scourt.gov.ua/clients/vsu/vsu.nsf/(documents)).
 32. Загальний кодекс правил для адвокатів країн Європейського Співтовариства, прийнятий

- делегацією дванадцяти країн-учасниць на пленарному засіданні у Страсбурзі в жовтні 1988 року. *Бюлетень законодавства і юридичної практики України «Адвокатура в Україні»*. Київ : «Юрінком». 2000. № 1.
33. Адвокати назвали 5 перешкод для впровадження медіації. *Закон і бізнес*. URL: http://zib.com.ua/ua/128354-dvokati_nazvali_5_pereshkod_dlya_vprovadzhennya_mediacii_v_.html.
 34. Адвокатура України : навчальний посібник: у 2 кн. Кн. 1 / за ред. проф. С. Я. Фурси. Київ : КНТ, 2007. 940 с.
 35. Адміністративна процедура та контроль за діяльністю адміністративних органів в Угорщині, Польщі, Болгарії, Естонії та Албанії / укр. пер. : Л. А. Пашко, Л. А. Хомічак. Київ : Вид-во УАДУ, 1999. 234 с.
 36. Адміністративна юстиція України: проблеми теорії і практики. Настільна книга судді / О.М. Пасенюк, О.Н. Панченко, В.Б. Авер'янов та ін. / за заг. ред. О.М. Пасенюка. К. : Істина, 2007. 608 с.
 37. Адміністративна юстиція. Адміністративне судочинство: навч. посіб. / за заг. ред. Т.О. Коломоєць, Г.Ю. Гулевської. К. : Істина, 2007. 152 с.
 38. Адміністративна юстиція: європейський досвід і пропозиції для України / авт.-упоряд. І.Б. Коліушко, Р. О. Куйбіда. Київ : Факт, 2003. 146 с.
 39. Адміністративне процесуальне (судове) право України: підручник / за заг. ред. С.В. Ківалова. Одеса : Юридична література, 2007. 312 с.
 40. Адміністративне судочинство : навч. посіб. / І.М. Балакарева, І.В. Бойко, Я.С. Зелінська та ін. ; за заг. ред. Н.Б. Писаренко. Х. : Право, 2016. 312 с.
 41. Адміністративне судочинство в Україні: теорія, правове регулювання, практика : монографія / За заг. ред. С.В. Ківалова, Л.Р. Білої-Тіунової. Одеса : Фенікс, 2013. 392 с.
 42. Адміністративне судочинство України : підручник / О.М. Пасенюк (кер. авт. кол.), О.Н. Панченко, В.Б. Авер'янов та ін. / за заг. ред. О.М. Пасенюка. К. : Юрінком Інтер, 2009. 672 с.
 43. Адміністративне судочинство: навчальний посібник / за заг. ред. проф. О.П. Рябченко. 2-ге вид., перер. і доп. Харків, ХНУ ім. В.Н. Каразіна, 2014. 304 с. URL: <http://asta.edu.ua/files/rabchenko.pdf>
 44. Адміністративне судочинство : підручник. 2-ге вид., перероб. і допов. / за заг. ред. Т.О. Коломоєць. К. : Істина, 2011. 304 с.
 45. Адміністративні процедури та адміністративні послуги. Зарубіжний досвід і пропозиції для України / авт.-упоряд. В. П. Тимошук. Київ : Факт, 2003. 496 с.
 46. Андруневчин О. М. Суб'єкти адміністративного судочинства України: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.07. Львів, 2012. 23 с.
 47. Анпілогов О. В. Правове регулювання участі прокурора в адміністративному судочинстві щодо захисту прав та свобод громадянина : автореф. дис канд. юрид. наук: 12.00.07. Київ, 2008. 32 с.
 48. Анпілогов О.В. Захист прав та свобод громадянина прокурором в адміністративному судочинстві : монографія. К., 2008. 168 с.
 49. Артеменко М. Представництво прокуратурою інтересів держави в суді: проблемні питання модифікації «класичної» моделі процесуального представництва та виклики часу. *Вісник Вищого адміністративного суду України*. 2013. № 3. С.81-92.
 50. Бакаянова Н. М. Функціональні та організаційні основи адвокатури України: дис. ... д-ра юрид. наук: 12.00.10. Одеса, 2017. 487 с.
 51. Банчук О. А., Демкова М. С. Правова допомога: зарубіжний досвід та пропозиції для України. Київ : Факт, 2004. 504 с.
 52. Бачун О. В. Правовий статус суб'єктів адміністративного судочинства. Київ : Логос, 2014. 133 с.
 53. Бачун О. Процесуальний статус суб'єктів адміністративного судочинства: постановка питання. *Право України*. 2009. № 4. С. 86-91.
 54. Бачун О.В. Правовий статус суб'єктів адміністративного судочинства / за наук. ред. А.О. Селіванова. К., 2009. 115 с.

55. Бевзенко В. М. Участь в адміністративному судочинстві України суб'єктів владних повноважень: правові засади, підстави та форми : монографія. Київ : Прецедент, 2010. 475 с.
56. Бевзенко В. М. Участь в адміністративному судочинстві України суб'єктів владних повноважень: правові засади, підстави та форми : монографія. Київ : Прецедент, 2010. 475 с.
57. Белкін Л. Адвокатська монополія автоматично не настане або Про деякі проблеми запровадження виключного представництва адвокатів в суді. URL: <http://yur-gazeta.com/publications/practice/inshe/advokatska-monopoliyaavtomatichno-ne-nastane.html>.
58. Бичкова С. С., Чурпіта Г. В. Окремі аспекти участі адвоката у цивільному процесі України. *Бюлетень Міністерства юстиції України*. 2014. № 9. С. 118-122.
59. Богославець В. М. Договори про надання послуг : монографія. Івано-Франківськ : ПНУ ім. В. Стефаника, 2009. 176 с.
60. Борисов Г. В. Завдання адвоката в адміністративному судочинстві. *Від громадянського суспільства - до правової держави* : тези доп. IV Міжнар. наук.-практ. конф. (24 квіт. 2009 р.) / Харк. нац. ун-т ім. В. Н. Каразіна. Харків, 2009. С. 92-96.
61. Бородін І.Л. Адміністративно-юрисдикційний процес: монографія. К. : Алерта, 2007. 184 с.
62. Бородін М. Конституційне право громадянина на звернення до суду за захистом своїх прав. *Право України*. 2000. № 8. С. 65-67.
63. Василевський А. М. Обстоювання інтересів держави в судових процесах. *Вісник прокуратури*. 2008. № 12. С. 36-41.
64. Величко О. М. Представництво прокурором інтересів людини і держави в суді в контексті європейської інтеграції. *Тенденції розвитку адміністративного права в Україні* : збірник тез Всеукраїнської науково-практичної конференції (м. Львів, 27 квітня 2017 р.); [у 2-х ч.]; Кафедра адміністративного та інформаційного права Навчально-наукового інституту права та психології НУ «Львівська політехніка». К. : ПП «Комп'ютерний дизайн», 2017. Ч. 2. С. 12–14.
65. Величко О. М. Роль органів прокуратури у забезпеченні правоохоронної функції держави. *Захист прав і свобод людини і громадянина в умовах формування правової держави* : матеріали IV Всеукраїнської науково-практичної конференції (м. Львів, 27 травня 2015 р.). Львів : Видавництво Львівської політехніки, 2015. С. 31–32.
66. Величко О. М. Роль прокурора у дотриманні адміністративних процедур. *Захист прав і свобод людини та громадянина в умовах формування правової держави* : збірник тез учасників II Всеукр. наук.-практ. конф. (м. Львів, 12 червня 2013 р.). Львів, 2013. С. 62–64.
67. Величко О. Представницька функція прокурора в адміністративному судочинстві. *Вісник Національного університету «Львівська політехніка»*. Серія. Юридичні науки. 2018. № 902. С. 82–87.
68. Величко О.М. Представницькі функції прокуратури в адміністративному судочинстві в контексті захисту прав та інтересів людини і громадянина. *Наше право*. 2019. № 1. С. 183–188.
69. Величко О.М. Діяльність прокуратури як органу представництва прав і законних інтересів в адміністративному судочинстві. *Наукові записки Львівського університету бізнесу і права. Зб. наук. праць з економічних та юридичних наук*. 2018. Вип. 20. С. 171–173.
70. Величко О.М. Нагляд прокуратури за дотриманням законності як чинник забезпечення прав, свобод та законних інтересів громадян в адміністративному судочинстві. *Матеріали доповідей та статей Всеукраїнської науково-практичної конференції «Актуальні питання юридичної науки»* (Львів, 26 квітня 2013р.). Львівський інституту Міжрегіональної академії управління персоналом, 2013. С. 41–43.
71. Величко О.М. Окремі аспекти змісту представництва в адміністративному судочинстві. *International journal of "Supremance of law" = Revista Științifică internațională "Suprematia dreptului"*. 2018. № 4. Р. 180–184.

72. Величко О.М. Права, свободи та законні інтереси громадян: поняття та зміст. *Збірник тез учасників II Всеукраїнської науково-практичної конференції «Захист прав і свобод людини і громадянина в умовах формування правової держави»* (м. Львів 12 червня 2013р.) / НУ «Львівська політехніка». Львів, 2013. С. 324–327.
73. Величко О.М. Права, свободи та законні інтереси громадянина як об'єкт захисту в адміністративному судочинстві. *Митна справа*. 2014. № 1. Ч. 2. Кн. 2. С. 143-146.
74. Вільчик Т. Б. Адвокатура як інститут реалізації права на правову допомогу: порівняльно-правовий аналіз законодавства країн європейського союзу та України : дис. ... д-ра. юрид. наук: 12.00.10. Харків, 2016. 490 с.
75. Вільчик Т. Б. Дисциплінарна та цивільно-правова відповідальність адвокатів. *Інформація і право*. 2015. № 3 (15). С. 115-122.
76. Гвоздий В. 5 мифов о «монополии адвокатуры», или Почему бизнесу не нужно бояться. URL: <http://forbes.net.ua/opinions/1417594-5-mifov-o-monopoliiadvokatury-ili-rochemu-biznesu-ne-nuzlmo-boyatsya>.
77. Голосніченко І. П., Стахурський М. Ф. Адміністративний процес : навчальний посібник. Київ: ГАН, 2003. 256 с.
78. Гранін В. Л. Повноваження представника та його реалізація за цивільним законодавством України: дис. ...канд. юрид. наук: 12.00.03. Одеса, 2005. 204 с.
79. Гузе К. А. Інститут представництва прокурором інтересів громадянина або держави в процесуальних галузях права. *Проблеми законності*. 2011. Вип. 113. С. 254-261.
80. Демський Е.Ф. Адміністративне процесуальне право України : навч. посіб. К. : Юрінком Інтер, 2008. 496 с.
81. Доманова І. Ю. Інститут добровільного представництва в цивільному праві України: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.03. Київ, 2006. 234 с.
82. Електронний суд: зарубіжний досвід та впровадження в Україні. URL: <http://www.vaas.gov.ua/news/elektronnij-sud-zarubizhnij-dosvid-ta-vprovadzhennya-vukra%D1%97pi/>.
83. Єлов В. А. Основи адвокатської етики : посібник викладача. Київ : Прецедент, 2010. 132 с.
84. Задніпровський О. Здійснення представництва у суді адвокатами і іншими особами. *Юридична практика*. 2003. № 32 (294). С. 89-101.
85. Зайчук О. В., Оніщенко Н. М. Теорія держави і права. Академічний курс : підручник. Київ: Юрінком Інтер, 2006.
86. Заяць В. Сутність процесуального представництва у судовому адміністративному процесі. *Підприємництво, господарство і право*. 2010. № 5. С. 81-83.
87. Заяць В.С. Правове регулювання участі представника у судовому адміністративному процесі: автореферат дис... канд. наук: 12.00.07. Ірпінь, 2011. 20 с.
88. Іванчулинець Д. В. Контрольно-процесуальний механізм обмеження повноважень законного представника в цивільному процесі. *Адвокат*. 2012. № 3. С. 33-35.
89. Ільків Н.В. Представництво прокуратурою інтересів у справах про примусове відчуження об'єктів нерухомості з мотивів суспільної необхідності. *Адміністративне право і процес*. 2014. № 10. С. 165-174.
90. Ківалов С. В., Біла Л. Р. Адміністративне право України : навчально-методичний посібник. Вид. 2-ге, переробл. і допов. Одеса : Юрид. л-ра, 2002. 312 с.
91. Ківалов С.В. Курс адміністративного процесуального права України. Загальна частина : підручник / С.В. Ківалов, І.О. Картузова, А.Ю. Осадчий. Одеса : Фенікс, 2014. 342 с.
92. Кодекс адміністративного судочинства України: науково-практичний коментар / О.А. Банчук та ін. / заг. ред. Р.О. Куйбіди; Центр політико-правових реформ. К. : Юстініан, 2009. 976 с.
93. Кодекс адміністративного судочинства України: науково-практичний коментар / С.В. Ківалов, Є.О. Харитонов, О.І. Харитонova та ін. / за ред. С.В. Ківалова, О.М. Пасенюка, О.І. Харитонovої. К. : Правова єдність, 2009. 656 с.
94. Кодекс адміністративного судочинства України : науково-практичний коментар: у 2 т. / за заг. ред. Р.О. Куйбіди. К. : Книги для бізнесу, 2007. Том 2. 728 с.

95. Колпаков В.К., Гордєєв В.В. Теорія і практика адміністративного судочинства : монографія. Чернівці, 2011. 384 с.
96. Комзюк А. Т., Бевзенко В. М., Мельник Р. С. Адміністративний процес України : навчальний посібник. Київ : Прецедент, 2007. 531 с.
97. Комзюк А.Т., Бевзенко В.М., Мельник Р.С. Адміністративний процес України : навч. посіб. К. : Прецедент, 2007. 531 с.
98. Комзюк А.Т., Бевзенко В.М., Мельник Р.С. Адміністративний процес України : навч. посіб. К. : Прецедент, 2007. 531 с.
99. Коптєв Є. Формування в Україні системи безоплатної правової допомоги. *Вісник пенсійного фонду України*. 2006. № 6.
100. Котенко В. М. Окремі аспекти реалізації процесуальних прав і обов'язків учасників адміністративного процесу. *Наукові записки Таврійського національного університету ім. В.І. Вернадського. Серія «Юридичні науки»*. 2012. Том 25 (64). № 1. С. 103-108.
101. Кощій О. В. Сутність та підстави участі в адміністративному судочинстві України відповідача. *Форум права*. 2011. № 1. С. 516-521. URL: http://irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?C_83.pdf.
102. Кравченко В. М. Щодо відповідальності адвокатів за порушення зобов'язань за договором з надання правової допомоги. *Юридичний вісник. Повітряне і космічне право*. 2014. № 3. С. 130-134.
103. Кравченко В. М. Щодо відповідальності адвокатів за порушення зобов'язань за договором з надання правової допомоги. *Юридичний вісник*. № 3. С. 130-134.
104. Кравченко М. В. Щодо відповідальності адвокатів за порушення зобов'язань за договором з надання правової допомоги. *Юридичний вісник*. 2014. №3 (32). С. 130-134.
105. Кравчук М. В. Теорія держави і права. Проблеми теорії держави і права : навчальний посібник. 3-тє вид., змін, й доповн. Тернопіль : Карт-бланш, 2002. 247 с.
106. Кравчук В. Особливості реалізації прокурором представницьких повноважень в адміністративному судочинстві. *Вісник прокуратури*. 2013. № 5. С. 35-39.
107. Кузьменко О. В., Гуржій Т. О. Адміністративне процесуальне право України : підручник. Київ : Атіка, 2008. 416 с.
108. Кузьменко О.В. Адміністративна юстиція в Україні: навч. пос. К. : Атіка, 2007. 156 с.
109. Кузьменко О.В. Теоретичні засади адміністративного процесу: монографія. К. : Атіка, 2005. 352 с.
110. Кузьменко О.В., Гуржій Т.О. Адміністративно-процесуальне право України : підручник / за ред. О.В. Кузьменко. К. : Атіка, 2007. 416 с.
111. Куйбіда Р. О., Шишкін В. І. Основи адміністративного судочинства та адміністративного права. Київ : Старий світ, 2006. 435 с.
112. Кухар А. В. Професійна відповідальність адвоката: поняття, форми та місце в системі юридичної відповідальності. *Науковий вісник НУБіП України. Серія: Право*. 2012. № 173. Ч. 1. С. 63-72.
113. Кухнюк Д. В., Кухар А. В. Актуальні питання страхування професійної відповідальності адвокатів в Україні. *Адвокат*. 2012. № 12. С. 20-23.
114. Лазько Г. 3. Правова природа процесуального представництва у цивільному процесі: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.03. Київ, 2006. 19 с.
115. Лапкін А. В. Основи прокурорської діяльності в Україні : навчальний посібник у схемах. Вид. 3-тє, змін, та допов. Харків : Право, 2015. 148 с.
116. Лисенко Ю. А. Полномочия представителя в административном судопроизводстве. *Верховенство права*. 2018. № 2. С. 66-71.
117. Лисенко Ю. О. Вдосконалення організаційних та процедурних засад здійснення представництва в Україні. *Юридичні науки: історія, сучасний стан та перспективи досліджень* : міжнар. наук.-практ. конф. (м. Київ, 13-14 трав. 2016 р.). К. : Центр прав. наук, дослідж., 2016. С. 124-126.
118. Лисенко Ю. О. Напрямки вдосконалення адміністративного процесуального законодавства, яке регламентує інститут представництва. *Актуальні проблеми законодавства України, пріоритетні напрями його вдосконалення* : матеріали міжнар.

- наук.-практ. конф. (м. Одеса, Україна, 13-14 жовт. 2017 р.). О. : ГО «Причорноморська фундація права», 2017. С. 73-76.
119. Лисенко Ю. О. Поняття та зміст правового статусу представника як суб'єкта адміністративного процесу. *Європейські перспективи*. 2018. № 1. С. 70-76.
 120. Лисенко Ю. О. Принципи представництва в адміністративному судочинстві України. *Наше право*. 2018. № 1. С. 54-59.
 121. Лисенко Ю. О. Розвиток та становлення інституту представництва в адміністративному процесі в Україні. *Прикарпатський юридичний вісник*. 2015. № 3 (9). Т. 3. С. 107-113.
 122. Лисенко Ю. О. Сутність та особливості представництва в адміністративному процесі України. *Науковий вісник публічного та приватного права*. 2016. Вип. 2. Т. 3. С. 201-207.
 123. Лисенко Ю. О. Юридична відповідальність представника в адміністративному процесі. *Науковий вісник публічного та приватного права*. 2017. Випуск № 6. С. 178-182.
 124. Лисенко Ю.О. Взаємодія представника з іншими учасниками адміністративного процесу. Правова система України: сучасні тенденції та фактори розвитку, матеріали міжнар. наук.-практ. конф. (м. Запоріжжя, 27 – 28 берез. 2015 р.). Запоріжжя : Запорізь. міська громад, орг. «Істина», 2015. С. 100-102.
 125. Лукацька Л. Г. Зарубіжний досвід участі адвоката в адміністративному процесі. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія Право*. 2015. Вип. 35. Ч. II. Т. 2. С.143-147.
 126. Лысенко Ю. А. Зарубежный опыт представительства в административном судопроизводстве и возможности его использования в Украине. *Право и Закон*. 2017. № 4. С. 107-112.
 127. Марчук В. М., Ніколаєва Л. В. Правомірна поведінка, правопорушення та юридична відповідальність. Київ : Київ. держ. торговельно-економічний ун-т, 1996. 54 с.
 128. Матвійчук В. К., Хар І. О. Науково-практичний коментар до Кодексу адміністративного судочинства України: в 2-х т. Т. 1. Вид. 2-ге, змін, та доп. Київ : Алерта, КНТ, 2008. 787 с.
 129. Месровис Н. А. Відповідальність адвоката. *Вісник Запорізького національного університету. Серія «Юридичні науки»*. 2013. № 3. С. 172-177.
 130. Меланчук А. В. Принципы организации и деятельности адвокатуры Украины на современном этапе. *Закон и жизнь*. 2013. № 11. С. 171-175.
 131. Меланчук А. В. Принципы организации и деятельности адвокатуры Украины на современном этапе. *Закон и жизнь*. 2013. № 11. С. 171-175.
 132. Миколенко О.І. Адміністративний процес та адміністративна відповідальність в Україні : навч. посіб. Х. : ТОВ «Одіссей», 2010. 368 с.
 133. Михайлов О.М. Підстави класифікації учасників адміністративного судочинства України. URL: http://legalactivity.com.ua/index.php?option=com_content&view=article&id=105%3A2011-10-05-15-23-05&catid=14%3A-2&Itemid=10&lang=ru.
 134. Науково-практичний коментар Кодексу адміністративного судочинства України / І.Х. Темкіжев та ін. / за заг. ред. І.Х. Темкіжева, Голови Вищ. адмін. суду України ; Вищ. адмін. суд України. К. : Юрінком Інтер, 2012. 718 с.
 135. Науково-практичний коментар Кодексу адміністративного судочинства України / За заг. ред. С.В. Петкова. К. : «Центр учбової літератури», 2017. 384 с.
 136. Оксенчук І. Завдання прокуратури у цивільному судочинстві: історія та перспективи розвитку. *Підприємництво, господарство і право*. 2008. № 9. С. 175-179.
 137. Оніщенко Н. М. Юридична відповідальність: проблеми виключення та звільнення. Донецьк : Кальміус, 2013. 423 с.
 138. Організація судових та правоохоронних органів: підручник для студентів юрид. спец. вищих навч. закладів / І. Є. Марочкін та ін.; за ред. І. Є. Марочкіна, Н. В. Сібільової. Харків: ТОВ «Одіссей», 2007. 528 с.
 139. Павлуник І. А. Представництво в цивільному процесі України: дис... канд. юрид. наук: 12.00.03. Київ, 2002. 252 с.
 140. Перепелюк В. Деякі питання участі прокурора в адміністративному судочинстві. *Вісник*

- Вищого адміністративного суду України*. 2008. № 1. С. 74-84.
141. Перепелюк В.Г. Адміністративне судочинство: проблеми практики: посібник. К. : Конус-Ю, 2007. 272 с.
142. Повноваження прокурорів при зверненні до суду з позовами та заявами: наук.-практ. посіб. / І.І. Брус, О.О. Говоруха, О.В. Драган, О.А. Казак, О.П. Мельник, В.В. Одуденко, С.А. Павліченко, Ю.А. Турлова. К. : Національна академія прокуратури України, 2017. 158 с.
143. Погодіна Г. Теоретичні аспекти представництва прокурором інтересів громадян і держави в судах. *Вісник прокуратури України*. 2013. № 4. С. 30.
144. Погребняк М. Особливості юридичної конструкції та суті правовідносин представництва в адміністративному судочинстві: компаративістський аспект. *Адміністративне право і процес*. 2018. № 2. С. 108–114.
145. Представництво прокурором у суді законних інтересів держави: наук.-практ. посіб. / О.П. Натрус, Ю.А. Турлова, О.А. Казак та ін. К. : Національна академія прокуратури України, 2016. 262 с.
146. Проблемы общей теории права и государства: учебник для вузов/под. общ. ред. В. С. Нерсисянца. Москва : Норма, 2004. 832 с.
147. Пуданс-Шушлебін К. Ю. Суб'єкт владних повноважень як відповідач у справах адміністративної юрисдикції: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.07. Київ, 2013. 212 с.
148. Пчелін В.Б. Класифікація суб'єктів адміністративних процесуальних правовідносин. *Науковий вісник публічного та приватного права*. 2016. № 3. С. 178-182.
149. Пчелін В.Б. Поняття процесуального представництва в адміністративному судочинстві України. *Особливості розвитку законодавства України у контексті євроінтеграційних процесів* : матеріали міжнар. наук.-практ. конф. (Україна, м. Донецьк, 6–7 черв. 2014 р.). Донецьк : Східноукраїнська наукова юридична організація, 2014. С. 78–80.
150. Пчелін В.Б. Щодо надання безоплатної правової допомоги в адміністративному судочинстві. *Тенденції розвитку юридичної науки: проблеми та досягнення* : матеріали міжнар. наук.-практ. інтернет-конф. (Україна, м. Тернопіль, 11 жовт. 2011 р.). Тернопіль : ФОП Шпак В. Б., 2011. С. 82–84.
151. Пчелін В.Б. Поняття, види й особливості процесуального представництва в адміністративному судочинстві України. *Прикарпатський юридичний вісник*. 2015. Вип. 3 (9). Т. 2 С. 141–144.
152. Рабінович П. М. Основи загальної теорії права та держави. 6-е вид. Харків : Консум, 2002. 160 с.
153. Ромовська З. В. Суд і адвокат: проблеми співпраці. *Адвокат*. 2013. № 1 (48). С. 6-9.
154. Руденко М. В. Актуальні проблеми представництва прокурором інтересів громадянина або держави у цивільному судочинстві. *Вісник Національної академії прокуратури України*. 2009. № 3. С. 67-71.
155. Руденко М. Обсяг та межі повноважень прокурора в адміністративному судочинстві: деякі теоретичні і практичні аспекти. *Право України*. 2008. № 10. С. 139-145.
156. Руденко М. Правовий статус прокурора в адміністративному судочинстві: питання понятійної визначеності. *Вісник Вищого адміністративного суду України*. 2012. № 2. С. 36-46.
157. Руденко М. Представництво прокурором інтересів громадянина або держави в адміністративному суді. *Вісник Вищого адміністративного суду України*. 2009. № 4. С. 70-76.
158. Руденко М.В. Прокурор як учасник цивільного та адміністративного процесу. *Актуальні проблеми застосування Цивільного процесуального кодексу та Кодексу адміністративного судочинства України* : тези доп. та наук. повід, учасн. міжнар. наук.-практ. конф. (25-26 січ. 2007 р.) / за заг. ред. В. В. Комарова. Харків: Нац. юрид. акад. України ім. Я. Мудрого, 2007. С. 101-105.
159. Сердюк В. За яких умов електронні технології можуть спростити та прискорити розгляд справ. *Закон і бізнес*. 2017. № 14 (1312). URL: http://zib.com.ua/ua/128322-za_yakih_umov_elektronni_telmologii_mozhut_sprostiti_i_prisk.html.

160. Ситюк В. Медіація та правові перспективи її розвитку в Україні. URL: <http://radako.com.ua/news/mediaciya-ta-pravovi-perspektivi-yiyi-rozvitku-v-ukrayini>.
161. Скакун О. Ф. Теорія держави і права: підручник. Харків : Консум, 2008. 656 с.
162. Скакун О. Ф. Теорія права і держави : підручник. 2-ге вид. Київ : Алерта; КНТ; ЦУЛ, 2010. 520 с.
163. Смокович М. Суб'єкт владних повноважень як позивач в адміністративному судочинстві. *Вісник Вищого адміністративного суду України*. 2010. № 2. С. 52-64.
164. Стефанчук М. М. Органи виконавчої влади як сторона у справах адміністративної юрисдикції в Україні: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.07. Київ, 2012. 20 с.
165. Теория государства и права: учебник для вузов / под ред. В. М. Корельского, В. Д. Перевалова. 2-е изд., изм. и доп. Москва : Норма (Изд. группа «Норма - Инфра-М»), 2002. 616 с.
166. Тищенко Н. М. Административно-процессуальный статус гражданина Украины: проблема теории и пути совершенствования. Харьков : Право, 1998. 266 с.
167. Топор І. В. Поняття та види учасників адміністративного судочинства: проблеми теорії. *Актуальні проблеми держави і права*. 2011. Вип. 58. С. 264-271.
168. Торяник В. М., Макушев П. В. Взаємна політична відповідальність державної влади і громадянина в сучасній правовій державі. Херсон : Гельветика, 2013. 191 с.
169. Успіхи та проблеми впровадження проекту «Електронний суд» в Київському районному суді м. Одеси. URL: <https://kievskisud.od.ua/pressdepartment/all-news/3824-uspikhi-ta-problemi-vprovadzhennya-proektu>.
170. Фурса Є. І., Фурса С. Я. Адвокат у цивільному процесі : науково-практичний посібник. Київ : Видавець Фурса С. Я.; КНТ, 2006. 448 с.
171. Хлібороб Н. Є. Суб'єкт владних повноважень як сторона у публічно-правовому спорі: теоретичні та прикладні проблеми визначення. *Вісник Львівського університету. Серія «Юридична»*. 2011. Вип. 54. С. 188-194.
172. Цивільний процесуальний кодекс України: науково-практичний коментар / С. С. Бичкова та ін. Київ : Атіка, 2008. 840 с.
173. Чванкін С.А. Види судового представництва. Чи є громадське представництво? *Актуальні проблеми і права: Збірник наукових праць*. 2004. Вип. 22. С. 572-576.
174. Шумський П. В. Представництво прокурора в суді. *Право України*. 1998. № 2. С. 24-27.
175. Юшкевич О. Г. Надання правової допомоги як вид соціальних послуг. *Право і безпека*. 2009. № 1. С. 129-135.

Тема 7

1. Конституція України від 28.06.1996 р. № 254к/96-ВР. *Верховна Рада України. Законодавство України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254k/96-vr>
2. Кодекс адміністративного судочинства України від 06.07.2005 р. № 2747-IV. *Верховна Рада України. Законодавство України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2747-15>
3. Про судовий збір : Закон України від 08.07.2011 р. № 3674-VI. *Верховна Рада України. Законодавство України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3674-17>
4. Про судоустрій і статус суддів : Закон України від 02.06.2016 р. № 1402-VIII. *Верховна Рада України. Законодавство України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1402-19>
5. Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: www.reyestr.court.gov.ua.
6. База правових позицій. URL: <http://www.vasu.gov.ua/db/>
7. Адміністративна юстиція України: проблеми теорії і практики. Настільна книга судді / О.М. Пасенюк, О.Н. Панченко, В.Б. Авер'янов та ін. / за заг. ред. О.М. Пасенюка. К. : Істина, 2007. 608 с.
8. Адміністративна юстиція. Адміністративне судочинство : навч. посіб. / за заг. ред. Т.О. Коломоєць, Г.Ю. Гулевської. К. : Істина, 2007. 152 с.
9. Адміністративна юстиція: європейський досвід і пропозиції для України / Авторі-упорядники І.Б. Коліушко, Р.О. Куйбіда. К. : Факт, 2003.
10. Адміністративне процесуальне (судове) право України : підручник / за заг. ред. С.В. Ківалова. Одеса : Юридична література, 2007. 312 с.
11. Адміністративне судочинство : навч. посіб. / І.М. Балакарева, І.В. Бойко, Я.С. Зелінська

- та ін. ; за заг. ред. Н.Б. Писаренко. Х. : Право, 2016. 312 с.
12. Адміністративне судочинство в Україні: теорія, правове регулювання, практика : монографія / За заг. ред. С.В. Ківалова, Л.Р. Білої-Тіунової. Одеса : Фенікс, 2013. 392 с.
 13. Адміністративне судочинство України : підручник / О.М. Пасенюк (кер. авт. кол.), О.Н. Панченко, В.Б. Авер'янов та ін. / за заг. ред. О.М. Пасенюка. К. : Юрінком Інтер, 2009. 672 с.
 14. Адміністративне судочинство. Процесуальні документи. Практичний коментар та зразки / Упорядники: К.І. Чижмарь, Д.В. Журавльов. К. : Центр учбової літератури, 2018. 152 с.
 15. Адміністративне судочинство : навчальний посібник / за заг. ред. проф. О.П. Рябченко. 2-ге вид., перер. і доп. Харків, ХНУ ім. В.Н. Каразіна, 2014. 304 с. URL: Режим доступу: <http://asta.edu.ua/files/rabchenko.pdf>
 16. Адміністративне судочинство : підручник. 2-ге вид., перероб. і допов. / за заг. ред. Т.О. Коломоєць. К. : Істина, 2011. 304 с.
 17. Адміністративний процес України: навч. посіб. / А.Т. Комзюк, В.М. Бевзенко, Р.С. Мельник. К. : Прецедент, 2007. 531 с.
 18. Актуальні питання призначення та проведення експертиз: наук.-практ. посіб. / уклад.: А.В. Столітній, О.В. Сапін, Я.А. Соколова та ін.; за заг. ред. І.І. Присяжнюка. К. : Національна академія прокуратури України, 2017. 300 с.
 19. Базов В., Ільков В. Виконання в Україні судових доручень іноземних судів в адміністративних справах. *Вісник Вищого адміністративного суду України*. 2011. № 3. С. 91-99.
 20. Базов В. Форми провадження в адміністративному судочинстві: питання визначення та класифікації. *Право України*. 2012. №1-2. С.353-361.
 21. Бачун О.В., Пасенюк О.М. Ведення судового засідання в адміністративному процесі. К. : Унів. вид-во ПУЛЬСАРИ, 2006. 32 с.
 22. Бевзенко В.М. Участь в адміністративному судочинстві України суб'єктів владних повноважень: правові засади, підстави та форми: монографія. К. : Прецедент, 2010. 475 с.
 23. Бородін І.Л. Адміністративно-юрисдикційний процес : монографія. К. : Алерта, 2007. 184 с.
 24. Бородін М. Конституційне право громадянина на звернення до суду за захистом своїх прав. *Право України*. 2000. № 8. С. 65-67.
 25. Вовк П.В. Захист прав, свобод та інтересів громадян в адміністративному суді першої інстанції: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук : спец. 12.00.07 «Адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право». О., 2009. 22 с.
 26. Демський Е.Ф. Адміністративне процесуальне право України: навч. посіб. К. : Юрінком Інтер, 2008. 496 с.
 27. Картузова І., Осадчий А. До проблеми позову в адміністративному процесі. *Право України*. 2003. №7. С.80-83.
 28. Ківалов С.В., Картузова І.О., Осадчий А.Ю. Курс адміністративного процесуального права України. Загальна частина : підручник. Одеса : Фенікс, 2014. 342 с.
 29. Кіт Х. Підготовче провадження як стадія адміністративного процесу: загальна характеристика. *Вісник Львівського університету. Серія юрид.* 2013. Вип. 58. С. 135-139.
 30. Кодекс адміністративного судочинства України: науково-практичний коментар / О.А. Банчук та ін. / заг. ред. Р.О. Куйбіди; Центр політико-правових реформ. К. : Юстініан, 2009. 976 с.
 31. Кодекс адміністративного судочинства України: науково-практичний коментар / С.В. Ківалов, Є.О. Харитонов, О.І. Харитонova та ін. / за ред. С.В. Ківалова, О.М. Пасенюка, О.І. Харитонovої. К. : Правова єдність, 2009. 656 с.
 32. Кодекс адміністративного судочинства України: науково-практичний коментар: у 2 т. / за заг. ред. Р.О. Куйбіди. К. : Книги для бізнесу, 2007. Том 2. 728 с.
 33. Колпаков В.К., Гордєєв В.В. Теорія і практика адміністративного судочинства : монографія. Чернівці, 2011. 384 с.

34. Комзюк А.Т., Бевзенко В.М., Мельник Р.С. Адміністративний процес України : навч. посіб. К. : Прецедент, 2007. 531 с.
35. Кузьменко О.В. Адміністративна юстиція в Україні: навч. пос. К. : Атіка, 2007. 156 с.
36. Кузьменко О.В., Гуржій Т.О. Адміністративно-процесуальне право України : підручник / за ред. О.В. Кузьменко. К. : Атіка, 2007. 416 с.
37. Кузьменко О.В. Теоретичні засади адміністративного процесу : монографія. К. : Атіка, 2005. 352 с.
38. Миколенко О.І. Адміністративний процес та адміністративна відповідальність в Україні : навч. посіб. Х. : ТОВ «Одіссей», 2010. 368 с.
39. Мирошниченко Ю.М. Адміністративний позов: правова природа та сутнісна характеристика. *Судова апеляція*. 2008. № 3 (12). С. 89 – 95.
40. Науково-практичний коментар Кодексу адміністративного судочинства України / І.Х. Темкіжев та ін. / за заг. ред. І.Х. Темкіжева, Голови Вищ. адмін. суду України ; Вищ. адмін. суд України. К. : Юрінком Інтер, 2012. 718 с.
41. Науково-практичний коментар Кодексу адміністративного судочинства України / За заг. ред. С.В. Петкова. К. : «Центр учбової літератури», 2017. 384 с.
42. Перепелюк В.Г. Адміністративне судочинство: проблеми практики : посібник. К. : Конус-Ю, 2007. 272 с.
43. Пидвальная М.З. Теоретико-правовые аспекты реализации принципа верховенства права при рассмотрении административных дел в суде первой инстанции. *Legea si Viata*. 2014. № 3. С. 132-136.
44. Повноваження прокурорів при зверненні до суду з позовами та заявами: наук.-практ. посіб. / І.І. Брус, О.О. Говоруха, О.В. Драган, О.А. Казак, О.П. Мельник, В.В. Одуденко, С.А. Павліченко, Ю.А. Турлова. К. : Національна академія прокуратури України, 2017. 158 с.
45. Представництво прокурором у суді законних інтересів держави: наук.-практ. посіб. / О.П. Натрус, Ю.А. Турлова, О.А. Казак та ін. К. : Національна академія прокуратури України, 2016. 262 с.
46. Смокович М. Скорочене провадження в адміністративній справі: проблеми та перспективи. *Вісник Вищого адміністративного суду України*. 2011. № 3. С.19-21.
47. Смокович М.І. Визначення юрисдикції адміністративних судів та розмежування судових юрисдикцій : монографія. К. : Юрінком Інтер, 2012. 304 с.
48. Судова практика в адміністративних справах. Збірник судових рішень / укл. О.В. Константи́й. К. : Істина, 2008. 320 с.
49. Труш М. Вимоги до судового рішення в адміністративній справі. *Вісник Львівського університету. Серія юридична*. 2013. Вип. 58. С. 170-175.
50. Фазікош Г. Щодо розширення логічного змісту поняття законності судового рішення. *Право України*. 2004. № 12. С. 42-47.
51. Шиманович О. Законна сила судового рішення. *Підприємництво, господарство і право*. 2004. № 10. С. 98-101.
52. Шруб І. Прогалини у законодавчому регулюванні адміністративного судочинства. *Право України*. 2008. № 6. С. 57-62.

Тема 8

1. Конституція України від 28.06.1996 р. № 254к/96-ВР. *Верховна Рада України. Законодавство України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254k/96-вр>
2. Кодекс адміністративного судочинства України від 06.07.2005 р. № 2747-IV. *Верховна Рада України. Законодавство України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2747-15>
3. Про судовий збір: Закон України від 8 липня 2011 р. № 3674-VI. *Верховна Рада України. Законодавство України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3674-17>
4. Про судоустрій і статус суддів: Закон України від 02.06.2016 р. № 1402-VIII. *Верховна Рада України. Законодавство України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1402-19>
5. Виборчий кодекс України від 19.12.2019 р. № 396-IX. *Верховна Рада України. Законодавство України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/396-20>

6. Про відчуження земельних ділянок, інших об'єктів нерухомого майна, що на них розміщені, які перебувають у приватній власності, для суспільних потреб чи з мотивів суспільної необхідності : Закон України від 17.11.2009 р. № 1559-VI. *Верховна Рада України. Законодавство України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1559-17>
7. Про Вищу раду правосуддя : Закон України від 21.12.2016 р. № 1798-VIII. *Верховна Рада України. Законодавство України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1798-19>
8. Рішення Європейського суду з прав людини у справі «Веренцов проти України» від 11 квітня 2013 року. *Верховна Рада України. Законодавство України*. URL: http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/974_945/
9. Адміністративна юстиція України: проблеми теорії і практики. Настільна книга судді / О.М. Пасенюк, О.Н. Панченко, В.Б. Авер'янов та ін. / за заг. ред. О.М. Пасенюка. К. : Істина, 2007. 608 с.
10. Адміністративна юстиція. Адміністративне судочинство : навч. посіб. / за заг. ред. Т.О. Коломоець, Г.Ю. Гулевської. К. : Істина, 2007. 152 с.
11. Адміністративна юстиція: європейський досвід і пропозиції для України / Авторі-упорядники І.Б. Коліушко, Р.О. Куйбіда. К. : Факт, 2003.
12. Адміністративне процесуальне (судове) право України : підручник / за заг. ред. С.В. Ківалова. Одеса : Юридична література, 2007. 312 с.
13. Адміністративне судочинство : навч. посіб. / І.М. Балакарева, І.В. Бойко, Я.С. Зелінська та ін. ; за заг. ред. Н.Б. Писаренко. Х. : Право, 2016. 312 с.
14. Адміністративне судочинство в Україні: теорія, правове регулювання, практика : монографія / За заг. ред. С.В. Ківалова, Л.Р. Білої-Тіунової. Одеса : Фенікс, 2013. 392 с.
15. Адміністративне судочинство України : підручник / О.М. Пасенюк (кер. авт. кол.), О.Н. Панченко, В.Б. Авер'янов та ін. / за заг. ред. О.М. Пасенюка. К. : Юрінком Інтер, 2009. 672 с.
16. Адміністративне судочинство. Процесуальні документи. Практичний коментар та зразки / Упорядники: К.І. Чижмарь, Д.В. Журавльов. К. : Центр учбової літератури, 2018. 152 с.
17. Адміністративне судочинство: навчальний посібник / за заг. ред. проф. О.П. Рябченко. 2-ге вид., перер. і доп. Харків, ХНУ ім. В.Н. Каразіна, 2014. 304 с. URL: <http://asta.edu.ua/files/rabchenko.pdf>
18. Адміністративне судочинство: підручник. 2-ге вид., перероб. і допов. / за заг. ред. Т.О. Коломоець. К. : Істина, 2011. 304 с.
19. Бевзенко В.М. Позиція щодо застосування ч. 2 ст. 171-2 КАСУ. *Адміністративне право і процес*. 2013. № 3. С. 149-157.
20. Бевзенко В.М. Участь в адміністративному судочинстві України суб'єктів владних повноважень: правові засади, підстави та форми : монографія. К. : Прецедент, 2010. 475 с.
21. Белкін М.Л. Спростування судових преюдицій як засіб захисту прав платників податків в адміністративному судочинстві. *Адміністративне право і процес*. 2012. № 1. С. 88-95.
22. Бородін І.Л. Адміністративно-юрисдикційний процес : монографія. К. : Алерта, 2007. 184 с.
23. Букіна Л., Гашицький О. Судовий захист виборчих прав громадян України на виборах народних депутатів України, депутатів Верховної Ради Автономної Республіки Крим, місцевих рад та сільських, селищних, міських голів у 2006 р. (аналітичний огляд). *Вибори та демократія*. 2006. № 2 (8). С. 24-26.
24. Василяк Д. Земельні спори: проблеми розмежування адміністративної та господарської юрисдикції. *Вісник Вищого адміністративного суду України*. 2013. № 3. С. 54-61.
25. Голосніченко Д. Повноваження державних органів щодо захисту прав виборців. *Вибори та демократія*. 2007. № 2 (12). С. 13-17.
26. Жушман М.В. Судовий розгляд справ, що виникають з законодавства про вибори : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня кандидата юрид. наук : спеціальність 12.00.03 «Цивільне право і цивільний процес; сімейне право; міжнародне приватне право» / М.В. Жушман. Х., 2004. 20 с.

27. Задирака Н.Ю., Барікова А.А. Розмежування підвідомчості земельних спорів між господарськими та адміністративними судами: історія формування судової практики. *Адміністративне право і процес*. 2013. № 4. С. 172-180.
28. Зицик С. Правовий механізм оскарження рішень органів Державної податкової служби. *Підприємництво, господарство і право*. 2010. № 4. С. 40-43.
29. Зуй В. Оскарження нормативно-правових актів: історичний аспект. *Вісник Академії правових наук України*. 2013. №1. С. 148–155.
30. Ільків Н.В. Представництво прокуратурою інтересів у справах про примусове відчуження об'єктів нерухомості з мотивів суспільної необхідності. *Адміністративне право і процес*. 2014. №10. С.165-174.
31. Ільков В. Застосування джерел права в адміністративному судочинстві під час розгляду справ щодо видворення іноземців та осіб без громадянства. *Вісник Вищого адміністративного суду України*. 2013. № 3. С.14-24.
32. Ільницький О. Земельний спір у теорії адміністративно-процесуального права. *Юридична Україна*. 2010. № 11. С.56-61.
33. Ківалов С.В., Картузова І.О., Осадчий А.Ю. Курс адміністративного процесуального права України. Загальна частина : підручник. Одеса : Фенікс, 2014. 342 с.
34. Клименко О.М. До питання про участь судових органів у механізмах примусового відчуження об'єктів права приватної власності, зумовленого суспільною необхідністю. *Вісник Вищої ради юстиції України*. 2012. № 1 (9). С. 107–115. URL: <http://www.nbuv.gov.ua/e-journals/Vvryu/index.html>
35. Клочай Н. Деякі механізми оскарження у судовому порядку рішень, дій чи бездіяльності органів державної виконавчої служби. *Юридичний журнал*. 2005. № 7. С. 111-113.
36. Кодекс адміністративного судочинства України : науково-практичний коментар / О.А. Банчук та ін. / заг. ред. Р.О. Куйбіди; Центр політико-правових реформ. К. : Юстініан, 2009. 976 с.
37. Кодекс адміністративного судочинства України : науково-практичний коментар / С.В. Ківалов, Є.О. Харитонов, О.І. Харитонova та ін. / за ред. С.В. Ківалова, О.М. Пасенюка, О.І. Харитонovої. К. : Правова єдність, 2009. 656 с.
38. Кодекс адміністративного судочинства України: науково-практичний коментар: у 2 т. / за заг. ред. Р.О. Куйбіди. К. : Книги для бізнесу, 2007. Том 2. 728 с.
39. Колпаков В.К., Гордєєв В.В. Доказування в податкових спорах в адміністративному судочинстві України. *Адміністративне право і процес*. 2013. № 2. С. 204-212.
40. Колпаков В.К., Гордєєв В.В. Теорія і практика адміністративного судочинства : монографія. Чернівці, 2011. 384 с.
41. Комзюк А.Т., Бевзенко.М., Мельник Р.С. Адміністративний процес України : навч. посіб. К. : Прецедент, 2007. 531 с.
42. Константи́й О. Окремі питання оскарження правових актів у порядку адміністративного судочинства. *Право України*. 2008. № 11. С. 27-33.
43. Кузьменко О.В. Адміністративна юстиція в Україні : навч. пос. К. : Атіка, 2007. 156 с.
44. Кузьменко О.В., Гуржій Т.О. Адміністративно-процесуальне право України : підручник / за ред. О.В. Кузьменко. К. : Атіка, 2007. 416 с.
45. Кузьменко О.В. Теоретичні засади адміністративного процесу : монографія. К.: Атіка, 2005. 352 с.
46. Кузьмишин В. Причини виникнення та шляхи розв'язання проблемних питань, пов'язаних із соціальними спорами. *Вісник Вищого адміністративного суду України*. 2012. № 1. С. 26-30.
47. Лавринович О. Проблема недійсності виборів. *Право України*. 2000. № 6. С. 84–85.
48. Миколенко О.І. Адміністративний процес та адміністративна відповідальність в Україні : навч. посіб. Х. : ТОВ «Одіссей», 2010. 368 с.
49. Науково-практичний коментар Кодексу адміністративного судочинства України / І.Х. Темкіжев та ін. / за заг. ред. І.Х. Темкіжева, Голови Вищ. адмін. суду України ; Вищ. адмін. суд України. К. : Юрінком Інтер, 2012. 718 с.
50. Науково-практичний коментар Кодексу адміністративного судочинства України / За заг.

- ред. С.В. Петкова. К. : «Центр учбової літератури», 2017. 384 с.
51. Олефіренко Е.О. Поняття, правова природа та порядок вирішення спорів, пов'язаних з виборчим процесом. URL: http://www.lex-line.com.ua/?go=full_article&id=215.
 52. Перепелюк В.Г. Адміністративне судочинство: проблеми практики : посібник. К. : Конус-Ю, 2007. 272 с.
 53. Підвальна М.З. Особливості реалізації принципу верховенства права при розгляді адміністративних справ з приводу прийняття громадян на публічну службу, її проходження, звільнення з публічної служби. *Публічне право*. 2012. № 2 (6). С. 295-301.
 54. Повноваження прокурорів при зверненні до суду з позовами та заявами: наук.-практ. посіб. / І.І. Брус, О.О. Говоруха, О.В. Драган, О.А. Казак, О.П. Мельник, В.В. Одуденко, С.А. Павліченко, Ю.А. Турлова. К. : Національна академія прокуратури України, 2017. 158 с.
 55. Рябченко Я.С. Правове регулювання провадження щодо оскарження нормативно-правових актів. *Підприємництво, господарство і право*. 2009. № 2. С. 24-27.
 56. Рябченко Я.С. Правові аспекти провадження у справах щодо оскарження нормативно-правових актів. *Право України*. 2007. № 10. С. 95-99.
 57. Самсін І.Л. Адміністративне судочинство як механізм захисту прав учасників виборчого процесу. *Вісник Верховного Суду України*. 2006. № 2. С. 2-12.
 58. Самсін І.Л. Судовий розгляд справ про вибори (продовження). *Вибори та демократія*. 2007. № 1 (11). С. 4-24.
 59. Самсін І.Л. Судовий розгляд справ про вибори. *Вибори та демократія*. 2006. № 4 (10). № 49-60. С. 42-51.
 60. Смокович М. Визначення поняття та належності виборчого спору. *Вісник Вищого адміністративного суду України*. 2009. № 4. С. 9-26.
 61. Смокович М. Принцип верховенства права: застосування під час розв'язання виборчих спорів. *Вісник Вищого адміністративного суду України*. 2013. № 1. С. 26-33.
 62. Смокович М.І., Кальченко С.В. До проблеми нормативної регламентації процедури розгляду виборчих спорів. *Вісник Вищого адміністративного суду України*. 2008. № 1. С.35-57.
 63. Смокович М.І. До проблеми розгляду та вирішення виборчих спорів: окремі аспекти судової практики / М.І. Смокович, С.В. Кальченко // Вісник Центральної виборчої комісії. – 2008. – № 4. – С.34-38.
 64. Смокович М.І., Кальченко С.В. Дослідження особливостей провадження у справах щодо оскарження нормативно-правових актів. *Вісник Вищого адміністративного суду України*. 2008. № 2. С.16-36.
 65. Смокович М.І. Правове регулювання розгляду виборчих спорів: теоретичний і практичний аспект : монографія. К. : Юрінком Інтер, 2014. 576 с.
 66. Смокович М.І. Спори щодо припинення повноважень народних депутатів України та депутатів місцевих рад. *Вісник Вищого адміністративного суду України*. 2008. № 3. С. 18-26.
 67. Смокович М.І. Спори щодо припинення повноважень народних депутатів України та депутатів місцевих рад. *Правничий журнал «Вибори та демократія»*. 2009. № 1 (19). С. 28-35.
 68. Смокович М.І. Судовий контроль виборчого процесу як елемент конституційного ладу щодо забезпечення народовладдя в Україні. *Збірн. наук. статей «Вплив адміністративного судочинства на розвиток публічного права в Україні» до 10-ї річниці Вищого адміністративного суду України* / За заг. ред І.Х. Темкіжева. К. : Юрінком Інтер, 2012. С. 89-118.
 69. Тісногуз В. Оскарження дій посадових осіб державної виконавчої служби. *Право України*. 2005. № 5. С. 68-69.
 70. Усенко Є. Судовий порядок вирішення податкових спорів як засіб зменшення податкового тиску. *Вісник Вищого адміністративного суду України*. – 2009. – № 4. – С. 33-45.
 71. Цуркан М. Адміністративні спори щодо проходження публічної служби. *Правовий*

- тиждень. 2008. № 6 (79). 5 лютого. URL: <http://www.legalweekly.com.ua/article/?uid=245>.
72. Цуркан М.І. Особливості розгляду адміністративних справ, пов'язаних зі спорами щодо проходження публічної служби. *Вісник Вищого адміністративного суду України*. 2007. № 2. С. 15-25.
73. Цуркан М.І. Особливості судового розгляду спорів щодо проходження публічної служби в Україні: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук : спец. 12.00.07 «Адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право». О., 2009. 18 с.
74. Черновський О. Поняття і зміст пояснень сторін, третіх осіб, їхніх представників як засобу доказування в адміністративному судочинстві у справах, пов'язаних із виборами та виборчим процесом. *Право України*. 2008. № 10. С. 38-43.
75. Штогун С. Г. Проблеми судового оскарження рішень, дій чи бездіяльності суб'єктів владних повноважень у справах про адміністративні правопорушення. *Адвокат*. 2007. № 2. С. 17-19.
76. Штогун С. Лабіринти судового оскарження дій державної виконавчої служби. *Юридичний вісник України*. 2006. 26 серпня-1 вересня С.4.
77. Штогун С. Судове оскарження рішень, дій або бездіяльності органів державної виконавчої служби. *Вісник прокуратури*. 2007. № 1. С. 118-122.
78. Янюк Н. Вибірчі спори як предмет судового розгляду: окремі проблеми теорії та практики. *Вісник Львівського національного університету*. Серія юридична. 2008. Випуск 47. С. 96-102.
79. Янюк Н. Спірні питання щодо забезпечення позову при оскарженні нормативно-правових актів. *Вісник Вищого адміністративного суду України*. 2009. №1. С. 60-63.

Тема 9

1. Конституція України від 28.06.1996 р. № 254к/96-ВР. *Верховна Рада України. Законодавство України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр>
2. Кодекс адміністративного судочинства України від 06.07.2005 р. № 2747-IV. *Верховна Рада України. Законодавство України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2747-15>
3. Про судовий збір : Закон України від 08.07.2011 р. № 3674-VI. *Верховна Рада України. Законодавство України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3674-17>
4. Про судоустрій і статус суддів : Закон України від 02.06.2016 р. № 1402-VIII. *Верховна Рада України. Законодавство України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1402-19>
5. Адміністративна юстиція України: проблеми теорії і практики. Настільна книга судді / О.М. Пасенюк, О.Н. Панченко, В.Б. Авер'янов та ін. / за заг. ред. О.М. Пасенюка. К. : Істина, 2007. – 608 с.
6. Адміністративна юстиція. Адміністративне судочинство : навч. посіб. / за заг. ред. Т.О. Коломоєць, Г.Ю. Гулевської. К. : Істина, 2007. 152 с.
7. Адміністративне процесуальне (судове) право України : підручник / за заг. ред. С.В. Ківалова. Одеса : Юридична література, 2007. 312 с.
8. Адміністративне судочинство : навч. посіб. / І.М. Балакарева, І.В. Бойко, Я.С. Зелінська та ін. ; за заг. ред. Н.Б. Писаренко. Х. : Право, 2016. 312 с.
9. Адміністративне судочинство в Україні: теорія, правове регулювання, практика : монографія / За заг. ред. С.В. Ківалова, Л.Р. Білої-Тіунової. Одеса : Фенікс, 2013. 392 с.
10. Адміністративне судочинство України : підручник / О.М. Пасенюк (кер. авт. кол.), О.Н. Панченко, В.Б. Авер'янов та ін. / за заг. ред. О.М. Пасенюка. К. : Юрінком Інтер, 2009. 672 с.
11. Адміністративне судочинство. Процесуальні документи. Практичний коментар та зразки / Упорядники: К.І. Чижмарь, Д.В. Журавльов. К. : Центр учбової літератури, 2018. 152 с.
12. Адміністративне судочинство : навчальний посібник / за заг. ред. проф. О.П. Рябченко. 2-ге вид., перер. і доп. Харків, ХНУ ім. В.Н. Каразіна, 2014. 304 с. URL: <http://asta.edu.ua/files/rabchenko.pdf>
13. Адміністративне судочинство : підручник. 2-ге вид., перероб. і допов. / за заг. ред. Т.О. Коломоєць. К. : Істина, 2011. 304 с.
14. Комзюк А.Т., Бевзенко В.М., Мельник Р.С. Адміністративний процес України : навч. посіб. К. : Прецедент, 2007. 531 с.

15. Базов В., Ільков В. Виконання в Україні судових доручень іноземних судів в адміністративних справах. *Вісник Вищого адміністративного суду України*. 2011. № 3. С. 91-99.
16. Білоус В.Т., Кукурудз Р.О. Особливості інституту апеляції в провадженні за скаргами осіб. *Вісник Запорізького національного університету : збірник наукових статей. Юридичні науки*. 2009. № 1. С. 94-100.
17. Демський Е.Ф. Адміністративне процесуальне право України : навч. посіб. К. : Юрінком Інтер, 2008. 496 с.
18. Журавльов Д.В., Чижмарь К.І. Оскарження судових рішень у адміністративному судочинстві України. К. : Центр навчальної літератури, 2019. 224 с.
19. Капустинський В., Хотинська-Нор О. Інформаційні листи суду касаційної інстанції як форма реалізації його не процесуальних повноважень. *Вісник Вищого адміністративного суду України*. 2013. № 2. С. 59-64.
20. Ківалов С.В., Картузова І.О., Осадчий А.Ю. Курс адміністративного процесуального права України. Загальна частина : підручник. Одеса : Фенікс, 2014. 342 с.
21. Ковбель М.М. Принципи перегляду судових рішень в адміністративному процесі. *Адміністративне право і процес*. 2013. №3. С.116-121.
22. Кодекс адміністративного судочинства України : науково-практичний коментар / О.А. Банчук та ін. / заг. ред. Р.О. Куйбіди; Центр політико-правових реформ. К. : Юстініан, 2009. 976 с.
23. Кодекс адміністративного судочинства України : науково-практичний коментар / С.В. Ківалов, Є.О. Харитонов, О.І. Харитонova та ін. / за ред. С.В. Ківалова, О.М. Пасенюка, О.І. Харитонovої. К. : Правова єдність, 2009. 656 с.
24. Кодекс адміністративного судочинства України: науково-практичний коментар: у 2 т. / за заг. ред. Р.О. Куйбіди. К. : Книги для бізнесу, 2007. Том 2. 728 с.
25. Колпаков В.К., Гордєєв В.В.. Теорія і практика адміністративного судочинства : монографія. Чернівці, 2011. 384 с.
26. Комзюк А.Т., Бевзенко В.М., Мельник Р.С. Адміністративний процес України : навч. посіб. К. : Прецедент, 2007. 531 с.
27. Кузьменко О.В. Адміністративна юстиція в Україні : навч. пос. К. : Атіка, 2007. 156 с.
28. Кузьменко О.В., Гуржій Т.О.; Адміністративно-процесуальне право України : підручник / за ред. О.В. Кузьменко. К. : Атіка, 2007. 416 с.
29. Кузьменко О.В. Теоретичні засади адміністративного процесу : монографія. К. : Атіка, 2005. 352 с.
30. Кукурудз Р.О. Адміністративно-судочинський аспект апеляції в адміністративно-юрисдикційному процесі. *Митна справа*. 2009. № 6 (частина 2). С. 78-83.
31. Кукурудз Р.О. Апеляція в адміністративно-юрисдикційному процесі: питання теорії та практики: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук : спец. 12.00.07 «Адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право». Запоріжжя, 2010. 20 с.
32. Кукурудз Р.О. Особливості інституту апеляції в адміністративно-деліктному процесі. *Держава і право : збірник наукових праць. Юридичні і політичні науки*. Вип. 46. К. : Інститут держави і права імені В.М. Корецького НАН України, 2009. С. 236-243.
33. Кукурудз Р.О. Поняття та сутність інституту апеляції в адміністративно-юрисдикційному процесі. *Митна справа*. 2009. № 4 (частина 2). С. 190-195.
34. Миколенко О.І. Адміністративний процес та адміністративна відповідальність в Україні : навч. посіб. Х. : ТОВ «Одіссей», 2010. 368 с.
35. Науково-практичний коментар Кодексу адміністративного судочинства України / І.Х. Темкіжев та ін. / за заг. ред. І.Х. Темкіжева, Голови Вищ. адмін. суду України ; Вищ. адмін. суд України. К. : Юрінком Інтер, 2012. 718 с.
36. Науково-практичний коментар Кодексу адміністративного судочинства України / За заг. ред. С.В. Петкова. К. : «Центр учбової літератури», 2017. 384 с.
37. Оскарження судових рішень і ухвал в системі адміністративного судочинства України. Зразки документів, судова практика, актуальне законодавство. К. : «Центр учбової

- літератури», 2016. 272 с.
38. Перепелюк В.Г. Адміністративне судочинство: проблеми практики : посібник. К. : Конус-Ю, 2007. 272 с.
 39. Підвальна М.З. Доступ до суду касаційної інстанції в адміністративних справах. Бюлетень моніторингу законодавства України / Загальна редакція В.О. Зайчука. Вип. 5. К. : Інститут законодавства Верховної Ради України, 2014. С. 232-251.
 40. Представництво прокурором у суді законних інтересів держави : наук.-практ. посіб. / О.П. Натрус, Ю.А. Турлова, О.А. Казак та ін. К. : Національна академія прокуратури України, 2016. 262 с.
 41. Роженко Д.В. Касаційний розгляд адміністративної справи в порядку письмового провадження. *Вісник Вищої ради юстиції*. 2013. № 3. С. 46.
 42. Самсін І.Л. Проведення за винятковими обставинами в адміністративному судочинстві з огляду на практику Європейського суду з прав людини. *Вісник Верховного Суду України*. 2010. № 6 (118). С. 42-47.

Тема 10

1. Конституція України від 28.06.1996 р. № 254к/96-ВР. *Верховна Рада України. Законодавство України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80>.
2. Кодекс адміністративного судочинства України від 06.07.2005 р. № 2747-IV. *Верховна Рада України. Законодавство України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2747-15>.
3. Про безоплатну правову допомогу : Закон України від 02.06.2011 р. № 3460-VI. *Верховна Рада України. Законодавство України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3460-17>.
4. Податковий кодекс України від 02.12.2010 р. № 2755-VI. *Верховна Рада України. Законодавство України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>.
5. Про судоустрій і статус суддів : Закон України від 02.06.2016 р. № 1402-VIII. *Верховна Рада України. Законодавство України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1402-19>.
6. Про державну службу : Закон України від 10.12.2015 р. № 889-VIII. *Верховна Рада України. Законодавство України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/889-19>.
7. Про затвердження Положення про надання безоплатної первинної правової допомоги в Адміністрації Державної служби спеціального зв'язку та захисту інформації України : Наказ Адміністрації Державної служби спеціального зв'язку та захисту інформації України від 04.05.2016 р. № 320. *Верховна Рада України. Законодавство України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0753-16>.
8. Рішення Конституційного Суду України у справі за конституційним зверненням Товариства з обмеженою відповідальністю «Торговий Дім «Кампус Коттон клуб» щодо офіційного тлумачення положення частини другої статті 124 Конституції України (справа про досудове врегулювання спорів) від 09.07.2002 р. № 15-рп/2002. *Верховна Рада України. Законодавство України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v015p710-02#Text>.
9. Про прийняття за основу проекту Закону України про медіацію : постанова Верховної Ради України від 03.11.2016 р. № 1725-VIII. *Верховна Рада України. Законодавство України*. URL: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/1725-19>.
10. Директива 2008/52/ЄС Європейського Парламенту та Ради про деякі аспекти посередництва (медіації) в цивільних та комерційних справах від 21.05.2008 р. *Верховна Рада України. Законодавство України*. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_a95.
11. Угода про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони (в ред. від 30.11.2015 р.). *Верховна Рада України. Законодавство України*. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/984_011.
12. Про деякі аспекти медіації у цивільних та господарських правовідносинах: Директива 2008/52/ЄС Європейського парламенту та Ради від 21 травня 2008 р. URL: <http://www.ukrmediation.com.ua>.
13. Директива № 2008/52/ЕС Европейского парламента и Совета о некоторых аспектах посредничества (медиации) в гражданских и коммерческих делах от 21 мая 2008 года.

- Верховна Рада України. Законодавство України.* URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_a95
14. Рекомендація Rec (2001)9 Комітету Міністрів Ради Європи державам-членам щодо альтернатив судовому розгляду спорів між адміністративними органами і приватними сторонами від 05.09.2001 р. URL: https://supreme.court.gov.ua/userfiles/Rec_2001_9_2001_09_05.pdf
 15. Рекомендация № R (86) 12 Комитета министров Совета Европы относительно мер по недопущению и сокращению чрезмерной рабочей нагрузки на суды от 16.09.1986 г. URL: [http://hrlibrary.umn.edu/russian/euro/RRec\(86\)12.html](http://hrlibrary.umn.edu/russian/euro/RRec(86)12.html)
 16. Рекомендація Комітету міністрів Ради Європи № R (85) 11 від 28 червня 1985 р. державам-членам про становище потерпілого в сфері кримінального права і процесу. *Верховна Рада України. Законодавство України.* URL: zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_127.
 17. Рекомендація Комітету міністрів Ради Європи № R (98) 1 від 21 січня 1998 р. державам-членам про сімейну медіацію. URL: https://supreme.court.gov.ua/userfiles/R_98_1_1998_01_21.pdf
 18. Рекомендація Комітету міністрів Ради Європи № I (99) 19 від 15 вересня 1999 р. державам-членам про медіацію в кримінальних справах. URL: *Верховна Рада України. Законодавство України.* https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_828
 19. Рекомендація Комітету міністрів Ради Європи № Rec (2002) 10 від 18 вересня 2002 р. державам-членам про медіацію в цивільних справах. URL: https://supreme.court.gov.ua/userfiles/Rec_2002_10_2002_09_18_1.pdf
 20. Резолюція Генеральної Асамблеї ООН № 40/33 від 29 листопада 1985 року. URL: *Верховна Рада України. Законодавство України.* zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_208.
 21. О медиации в гражданских делах : Федеральный закон Австрии от 17 января 2003 г. URL: <https://www.ris.bka.gv>.
 22. Закон Великобритании «Об арбитраже» от 1996 года [The Arbitration Act 1996]. URL: <http://www.legislation.gov.uk/ukpga/1996/23/contents>.
 23. Цивільний процесуальний кодекс Франції. URL: http://mediators.ru/rus/about_mediation/foreign_law/france/text1.
 24. Zákonomediácii: zákon Slovenskej republiky z 25. júna 2004 č. 420/2004. URL: <http://www.vyvlastnenie.sk/predpisy/zakon-o-mediácii>.
 25. Единообразный Акт о медиации 2001 года (США). URL: http://mediators.ru/rus/about_mediation/foreign_law/usa/text1.
 26. Європейська конвенція про здійснення прав дітей від 25 січня 1996 року. *Верховна Рада України. Законодавство України.* URL: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/994_135.
 27. Європейський кодекс поведінки для медіаторів. URL: http://ec.europa.eu/civiljustice/adr/adr_ec_code_conduct_en.pdf.
 28. Case of Ruiz-Mateos v. Spain (Application № 12952/87). URL: [https://hudoc.echr.coe.int/fre#{%22tabview%22:\[%22document%22\],%22itemid%22:\[%22001-57838%22\]}](https://hudoc.echr.coe.int/fre#{%22tabview%22:[%22document%22],%22itemid%22:[%22001-57838%22]})
 29. Prawo o postępowaniu przed sądami administracyjnymi. Komentarz. Wydanie 2. Lexis Nexis Warszawa 2006.
 30. Provincial court act. Mediation rules of the Provincial court – Civil division. Alberta Regulation № 271/1997. URL: http://www.qp.alberta.ca/1266.cfm?page=1997_271.cfm&leg_type=Regs&isbncln=0773274049.
 31. Shamir Y. Alternative dispute resolution approaches and their application. Israel Center for Negotiation and Mediation (ICNM). 43 p.
 32. Smith C.R. Mediation: The Process and the Issues. Kingston: Industrial Relations Centre, 1998. 14 p. P. 5–6.

33. Steffek F. (2012) Mediation in the European Union: An Introduction. 22 p. URL: http://www.diamesolavisi.net/kiosk/documentation/Steffek_Mediation_in_the_European_Union.pdf.
34. Sydielnikov O. The institute of conciliation in administrative proceedings. *Проблеми сучасної юридичної науки очима молодих учених* : матеріали Всеукр. конф., м. Харків ; НЮУ ім. Ярослава Мудрого. Харків, 2014. С. 96–97.
35. The Mediation Process. Practical Strategies for Resolving Conflict / Christopher W. Moore. San Francisco; London : Jossey. Bass Publishers, 2005. 348 p.
36. The methods of alternative dispute resolution (ADR) in the sphere of Labour Law (The case of USA, Australia, South Africa a. Hungary) / Jozsef Ilajdu. *Actajuridica et politica*. T. 54, fasc. 8. Szeged: Szegedi Jozsef Attila tud.–egy. Allam–es jogtud. karanaktud. biz., 1998. 78 p.
37. The Sixth Mediation Audit. URL: <http://www.cedr.com/docslib/TheMediatorAudit2014.pdf>.
38. Typical Case Studies. URL: <http://www.dispute-mediation.co.uk/contact.aspx>.
39. Uniform Mediation Act 2001 (Last Revised or Amended in 2003). With prefatory note and comments. URL: http://www.uniformlaws.org/shared/docs/mediation/uma_final_03.pdf.
40. Van der Spremei S. Legal Institutions in Manchu China. 2012. P. 77.
41. Winslade J.M. Mediation with a focus on discursive positioning. 2003. 26 p. URL: http://narrative-mediation.crinio.org/documents/mini-grants/narrative_mediation/Mediation_with_a_Focus.pdf.
42. Адміністративне судочинство України: навч. посібник / Н. П. Бортник, О. І. Остапенко, У. М. Парпан, О. В. Скочиляс–Павлів, Н. В. Лесько; за заг. ред. д-ра юрид. наук., проф. О. І. Остапенка. Львів : Видавництво Львівської політехніки, 2016. 236 с.
43. Аллахвердова О. В. Медиация в философском, психологическом и юридическом контексте. Сб.ст. Развитие медиации в России: теория, практика, образование. Под ред. Е.И. Носыревой, Д.Г. Фильченко. М.: «Инфотропик Медиа»: Берлин, 2012. С. 37–48.
44. Андреев В.И. Конфликтология: искусство спора, ведения переговоров, разрешения конфликтов. Казань : Фирма «СКАМ», 1992. С. 83.
45. Анцупов А. Я., Шипилов А. И. Конфликтология : учеб. для вузов. М. : ЮНИТИ, 1999. 507 с.
46. Безхлібна Н. Медіація: європейський досвід і українські реалії. URL: <http://yurgazeta.com/publications/practice/inshe/mediaciya-evropeyskiy-dosvid-i-ukrayinskirealiyi.htm>.
47. Белінська О. В. Медіація – альтернативне вирішення спорів. *Вісник Вищої ради юстиції*. 2011. № 1 (5). С. 158–173.
48. Бесемер Х. Медиация. Посредничество в конфликтах: Пер. с нем. Н.В. Маловой. Калуга, 2004. 176 с.
49. Білуга С.С. Альтернативні позасудові способи врегулювання правових спорів та особливості їх застосування в окремих сферах суспільних відносин. *Європейські перспективи*. 2014. № 10. С. 65-69.
50. Білуга С.С. Основні моделі альтернативних способів розв'язання конфліктів у публічно-правовій сфері: світовий досвід та перспективи запровадження в Україні. *Людина і закон: публічно-правовий вимір* : тези доп. на Міжнар. наук.-практ. конф., м. Дніпропетровськ, 7-8 листопада 2014 р. Дніпропетровськ, 2014. С. 137-139.
51. Білуга С.С. Особливості участі суб'єкта владних повноважень в процедурі досудового врегулювання адміністративних спорів. *Право і держава: проблеми розвитку і взаємодії у ХХІ столітті* : тези доп. на Міжнар. наук.-практ. конф., м. Запоріжжя, 30-31 січня 2015 р. Запоріжжя, 2015. С. 99-102.
52. Білуга С.С. Права та обов'язки судді-медіатора (посередника) у досудовому врегулюванні публічно-правових спорів. *Митна справа*. 2013. Спецвип. № 2. С. 445-452.
53. Білуга С.С. Правове становище сторін в процедурі досудового врегулювання адміністративних спорів. *Наше право*. 2014. № 10. С. 49-55.

54. Білуга С.С. Правове регулювання примирення в адміністративному судочинстві. *Вплив сучасної юридичної науки на політичні й соціально-економічні процеси в Україні* : тези доп. на Всеукр. наук.-практ. конф., м. Одеса, 24 жовтня 2014 р. О., 2014. С. 216-218.
55. Білуга С.С. Принципи досудового врегулювання справ, належних до адміністративної юрисдикції. *Пріоритетні напрямки розвитку правової системи України* : тези доп. на Міжнар. наук.-практ. конф., м. Львів, 30-31 січня 2015 р. Львів, 2015. С. 84-87.
56. Білуга С.С. Умови застосування процедури досудового врегулювання публічно-правових спорів: зміст та перспективи їх нормативного врегулювання. *Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія «Юридичні науки»*. 2014. № 6-2. С. 125-129.
57. Біцай А. В. Моделі медіації у світі та перспективи для України. *Право і суспільство*. 2013. № 6. С. 85–89.
58. Біцай А. В. Організаційно–правові засади участі адвоката в медіації : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.10. К., 2015. 246 с.
59. Біцай А. В. Професійна відповідальність адвоката–медіатора: поняття, особливості та загальна характеристика. *Форум права*. 2014. № 4. С. 18–23.
60. Бобровник С. В. Компроміс і конфлікт у праві: антрополого-комунікативний підхід до аналізу : моногр. К. : Юрид. думка, 2011. 384 с.
61. Боженко Н. В. Theoretical-legal analysis of the principles of mediation. *Visegrad Journal on Human Rights*. 2017. № 1/2. С. 17–20.
62. Боженко Н. В. Впровадження медіації в адміністративних судах України. *Науковий вісник публічного та приватного права*. 2016. Вип. 2. Ч. 1. С. 45–48.
63. Боженко Н. В. Зарубіжний досвід досудового врегулювання адміністративних спорів. *Актуальні проблеми держави і права*. 2017. Вип. 78. Одеса: Вид. дім «Гельветика». С. 14–19.
64. Боженко Н. В. Історико-правова природа процедури примирення. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія «Право»*. 2017. Вип. 45. Т. 1. С. 148–151.
65. Боженко Н. В. Медіація як один із засобів врегулювання адміністративних спорів: теоретико-історичний аспект. *Право.ua (Law.ua)*. 2017. № 1. С. 95–98.
66. Боженко Н. В. Особливості процедури примирення у адміністративному судочинстві. *Верховенство права та правова держава* : матеріали міжнародної 13 науково-практичної конференції, м. Ужгород, 15–16 вересня 2017 р. Ужгород : Ужгородський національний університет, 2017. С. 107–112.
67. Боженко Н. В. Поняття та ознаки адміністративно-правового спору. *Актуальні проблеми вітчизняної юриспруденції*. 2017. № 1. Т. 1. С. 69–71.
68. Боженко Н. В. Сутність та особливості досудового врегулювання адміністративно-правових спорів. *Актуальні проблеми вітчизняної юриспруденції*. Спецвипуск. 2017. Ч. 2. С. 90–93.
69. Боженко Н. В. Удосконалення адміністративно-правового забезпечення медіації в адміністративному судочинстві. *Підприємництво, господарство і право*. 2017. № 9. С. 116–119.
70. Боженко Н. В. Чинники, що сприяють зниженню ефективності реалізації процедури примирення за участю посередника. *Концепція розвитку правової держави в Україні* : матеріали міжнародної науково-практичної конференції, м. Київ, 13–14 жовтня 2017 р. Київ: Таврійський національний університет ім. В. І. Вернадського. Навчально-науковий гуманітарний інститут, 2017. С. 105–109.
71. Боженко Н.В. Адміністративно-правове забезпечення медіації як способу вирішення адміністративних спорів : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.07. Запоріжжя, 2018. 214 с.
72. Бондаренко-Зелінська Н. Л. Впровадження медіації у судовий процес як складова наближення законодавства України до європейських стандартів. *Приватне право і підприємництво*. К., 2011. Вип. 10. С. 181-185.
73. Бортник Н., Сопільник Л. Медіаторство: проблеми теорії та практики в Україні. *Медіація як альтернативний спосіб вирішення спорів* : матеріали круглого столу (м. Львів,

- 15 травня 2017 р.). Відп. за вип. Н.П. Бортник; Кафедра адміністративного та інформаційного права Навчально-наукового інституту права та психології НУ «Львівська політехніка». К. : ПП «Комп'ютерний дизайн», 2017. С. 4–5.
74. Бучик А.Ю. Європейський досвід вирішення податкових спорів: характеристика та можливості запровадження в Україні. *Європейські перспективи*. 2012. № 1. Ч. 2. С. 189–193.
 75. Ващук О.М. Роль неурядових організацій у запровадженні медіації в Україні (практика використання європейського досвіду). *Часопис Київського університету права*. 2010. № 3. С. 269–274.
 76. Ведение переговоров и разрешение конфликтов. перевод с англ. М. : Альпина Бизнес Букс, 2006. 226 с.
 77. Гаврильців М., Прошляк А. Проблеми впровадження медіації у сферу адміністративного судочинства України: проблеми та перспективи. *Медіація як альтернативний спосіб вирішення спорів* : матеріали круглого столу (м. Львів, 15 травня 2017 р.). Відп. за вип. Н.П. Бортник; Кафедра адміністративного та інформаційного права Навчально-наукового інституту права та психології НУ «Львівська політехніка». К. : ПП «Комп'ютерний дизайн», 2017. С. 6–8.
 78. Гайдук А.В. Проблеми законодавчого забезпечення медіації в Україні. *Часопис Академії адвокатури України*. № 19 (2). 2013. С. 1–4.
 79. Гвоздарева М. В. Посредничество как метод альтернативного разрешения корпоративных конфликтов : автореф. дис ... канд. социол. наук. М., 2006. 20 с.
 80. Герасіна Л. М., Панов М. І. Проблеми правої конфліктології: феноменологічний, гносеологічний та праксеологічний аналіз : монографія. Х. : Право, 2004. 112 с.
 81. Герасіна Л.М., Панов М.І. Політико-правові конфлікти в аспекті формування державності українського народу. *Конституційно-правові засади становлення української державності*. За ред. акад. НАНУ В.Я. Тація, акад. АпрН України Ю.М. Тодики. Х. : Право, 2003. С. 114–138.
 82. Гірник А. М., Резаненко В. Ф. Світоглядні та етико-правові засади медіації в Китаї. *Наукові записки*. 2013. Т. 149 : Педагогічні, психологічні науки та соціальна робота. С. 27–31.
 83. Гончарова Г. С. Мировая угода та медіація: загальні риси та відмінності між ними. *Право та інновації*. 2013. № 4. URL: <http://ndipzir.org.ua/wp-content/uploads/2014/01/Goncharova.pdf>.
 84. Грень Н.М. Реалізація права людини на справедливий суд шляхом процедури присудової медіації: теоретико-правове дослідження : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.01. Львів, 2017. 250 с.
 85. Демків Р.Я. Медіація як сучасний спосіб вирішення юридичних спорів у цивільному процесі України. *Порівняльно-аналітичне право*. 2017. № 1. С. 58–60.
 86. Демченко С. Ф. Медіація та додержання публічного порядку як складові функціонування модельних господарських судів. *Вісник господарського судочинства*. 2009. № 5. С. 48.
 87. Джелалі В. О. Психологія вирішення конфліктів : навчальний посібник. Харків–Київ : Р. И. Ф., 2006. 320 с.
 88. Дойч М. Разрешение конфликта (конструктивные и деструктивные процессы). Конфликтология : хрестоматия / сост. Н. И. Леонов ; гл. ред. Д. И. Фельдштейн. М. : Моск. психол.-соц. ин-т, 2004. С. 53–69.
 89. Дуткевич Т. В. Конфліктологія з основами психології управління : навчальний посібник. К.: Центр навч. літератури, 2005. 456 с.
 90. Єрьоменко Г. Медіація як спосіб вирішення спорів. URL: <http://innovations.com.ua/uk/interview/6/39/374>.
 91. Єрьоменко Г., Заїченко А. Податкова медіація: досвід і перспективи впровадження. *Юрист & Закон*. 2014. № 25.
 92. Жмудь В. Запровадження процедури медіації (примирення) у законодавстві України. *Юстиніан*. 2007. № 11. URL: <http://www.minjust.gov.ua/11347>.

93. Загар А. Кампанія з інформування громадськості про медіацію в Україні. *Відновне правосуддя в Україні*. 2008. № 4. С. 52–53.
94. Задорожна С. Примирна процедура як спосіб вирішення комерційних спорів. *Право України*. 2007. № 10. С. 54–57.
95. Зеленцов А. Б. Административно-правовой спор: вопросы теории : монография. Изд. 2-е, испр. и доп. М.: РУДН, 2009. 692 с. URL: <http://web-local.rudn.ru/web-local/prep/rj/index.php?id=717&p=6634>.
96. Землянська В. В. Вивчення досвіду Польщі у сфері медіації. *Право України*. 2004. № 3. С. 135–137.
97. Зер Х. Восстановительное правосудие: новый взгляд на преступление и наказание / Х. Зер ; пер. с англ. М. М. Стерник и др. ; общ. ред. Л. М. Карнозовой. М., 2002. 302 с.
98. Інтеграція медіації в судову систему України: програмний документ, підготовлений Тетяною Кисельовою у рамках проекту Ради Європи «Підтримка впровадженню судової реформи в Україні». Київ, 2017. 28 с.
99. Калдина М., Черниговский М. Медиация как способ урегулирования конфликта между предпринимателями. URL: <http://www.bishelp.ru/uprbiz/detail.php?ID=15300> (27.11.2008).
100. Кармаз О. Інститут медіації: основні концепції розвитку. *Підприємництво, господарство і право*. 2017. № 2/2017. С. 24–28.
101. Кисельова Т. Правове регулювання відносин із надання послуг медіації у зарубіжних країнах. *Право України*. 2011. № 11–12. С. 225–236.
102. Кисельова Т. Роль міжнародних донорів та місцевих НУО в розвитку медіації в Україні. URL: http://ukrmediation.com.ua/ua/useful_information/articles/?pid=1134.
103. Колпаков В.К. Теорія і практика адміністративного судочинства : монографія / В.К. Колпаков, В.В. Гордєєв. Чернівці: «Місто», 2011. 384 с.
104. Коннов А. Ю. Понятие, классификация и основные виды альтернативных способов разрешения споров. *Журнал российского права*. 2004. № 12.
105. Корінний С.О. Альтернативні способи вирішення спорів та інститут судової медіації в адміністративному процесі України: виклад основних доктринальних підходів. *Visegrad Journal on Human Rights*. 2017. № 4. Т. 3. С. 128–134.
106. Корінний С.О. Альтернативні способи вирішення спорів: сучасні науково-теоретичні підходи. *Актуальні проблеми вдосконалення законодавства та правозастосування* : матеріали міжнародної науково-практичної конференції, м. Запоріжжя, 27–28 жовтня 2017 р. Запоріжжя : Запорізька міська громадська організація «Істина», 2017. С. 83–87.
107. Корінний С.О. Зародження та розвиток судової медіації як інституту адміністративного права. *Юридичний бюлетень*. 2017. № 5. С. 152–157.
108. Корінний С.О. Зміст категорії медіація: функціонально-діяльнісний підхід. *Актуальні питання та проблеми правового регулювання суспільних відносин* : матеріали міжнародної науково-практичної конференції, м. Дніпропетровськ, 4–5 березня 2016 р. Дніпропетровськ : ГО «Правовий світ», 2016. С. 75–79.
109. Корінний С.О. Історичні основи розвитку інституту медіації як засобу вирішення та врегулювання публічно-правових спорів. *Науковий вісник публічного та приватного права*. 2017. № 6. Т. 4. С. 82–86.
110. Корінний С.О. Медіація в Україні: проблеми теорії та практики. *Науковий вісник публічного та приватного права*. 2018. № 6. Т. 3. С. 187–193.
111. Корінний С.О. Національно-історичний аспект становлення інституту медіації в Україні. *Прикарпатський юридичний вісник*. 2018. № 1. Т. 2. С. 81–87.
112. Корінний С.О. Перешкоди інституційному розвитку медіації в Україні: зловживання правами в процесі медіації. *Юридичний бюлетень*. 2018. № 8. С. 99–104.
113. Корінний С.О. Перспективи розвитку інституту медіації в адміністративному процесі України. *Актуальні питання розвитку правової держави в умовах сучасного становлення громадянського суспільства в Україні* : матеріали міжнародної науково-практичної конференції, м. Харків, 15–16 червня 2018 р. Харків : ГО «Асоціація аспірантів-юристів», 2018. С. 49–54.

114. Корінний С.О. Практика застосування медіації: європейський досвід та українські реалії. *Актуальні питання правової теорії та юридичної практики* : матеріали міжнародної науково-практичної конференції, м. Одеса, 11–12 серпня 2017 р. Одеса : ГО «Причорноморська фундація права», 2017. С. 62–68.
115. Корінний С.О. Принципи та функції інституту медіації: види й особливості застосування в адміністративному процесі. *Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія «Юридичні науки»*. 2016. № 6-2. Т. 3. С. 123–128.
116. Корінний С.О. Проблеми впровадження та правового регулювання медіації в Україні. *Актуальні завдання та напрями розвитку юридичної науки у XXI столітті* : матеріали міжнародної науково-практичної конференції, м. Львів, 19–20 жовтня 2018 р. Львів : Західноукраїнська організація «Центр правничих ініціатив», 2018. С. 91–96.
117. Корінний С.О. Судова медіація в адміністративному праві України: окремі питання еволюції інституту. *Державне регулювання суспільних відносин: розвиток законодавства та проблеми правозастосування* : матеріали міжнародної науково-практичної конференції, м. Київ, 14–15 липня 2017 р. Київ : Центр правових наукових досліджень, 2017. С. 53–57.
118. Корінний С.О. Визначення поняття медіації як альтернативного (позасудового) методу вирішення спорів у законодавстві України. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія «Право»*. 2017. № 43. Т. 4. С. 146–151.
119. Кохан Г. Л. Чи потрібна медіація Україні. *Медіація у нотаріальній практиці*. 2014. № 2 (74). URL: <http://yurradnik.com.ua/stati/d1-87-d0-b8-d0-bf-d0-be-d1-82-d1-80-d1-96-d0-b1-d0-bd-d0-b0-d0-bc-d0-b5-d0-b4-d1-96-d0-b0-d1-86-d1-96-d1-8f-d1-83-d0-ba-d1-80-d0-b0-d1>
120. Красіловська З. В. Умови застосування медіації для врегулювання спорів із органами публічної влади: вітчизняний та зарубіжний аспекти. *Теорія та практика державного управління*. 2015. Вип. 4 (51). С. 200–207.
121. Крестовська Н., Романдзе Л., Барабаш Т. Медіація в Україні: нюанси законодавчого врегулювання. *Юридичний вісник України: все про закони – в одній газеті*. 2017. № 9. С. 13. URL: <http://mediation.ua/wp-content/uploads/2017/03/stattyaMediatsiya-v-Ukrayini-pnyuansi-zakonodavchogo-vregulyuvannya.pdf>.
122. Крисюк Ю.П. Медіація як позасудовий спосіб вирішення спорів: історія впровадження в зарубіжних країнах і перспективи для України. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Право*. 2016. Вип. 38(2). С. 154–157.
123. Лазаренко М. М. Імплементация медіації в правову систему: міжнародний досвід та перспективи інституціоналізації в Україні. *Актуальні проблеми міжнародних відносин*. 2015. Вип. 124 (2). С. 109–120.
124. Леко Б., Чуйко Г. Медіація : підруч. Чернівці : Книги–XXI, 2011. 464 с.
125. Лигерс В. Медиация в Латвии – новый подход к разрешению разногласий. URL: http://www.naibaltics.lv/lv_ru/publications/?doc=432&page=0.
126. Лиско А. Проблеми впровадження та проведення медіації в адміністративному судочинстві України. URL: www.gromada.lviv.ua/analytic/587.
127. Лиско Г. Проблеми впровадження та проведення медіації в адміністративному судочинстві в Україні. *Законодавство України: проблеми та перспективи розвитку* : зб. матеріалів XI Міжнар. наук.-практ. конф., 28 січ. – 1 лют. 2010 р. / редкол. Ю.С. Шемшученко та ін. К. : Вид-во Європ. ун-ту, 2010. 614 с.
128. Мазаракі Н. А. Теоретико-правові засади запровадження медіації в Україні: дис. ... докт. юрид. наук: 12.00.01. Київ, 2019. 470 с.
129. Мазаракі Н. Медіація в Україні: проблеми теорії та практики. *Зовнішня торгівля: економіка, фінанси, право*. 2016. № 1. С. 92–100.
130. Матеріали курсу підготовки медіаторів із кола посадовців, які займають керівні посади в органах виконавчої, законодавчої та судової влади. Спільна програма Європейської Комісії та Ради Європи «Прозорість та ефективність судової системи України». Київ, 2010.

131. Махова Л. О. Переваги впровадження в Україні інституту медіації як позасудового способу врегулювання господарських спорів. *Порівняльно-аналітичне право*. 2016. № 6. С. 125.
132. Медиация в Украине: «за» и «против. *Юрист & Закон*. 2011. № 42. URL: http://search.ligazakon.ua/I_doc2.nsf/link1/EA002546.html.
133. Медіація: ефективне вирішення конфліктів. URL: http://voas.gov.ua/?action=news&id_news=692.
134. Можайкіна О. С. Поняття та зміст основних принципів медіації в цивільно-правових відносинах. *Актуальні проблеми вітчизняної юриспруденції*. 2017. № 5. С. 55.
135. Муза О. В. Деякі аспекти використання медіації в адміністративному судочинстві України. *Університетські наукові записки*. 2011. № 4. С. 239–244.
136. Огречук Г.О. Договори про проведення медіації. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія Право*. Вип. 30. Т. 1. С. 144–148.
137. Підписано угоду про співробітництво щодо впровадження медіації. URL: <http://www.voas.gov.ua/work/med-ats-ya/med-ats-ya-efektivne-vir-shennya-konfl-kt-v/>.
138. Подковенко Т. О. Інститут медіації: зарубіжний досвід та українські перспективи. *Актуальні проблеми правознавства*. 2016. Вип. 1. С. 26–31.
139. Присяжнюк І. Запровадження медіації як форми відновного правосуддя. *Вісник Національної академії прокуратури України*. 2012. № 2. С. 65–69.
140. Притика Ю.Д. Зміст та класифікація принципів медіації. *Бюллетень Міністерства юстиції України*. 2010. № 10. С. 86–92.
141. Притика Ю.Д. Теоретичні проблеми захисту прав учасників цивільних правовідносин в третейському суді : автореф. дис. ... докт. юрид. наук : 12.00.03. Київ, 2006. 26 с.
142. Резнікова В. Медіація (посередництво) як спосіб вирішення господарських спорів. *Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Юридичні науки*. 2012. Вип. 90. С. 10–15.
143. Романенко М. А. Альтернативные формы разрешения правовых конфликтов в сфере прав человека и гражданина : дис. ... канд. юрид. наук. Саратов, 2008. 214 с.
144. Руководство по принятию и применению Типового закона ЮНСИТРАЛ о международной коммерческой согласительной процедуре (2002 год). URL: http://mediators.ru/rus/about_mediation/international_law/uncitral_comments.
145. Севастьянов Г.В. Специфика законотворчества в сфере альтернативного разрешения споров. *Третейский суд*. 2010. № 2. С. 15–16.
146. Селіванова А. Медіація – професія майбутнього. *Нотаріат України*. 2014. № 3. С. 39.
147. Сидельников О. Д. Проблематика примирення сторін в адміністративному судочинстві: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.07. Харків, 2017. 21 с.
148. Сидельников А. Д. Мировое соглашение при разрешении административных споров: опыт Украины и России. *Вестник Омской юридической академии*. 2015. № 3 (28). С. 32–35.
149. Сидельников А. Д. Проблематика примирения сторон в административном судопроизводстве Украины. *Административное право и процесс: история, современность, перспективы развития* : тезисы докладов междунар. дистанц. науч.-практ. конф. Москва; Запорожье, 2014. С. 241–243.
150. Сидельников А. Д. Становление института примирения сторон в административном судопроизводстве Украины. *Национальный юридический журнал : теория и практика* : науч.-практ. правовое изд. 2016. № 2/1 (18). С. 61–65.
151. Сидельников О. Д. Альтернативні (позасудові) способи вирішення адміністративних спорів. *Правові засади гарантування та захисту прав і свобод людини і громадянина* : зб. тез наук. доп. і повідомл. III Міжнар. наук.-практ. конф., м. Полтава. Харків : ТОВ «Видавництво права людини», 2015. С. 477–481.
152. Сидельников О. Д. Державна політика у сфері врегулювання адміністративних спорів. *Актуальні питання реалізації нового Закону України «Про державну службу»* : тези доп. Всеукр. форуму вчених-адміністративістів. Запоріжжя : ЗНУ, 2016. С. 104–107.

153. Сидельніков О. Д. До визначення поняття та правової природи примирення сторін в адміністративному судочинстві України. *Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія «Юридичні науки»*. 2014. Вип. 5. Т. 2. С. 248–252.
154. Сидельніков О. Д. Інститут примирення сторін в адміністративному судочинстві. *Актуальні проблеми юридичної науки і практики* : тези доп. та наук. повідомл. регіон. наук.- практ. конф. НЮУ ім. Ярослава Мудрого. Харків : «Діса плюс», 2014. С. 66–67.
155. Сидельніков О. Д. Медіація в адміністративних спорах: проблеми на шляху до ефективної реалізації. *Україна в умовах реформування правової системи: сучасні реалії та міжнародний досвід* : Міжнар. наук.-практ. конф. Т.: Економічна думка, 2016. С. 210–213.
156. Сидельніков О. Д. Перспективи розвитку теорії контрактуалізації в адміністративному процесі. *Адміністративне право сучасного етапу державотворення: стан та перспективи розвитку* : зб. доп. і повідомл. I Міжнар. наук.-практ. конф. Харків : Плеяда, 2016. С. 92–94.
157. Сидельніков О. Д. Порівняльно-правова характеристика способів врегулювання адміністративних спорів. *Порівняльно-аналітичне право*. 2015. № 6. С. 221–225.
158. Сидельніков О. Д. Правова природа примирення в адміністративному судочинстві. *Право і держава сучасної України: проблеми розвитку та взаємодії* : тези доп. міжнар. наук.- практ. конф. Запоріжжя : ЗНУ, 2014. С. 204–207.
159. Сидельніков О. Д. Примирення сторін під час підготовчого провадження в адміністративному судочинстві. *Державне будівництво та місцеве самоврядування* : зб. наук. праць. Харків : Право, 2016. Вип. 32. С. 270–279.
160. Сидельніков О. Д. Примирення сторін як прояв принципу диспозитивності в адміністративному судочинстві. *Вісник Запорізького національного університету: зб. наук. праць. Юридичні науки*. Запоріжжя : ЗНУ. 2015. № 1 (I). С. 106–111.
161. Сидельніков О. Д. Проблемні питання примирення сторін в адміністративному судочинстві. *Адміністративне право та процес України: пріоритетні напрями розвитку в умовах демократизації* : тези доп. міжнар. наук.-практ. конф. пам'яті проф. Л. В. Ковалю. Запоріжжя : ЗНУ, 2014. С. 135–138.
162. Сидельніков О. Д. Суб'єкти права на укладення угоди про примирення в адміністративному судочинстві. *Сучасна адміністративно-правова доктрина захисту прав людини* : тези доп. та наук. повідомл. наук.-практ. конф. Харків : Право, 2015. С. 266–270.
163. Соловьев А.Л. Французский опыт применения процедур досудебного урегулирования споров с участием посредника в свете федеральных законов о медиации. *Правосудие в Московской области*. 2011. № 1 (9). С. 120–127.
164. Спектор О. М. Проблема визначення поняття та системи АВС у сучасній юридичній літературі. *Науковий вісник Дніпропетровського держ. ун-ту внутр. справ*. 2010. С. 117–124.
165. Способи вирішення публічно-правових спорів з органами влади : практичний посібник / Сало Л. Б., Сенюта І. Я., Хлібороб Н. Є., Школик А. М. Дрогобич : Коло, 2009. С. 112.
166. Стратегія реформування судоустрою, судочинства та суміжних правових інститутів на 2015–2020 роки: затверджена Указом Президента України від 20.05.2015 р. № 276/2015. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/en/276/2015?lang=uk>.
167. Український центр медіації. Медіація: як швидко та ефективно вирішити спір. URL: http://ukrmediation.com.ua/files//content/kmbis_18_2_05_2009_bukl.pdf.
168. Ульянова Г., Бузова Л. Медіація як альтернативний спосіб вирішення спорів у сфері права інтелектуальної власності. *Південноукраїнський правничий часопис*. 2013. № 4. С. 107–110.
169. Фурса С. Медіація в Україні: актуальні питання теорії і практики та необхідність законодавчої регламентації. *Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка*. 2014. Вип. 1(99). С. 5–8.
170. Цувіна Т.А. Впровадження інституту присудової медіації як перспективний напрямок реформування цивільного процесуального законодавства України. *Україна на шляху до*

- Європи: реформа цивільного процесуального законодавства : Збірник наук. праць. Матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. (Київ, 7 лип. 2017 р.) / за заг. ред. І.О. Ізарової, Р.Ю. Ханік-Посполітак. Київ : ВД Дакор, 2017. С. 195–200.
171. Череватюк В.Б., Сірук К.Л. Медіативна процедура вирішення спорів: теоретичні і практичні аспекти. *Юридичний вісник*. 2015. № 2 (35). С. 41–46.
172. Шайдуллин Р. Р., Баранов С. Ю. Медиация в исламском праве (шариате) и практика ее применения в некоторых странах исламского мира. URL: <http://lexandbusiness.ru/view-article.php?id=4354>.
173. Шамликашвили Ц. Интернет-интервью по теме «Медиация. Как достичь консенсуса в споре?». URL: <http://www.garant.ru/interview/256217/>
174. Шевчук С. Судовий захист прав людини: практика Європейського суду з прав людини у контексті західної правової традиції. Вид. 2, випр., допов. К. : Реферат, 2007. 848 с.
175. Шинкар Т. Медіація у механізмі вирішення конфлікту. *Медіація як альтернативний спосіб вирішення спорів* : матеріали круглого столу (м. Львів, 15 травня 2017 р.); Кафедра адміністративного та інформаційного права Навчально-наукового інституту права та психології НУ «Львівська політехніка». К. : ПП «Комп'ютерний дизайн», 2017. С. 49–51.
176. Шинкар Т.І. Альтернативні способи вирішення юридичних конфліктів (спорів) в адміністративному судочинстві. *Наукові записки Львівського університету бізнесу і права. Зб. наук. праць з юридичних наук*. 2017. Вип. 16. С. 144–148.
177. Шинкар Т.І. Зарубіжний досвід правового забезпечення медіації та можливість його використання в Україні. *Наше право*. 2016. № 2. С. 54–58.
178. Шинкар Т.І. Застосування медіації в адміністративному судочинстві: вітчизняний та зарубіжний досвід : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.07. Львів, 2018. 24 с.
179. Шинкар Т.І. Медіація – європейський досвід і потреба часу. *Правові, соціально-психологічні та інформаційні процеси державотворення в контексті євроінтеграції* : збірник матеріалів науково-практичної конференції. Львів, 2016. С. 49–50.
180. Шинкар Т.І. Медіація – шлях до примирення. *Тенденції розвитку адміністративного права в Україні* : збірник тез Всеукраїнської науково-практичної конференції (м. Львів, 27 квітня 2017 р.); [у 2-х ч.]; Кафедра адміністративного та інформаційного права Навчально-наукового інституту права та психології НУ «Львівська політехніка». К. : ПП «Комп'ютерний дизайн», 2017. Ч. 2. С. 122–123.
181. Шинкар Т.І. Медіація як один з альтернативних способів розв'язання юридичних конфліктів. *Наукові записки Львівського університету бізнесу і права. Зб. наук. праць з юридичних наук*. 2016. Вип. 15. С. 154–160.
182. Шинкар Т.І. Медіація як спосіб вирішення конфлікту. *I-й круглий стіл «Адміністративне право і процес: проблеми та перспективи розвитку»* : збірник тез (м. Львів, 29 лютого 2016 р.). Київ : ПП «Леся». 2016. С. 98–100.
183. Шинкар Т.І. Можливість запровадження медіації в системі адміністративного судочинства. *Захист прав і свобод людини та громадянина в умовах формування правової держави* : збірник тез V Всеукраїнської науково-практичної конференції, (м. Львів, 30 травня 2016 р.). Львів, 2016. С. 50–51.
184. Шинкар Т.І. Необхідність запровадження судової медіації як складової адміністративної діяльності судів. *Захист прав і свобод людини і громадянина в умовах формування правової держави* : збірник тез учасників I-ї Всеукраїнської науково-практичної конференції (м. Львів, 25 квітня 2012 р.); [у 2 ч.]. Львів: НУ «ЛП», 2012. Ч. 2. С. 96–99.
185. Шинкар Т.І. Особливості правового забезпечення медіації в деяких зарубіжних країнах: досвід для України. *INTERNATIONAL JOURNAL OF «SUPREMACY OF LAW»*. 2017. № 5. С. 48–52.
186. Шинкар Т.І. Юридичний конфлікт (спір) як різновид соціального конфлікту в контексті способів його альтернативного вирішення. *Наукові записки Львівського університету бізнесу і права. Зб. наук. праць з економічних та юридичних наук*. 2013. Вип. 12. С. 123–130.
187. Шинкар Т.І. Юридичний конфлікт (спір) як різновид соціального конфлікту в контексті способів його альтернативного вирішення. *Наукові записки Львівського університету*

- бізнесу і права. *Зб. наук. праць з економічних та юридичних наук*. 2016. Вип. 14. С. 178–183.
188. Шинкар Т. І. Сутність процедур примирення в системі альтернативного вирішення юридичних конфліктів (спорів). *Вісник Національного університету «Львівська політехніка»*. Серія. Юридичні науки. 2017. № 876. С. 219–226.
189. Штепан П. Альтернативные способы разрешения споров. *Клиническое юридическое образование*. URL: <http://www.lawclinic.ru/library.phtml?m=1&p=12>.
190. Энтин М. Справедливое судебное разбирательство по праву Совета Европы и Европейского Союза. *Конституционное право: восточноевропейское обозрение*. 2003. № 3 (44). С. 85–97.
191. Юхтенко Л. Досудове врегулювання спору шляхом проведення переговорів за допомогою судді в адміністративному судочинстві: сутність та проблеми запровадження. *Юрид. вісн.* 2013. № 3. С. 106–112.
192. Яковлев В. Ф. Закон свободного применения. *Медиация и право. Посредничество и примирение*. 2006. № 1. С. 13.
193. Яновська О., Біцай А. Особливості участі адвоката у процедурі медіації. *Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Юридичні науки*. 2014. Вип. 1. С. 21–24. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/VKNU_Yur_2014_1_7.
194. Ясиновський І. Г. Характеристика моделей медіації в розвинутих країнах. *Юридичний вісник*. 2014. № 4 (33). С. 94–98.
195. Ясиновський І. Г. Переваги і недоліки медіації при вирішенні правових конфліктів. *Часопис Київського університету права*. 2014. № 2. С. 344–347. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Chkup_2014_2_81.

Тема 11

1. Про виконавче провадження : Закон України від 02.06.2016 р. № 1404-VIII. *Верховна Рада України. Законодавство України*. URL:
2. Про органи та осіб, які здійснюють примусове виконання судових рішень і рішень інших органів : Закон України від 02.06.2016 р. № 1403-VIII. *Верховна Рада України. Законодавство України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1403-19>
3. Кодекс адміністративного судочинства України від 06.07.2005 р. № 2747-IV. *Верховна Рада України. Законодавство України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2747-15>
4. Адміністративна юстиція України: проблеми теорії і практики. Настільна книга судді / О.М. Пасенюк, О.Н. Панченко, В.Б. Авер'янов та ін. / за заг. ред. О.М. Пасенюка. К. : Істина, 2007. 608 с.
5. Адміністративне процесуальне (судове) право України : підручник / за заг. ред. С.В. Ківалова. Одеса : Юридична література, 2007. 312 с.
6. Адміністративне судочинство : навч. посіб. / І.М. Балакарева, І.В. Бойко, Я.С. Зелінська та ін. ; за заг. ред. Н.Б. Писаренко. Х. : Право, 2016. 312 с.
7. Адміністративне судочинство в Україні: теорія, правове регулювання, практика : монографія / За заг. ред. С.В. Ківалова, Л.Р. Білої-Тіунової. Одеса : Фенікс, 2013. 392 с.
8. Адміністративне судочинство України : підручник / О.М. Пасенюк (кер. авт. кол.), О.Н. Панченко, В.Б. Авер'янов та ін. / за заг. ред. О.М. Пасенюка. К. : Юрінком Інтер, 2009. 672 с.
9. Адміністративне судочинство : навчальний посібник / за заг. ред. проф. О.П. Рябченко. 2-ге вид., перер. і доп. Харків, ХНУ ім. В.Н. Каразіна, 2014. 304 с. URL: <http://asta.edu.ua/files/rabchenko.pdf>
10. Адміністративне судочинство : підручник. 2-ге вид., перероб. і допов. / за заг. ред. Т.О. Коломоєць. К. : Істина, 2011. 304 с.
11. Адміністративний процес України: навч. посіб. / А.Т. Комзюк, В.М. Бевзенко, Р.С. Мельник. К. : Прецедент, 2007. 531 с.
12. Борейко В.С. Виконання судових рішень, боржником за якими виступає Державний бюджет України. URL: <http://www.minjust.gov.ua/0/19189>.
13. Бородін І.Л. Адміністративно-юрисдикційний процес : монографія. К. : Алерта, 2007.

- 184 с.
43. Збірник матеріалів судової практики (цивільне, адміністративне, господарське судочинство) у сфері виконання судових рішень за участю прокурора / укладачі: О.В. Драган, Н.О. Максименцева, А.О. Штанько. К. : Національна академія прокуратури України, 2017. 488 с.
 14. Ківалов С.В., Картузова І.О., Осадчий А.Ю. Курс адміністративного процесуального права України. Загальна частина : підручник. Одеса : Фенікс, 2014. 342 с.
 15. Кодекс адміністративного судочинства України : науково-практичний коментар: у 2 т. / за заг. ред. Р.О. Куйбіди. К. : Книги для бізнесу, 2007. Том 2. 728 с.
 16. Кодекс адміністративного судочинства України : науково-практичний коментар / О.А. Банчук та ін. / заг. ред. Р.О. Куйбіди; Центр політико-правових реформ. К. : Юстініан, 2009. 976 с.
 17. Кодекс адміністративного судочинства України: науково-практичний коментар / С.В. Ківалов, Є.О. Харитонов, О.І. Харитонova та ін. / за ред. С.В. Ківалова, О.М. Пасенюка, О.І. Харитонovої. К. : Правова єдність, 2009. 656 с.
 18. Колпаков В.К., Гордєєв В.В. Теорія і практика адміністративного судочинства : монографія. Чернівці, 2011. 384 с.
 19. Комзюк А.Т., Бевзенко В.М., Мельник Р.С. Адміністративний процес України : навч. посіб. К. : Прецедент, 2007. 531 с.
 20. Кузьменко О.В. Адміністративна юстиція в Україні : навч. пос. К. : Атіка, 2007. 156 с.
 21. Кузьменко О.В. Теоретичні засади адміністративного процесу : монографія. К. : Атіка, 2005. 352 с.
 22. Кузьменко О., Панченко О. Особливості застосування заходів процесуального примусу в адміністративних судах головуючим у судовому засіданні. *Право України*. 2008. № 10. С. 31-37.
 23. Кузьменко О.В., Гуржій Т.О. Адміністративно-процесуальне право України : підручник / за ред. О.В. Кузьменко. К. : Атіка, 2007. 416 с.
 24. Кузьмишин В. Виконання рішень суду суб'єктами владних повноважень – правовий та етичний аспекти. URL: http://www.voas.gov.ua/?action=menu&id_menu=62&type=1&module=0.
 25. Кузьмишин В. Шляхи забезпечення безумовного виконання судових рішень. *Вісник Вищого адміністративного суду України*. 2010. № 4. С.24-29.
 26. Миколенко О.І. Адміністративний процес та адміністративна відповідальність в Україні : навч. посіб. Х. : ТОВ «Одіссей», 2010. 368 с.
 27. Науково-практичний коментар Кодексу адміністративного судочинства України / І.Х. Темкіжев та ін. / за заг. ред. І.Х. Темкіжева, Голови Вищ. адмін. суду України ; Вищ. адмін. суд України. К. : Юрінком Інтер, 2012. 718 с.
 28. Науково-практичний коментар Кодексу адміністративного судочинства України / За заг. ред. С.В. Петкова. К. : «Центр учбової літератури», 2017. 384 с.
 29. Перепелиця А.І. Поняття та система суб'єктів виконавчого провадження. *Науковий вісник Юридичної академії МВС України*. 2004. № 4. С. 242-249.
 30. Перепелюк В. Деякі питання примусового виконання судових рішень у справах «особа проти суб'єкта владних повноважень». *Право України*. 2010. № 1. С. 41-53.
 31. Перепелюк В.Г. Адміністративне судочинство: проблеми практики : посібник. К. : Конус-Ю, 2007. 272 с.
 32. Сасевич О. Контроль за виконанням судових рішень у порядку адміністративного судочинства крізь призму практики Європейського суду з прав людини. *Вісник Вищого адміністративного суду України*. 2013. № 3. С.14-24.
 33. Шруб І.В. Шляхи удосконалення механізму виконання судових рішень в адміністративних справах. URL: http://www.lex-line.com.ua/?go=full_article&id=249.

Тема 12

1. Кодекс адміністративного судочинства України від 06.07.2005 р. № 2747-IV. *Верховна Рада України. Законодавство України* URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2747-15>
2. Про судовий збір : Закон України від 08.07.2011 р. № 3674-VI. *Відомості Верховної Ради*

- України. 2012. № 14. Ст. 87.
3. Рішення Європейського суду з прав людини у справі «Мельник проти України» (заява № 23436/03) від 28.03.2006 р. *Верховна Рада України. Законодавство України*. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/974_049.
 4. Ухвала Верховного Суду у складі Касаційного адміністративного суду від 31.08.2018 р. у справі № 813/179/18. URL: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/76221555>.
 5. Ухвала Верховного Суду у складі Касаційного адміністративного суду від 30.05.2019 р. у справі № 420/96/19. URL: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/82080203>.
 6. Ухвала Верховного Суду у складі Касаційного адміністративного суду від 14.10.2019 р. у справі № 826/10491/18. URL: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/84989075>.
 7. Ухвала Верховного Суду у складі Касаційного адміністративного суду від 18.10.2019 р. у справі № 320/6043/18. URL: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/85033220>.
 8. Ухвала Верховного Суду у складі Касаційного адміністративного суду від 21.10.2019 р. у справі № 826/14904/16. URL: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/85087044>.
 9. Ухвала Львівського апеляційного адміністративного суду у справі № 876/7854/16 від 01.02.2017 р. URL: <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/64506308>.
 10. Ухвала Одеського апеляційного адміністративного суду у справі № 815/4692/16 від 01.02.2017 р. URL: <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/64508690>.
 11. Адміністративна юстиція в Україні: проблеми теорії і практики. Настільна книга судді / за заг. ред. О.М. Пасенюка. Київ : Істина, 2007. 608 с.
 12. Постанова Житомирського апеляційного адміністративного суду у справі № 817/66/16 від 06.02.2017 р. URL: <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/64534681>.
 13. Постанова Київського апеляційного адміністративного суду у справі № 826/26178/15 від 02.02.2017 р. URL: <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/64563464>.
 14. Адміністративна юстиція: європейський досвід і пропозиції для України / авт.- упорядн.: Коліушко І.Б., Куйбіда Р.О. К. : Факт, 2003. 536 с.
 15. Адміністративне судочинство : навчальний посібник / за заг. ред. проф. О. П. Рябченко. 2-ге вид., перероб. і доп. Х. : ХНУ імені В.Н. Каразіна, 2014. 304 с.
 16. Адміністративне судочинство : підручник / за заг. ред. Т. О. Коломосьць. К. : Істина, 2009. 256 с.
 17. Адміністративне судочинство: підручник / За ред. Т.О. Коломосьць. К. ; Запоріжжя : Істина, 2011. 304 с.
 18. Байер Д. Судья и закон: толкование закона, аналогия и совершенствование права судьями. Ежегодник публичного права 2015: Административный процесс. Москва : Инфотропик Медиа, 2015. 464 с.
 19. Батрин О. В. Вимоги до апеляційної скарги в цивільному процесі України. *Правничий вісник Університету «Крок»*. 2013. Вип. 14. С. 63–69.
 20. Батрин О. В. Право апеляційного оскарження рішення в цивільному судочинстві України : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.03. Київ, 2014. 201 с.
 21. Батрын О.В. Возражения на апелляционную жалобу в гражданском судопроизводстве Украины. *Вестник Нижегородской академии МВД России*. 2013. № 23. С. 153–155.
 22. Бевзенко В.М. Участь в адміністративному судочинстві України суб'єктів владних повноважень: правові засади, підстави та форми : монографія. К. : Прецедент, 2010. 475 с.
 23. Використання адміністративної юстиції для судового захисту прав громадян : практ. посіб. / О. В. Літвінов, Н. М. Літвінова, О. М. Андреев, Ю. В. Циганенко ; за заг. ред. О. В. Літвінова ; Дніпропетр. обл. громадська орг-ція «Дніпропетр. координац.-експерт. центр з питань регулятор. політики». Д. : МОНОЛІТ, 2010. 160 с.
 24. Вовк П. В. Захист прав, свобод та інтересів громадян в адміністративному суді першої інстанції: дис. ... кандидата юрид. наук : 12.00.07. Одеса, 2009. 203 с.
 25. Глуховець М. М. Апеляційне провадження в адміністративному судочинстві України : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.07. Дніпропетровськ, 2015. 231 с.
 26. Глуховець М. М. Апеляційне провадження в системі проваджень адміністративного судового процесу. *Форум права*. 2013. № 3. С. 114–118. URL: <http://irbis->

- nbu.gov.ua/cgibin/irbis_nbu/cgiirbis_64.exe?C21COM=2&I21DBN=UJRN&P21DBN=UJRN&IMAGE_FILE_DOWNLOAD=1&Image_file_name=PDF/FP_index.htm_2013_3_21.pdf
27. Гонгало С.Й. Поняття документів, їх види, способи розпізнання та захисту. *Наукові записки: Серія «Право»*. Випуск 7. Острог : Видавництво НаУ «ОА», 2006. С. 153-162.
 28. Гончарук С.Т., Гусар О.А., Розум І.О. Адміністративне судочинство : навч. посібник. К. : НАУ, 2016. 226 с.
 29. Гражданский процесс : учебник / под ред. В. В. Комарова. Х. : ООО «Одиссей», 2001. 704 с.
 30. Гражданский процесс : учебник. 3-е изд., испр. и доп. / под ред. М. К. Треушникова. М. : ООО «Городец - издат.», 2000. 672 с.
 31. Дем'янова О. В. Оскарження ухвал в цивільному судочинстві : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.03. Київ, 2008. 24 с.
 32. Демський Е. Ф. Адміністративне процесуальне право України : навч. посіб. / Е. Ф. Демський. К. : Юрінком Інтер, 2008. 496 с.
 33. Добровольский А.А., Иванова С.А. Основные проблемы исковой формы защиты права. М. : Изд-во Моск. ун-та, 1979. 159 с.
 34. Зразки процесуальних документів в адміністративному судочинстві: скарги, заяви, клопотання, відзив, забезпечення, позови. Київ. 2016. 112 с.
 35. Иск в гражданском судопроизводстве : сборник / О.В. Исаенкова, А.А. Демичев, Т.В. Соловьева, Н.Н. Ткачева ; под ред. О.В. Исаенковой. М. : Волтерс Клувер, 2009. 216 с.
 36. Иванова Т. В., Піддубна Л. П. Діловодство в органах державного управління та місцевого самоврядування : підручник. К. : Академія муніципального управління, 2007. 350 с.
 37. Карамзіна Л.П. До питання процесуальних гарантій відповідача під час перегляду рішень у справі про адміністративні правопорушення адміністративними судами. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія Право*. 2014. Випуск 29 (частина 2). Том 1. С. 51–55.
 38. Картузова І.О., Осадчий І.О. До проблеми позову в адміністративному процесі. *Право України*. 2003. № 7. С. 80-84.
 39. Ключкова М.В. Критерії класифікації документів як джерел доказів у адміністративному судочинстві. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Право*. 2014. Випуск 29. Частина 2. Том 3. С. 123-125.
 40. Кодекс адміністративного судочинства України: науково-практичний коментар / за заг. ред. Р. О. Куйбіди. Вид. 2-ге, доп. К. : Юстініан, 2009. 976 с.
 41. Колпаков В.К., Гордєєв В.В. Докази і доказування в адміністративному судочинстві : монографія. Чернівці : Чернівецький нац. ун-т, 2009. 128 с.
 42. Колпаков В.К., Гордєєв В.В. Теорія і практика адміністративного судочинства : монографія. Чернівці: «Місто», 2011. 384 с.
 43. Колпаков В.К., Кузьменко О.В. Адміністративне право України : підручник. К. : Юрінком Інтер, 2003. 544 с.
 44. Комзюк А.Т., Бевзенко В.М., Мельник Р.С. Адміністративний процес України. Київ : Прецедент, 2007. 531 с.
 45. Константи́й О.В. До проблеми поняття та видів адміністративного позову як засобу захисту прав і законних інтересів у публічно-владній сфері. *Підприємництво, господарство і право*. 2012. № 4. С. 90-93.
 46. Котенко В.М. Реалізація права на звернення з адміністративним позовом: передумови та зміст. *Форум права*. 2009. № 2. С. 207-211. URL: <http://www.nbu.gov.ua/e-journals/FP/2009-2/09kvmpztz.pdf>.
 47. Кукурудз Р. О. Апеляція в адміністративно-юрисдикційному процесі: питання теорії та практики : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.07; Класич. приват. ун-т. Запоріжжя, 2010. 213 с.
 48. Кучер Т.М. Правова природа письмових доказів у цивільному процесі України. Проблеми цивільного та підприємницького права в Україні. URL: http://kul.kiev.ua/images/chasop/2013_1/yyyyy/171.pdf

49. Мирошниченко Ю. М. Адміністративний позов: правова природа та сутнісна характеристика. *Судова апеляція*. 2008. № 3. С. 89–95.
50. Найгаард Р. Апелляционное производство в США. М. : Американская ассоциация юристов, 1998. 328 с.
51. Науково-практичний коментар Кодексу адміністративного судочинства України / О. М. Пасенюк (кер. авт. кол.), О. Н. Панченко, В. Б. Авер'янов та ін. ; за заг. ред. О. М. Пасенюка. К. : Юрінком Інтер, 2009. 704 с.
52. Осадчий А. Процесуальні засоби захисту відповідача від адміністративного позову. *Юридичний вісник*. 2014. № 1. С. 120–123.
53. Основи адміністративного судочинства та адміністративного права : навч. посіб. / за заг. ред. Р. О. Куйбіди, В. І. Шишкіна. К. : Старий світ, 2006. 576 с.
54. Педько Ю.С. Адміністративний позов і предмет захисту в адміністративному судочинстві. *Часопис Київського університету права*. 2009. № 4. С. 155–161.
55. Перунова О.М. Процесуальні акти-документи з цивільних справ: автореф. дис... канд. юрид. наук: 12.00.03. Х., 2007. 20 с.
56. Перунова О.М. Процесуальні акти-документи з цивільних справ: дис. канд. юр. наук: 12.00.03. Х., 2007. 204 с.
57. Поворознюк М. І. Адміністративне судочинство як механізм судового захисту прав громадян в умовах глобалізації. *Держава і право в умовах глобалізації: реалії та перспективи* : матеріали міжнар. наук.-практ. конф. (м. Дніпро, 2–3 лют. 2018 р.). Дніпро: ГО «Правовий світ», 2018. С. 58–62.
58. Поворознюк М. І. Адміністративний позов в системі засобів захисту прав громадянина у сфері публічно-правових відносин. *Часопис Київського університету права*. 2017. № 3. С. 137–145.
59. Поворознюк М. І. До питання про сутність адміністративного позову. *Судова апеляція*: наук.-практ. журнал. Київ, 2013. № 2 (31). С. 15–25.
60. Поворознюк М. І. До питання про сутність правозахисної природи адміністративного позову. *Часопис Київського університету права*. 2017. № 4. С. 118–122.
61. Поворознюк М. І. Зміст позовного провадження в адміністративному судочинстві. *Тенденції та пріоритети реформування законодавства України* : матеріали Всеукр. наук.-практ. конф.: у 2 ч. (м. Херсон, 12–13 груд. 2014 р.). Херсон : Видавничий дім «Гельветика», 2014. Ч. II. С. 50–53.
62. Поворознюк М. І. Новели нової редакції Кодексу адміністративного судочинства України. *Розвиток адміністративного законодавства в умовах реформаційних процесів в Україні* : матеріали Всеукр. круглого столу (м. Київ, 27 жовт. 2017 р.) / за заг. ред. О. Ф. Андрійко. Київ : Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького НАН України, 2017. С. 174–179.
63. Поворознюк М. І. Ознаки позовного провадження як процесуальної сфери реалізації права на захист в адміністративному суді. *Часопис Київського університету права*. 2014. № 2. С. 161–164.
64. Поворознюк М. І. Особливості класифікації адміністративних позовів за видами. *Держава і право*: збірник наукових праць. Юридичні і політичні науки. Київ : Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького НАН України, 2014. Вип. 65. С. 51–58.
65. Поворознюк М. І. Передумови права на пред'явлення адміністративного позову. *Теоретичні та практичні проблеми правового регулювання суспільних відносин* : матеріали міжнар. наук.-практ. конф. (м. Харків, 19–20 січня 2018 р.). Харків : ГО «Асоціація аспірантів-юристів», 2018. С. 55–59.
66. Поворознюк М. І. Право на звернення до суду з адміністративним позовом. *Право і держава: проблеми розвитку та взаємодії у ХХІ ст.* : тези доповідей міжнар. наук.-практ. конф. (м. Запоріжжя, 26–27 січня 2018 р.) / за заг. ред. Т. О. Коломоєць. Запоріжжя : ЗНУ, 2018. С. 71–74.
67. Поворознюк М. І. Правова природа адміністративного позову та позовної форми захисту права. *Законодавство України: недоліки, проблеми систематизації та перспективи*

- розвитку : матеріали Всеукр. наук.-практ. конф. (м. Херсон, 9–10 лют. 2018 р.). Херсон : Видавничий дім «Гельветика», 2018. С. 81–85.
68. Поворознюк М. І. Умови реалізації права на звернення до суду з адміністративним позовом. *Пріоритетні напрямки розвитку правової системи України*: матеріали міжнар. наук.-практ. конф. (м. Львів, 26–27 січня 2018 р.). Львів : Західноукраїнська організація «Центр правничих ініціатив», 2018. С. 72–75.
69. Поворознюк М. І. Характеристика структури адміністративного позову. *Судова апеляція*: наук.-практ. журнал. Київ, 2014. № 1 (34). С. 37–48.
70. Поворознюк Н. И. Характеристика предмета адміністративного иску. *LEGEA SI VIATA*: междунар. науч.-практ. правовой журнал. 2014. № 10/2 (274). С. 138–142.
71. Помазанов А. Деякі аспекти сутності та змісту касаційного перегляду у цивільному процесі України. *Підприємництво, господарство і право*. 2017. № 12. С. 58–62.
72. Селіванов А. О. Адміністративне провадження як умова реалізації судової юрисдикції. *Актуальні проблеми застосування Цивільного процесуального Кодексу та Кодексу адміністративного судочинства України* : Тези доповідей та наукових повідомлень учасників міжнародної науково-практичної конференції (25-26 січня 2007р.) / За заг. ред. проф. В. В. Комарова. Х. : Нац. юрид. акад. України, 2007. С. 36–39.
73. Сорочко Є. О. Інститут оскарження в адміністративно-деліктному процесі України : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.07 ; Київський міжнародний університет. Київ, 2012. 203 с.
74. Стефанюк В.С. Судовий адміністративний процес : монографія. Х. : Консум, 2003. 464 с.
75. Стрельников А.В. Заперечення проти адміністративного позову чи зустрічний позов : питання теорії та практики. *Молодий вчений*. 2016. № 10(37). С. 460–463.
76. Теремецький В. І. Право особи на апеляційне оскарження вироку в кримінальному процесі України : монографія. Харків : Харків юридичний, 2010. 228 с. 18.
77. Цихоня Д. Ю. Оскарження судових рішень, ухвалених судами першої інстанції : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.03 ; Нац. ун-т «Одеська юридична академія». Одеса, 2015. 216 с.
78. Чабан В.П. Акти адміністративного примусу в діяльності міліції України. Навчальний посібник. К. : Атіка, 2002. 144 с.
79. Швед Е. Ю. Види процесуальних актів-документів в адміністративному судочинстві. *Теорія та практика державного управління* : зб. наук. праць. 2007. Вип. 4 (19). С. 303–308.
80. Швед Е. Ю. Поняття адміністративного позову та його ознаки. *Актуальні проблеми державного управління*: зб. наук. праць. 2008. № 1 (33). С. 171–176.
81. Швед Е. Ю. Поняття процесуального акту-документу з адміністративних справ. *Форум права*. 2007. № 3. С. 278–282. URL: <http://www.nbuv.gov.ua/e-journals/FP/2007-3/07sejzas.pdf>.
82. Швед Е. Ю. Процесуальні акти-документи з адміністративних справ в апеляційному провадженні. *Вісник Харківського національного університету внутрішніх справ*. 2008. Вип. 43. С. 192–199.
83. Швед Е. Ю. Сутність заяв осіб, які беруть участь у адміністративній справі. *Кримський юридичний вісник «Адміністративна реформа та проблеми вдосконалення діяльності органів внутрішніх справ»*. Сімферополь, 2008. Вип. 2 (3). С. 360–366.
84. Швед Е.Ю. Процесуальні акти-документи у адміністративному судочинстві: дис. канд. юр. наук: 12.00.07. Х., 2009. 200 с.
85. Штефан М. Й. Цивільний процес : підруч. для юрид. спец. вищ. закл. освіти. Штефан. К. : Ін Юре, 1997. 608 с.
86. Янюк Н.В. Щодо адміністративного судочинства: адміністративний позов чи адміністративна скарга? *Право України*. 2003. № 8. С. 52–55.
87. Ясинок М.М., Кройтор В.А. Принципи усності, безпосередності та безперервності у цивільному судочинстві : монографія. Х. : Еспада, 2007. 152 с.

Тема 13

1. Кодекс адміністративного судочинства України від 06.07.2005 р. № 2747-IV. *Верховна Рада України. Законодавство України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2747-15>

2. Про судові рішення в адміністративній справі: Постанова Пленуму Вищого адміністративного суду України від 20.05.2013 р. № 7. *Верховна Рада України. Законодавство України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0007760-13>.
3. Справа «Пономарьов проти України» (Заява № 3236/03, Страсбург, 3 квітня 2008 року). URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/974_434
4. Справа № 2-а-4525/10. URL : <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/72023919>.
5. Справа № 300/65/19. URL : <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/79060610>.
6. Справа № 2-269/11. URL : <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/74001350>.
7. Справа № 804/4555/15 URL : <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/81246775>.
8. Справа № 826/1627/16 URL : <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/81215430>
9. О системе административных судов : Закон Польши от 25.07.2002 г. *Законодательный Вестник*. № 153. Поз. 1269. URL: <https://constitutions.ru/?p=18101>
10. Prawo o postępowaniu przed sądami administracyjnymi : Ustawa z dnia 30 sierpnia 2002 r. Dz. U. Z dnia 20 września 2002 r. Nr 153. Poz. 1270. (О судопроизводстве в административных судах: Закон Польши от 30.08.2002. Законодательный вестник. 2002. № 9. Ст. 1270. URL: <https://constitutions.ru/?p=181015>
11. Адміністративна юстиція України : проблеми теорії і практики. Настільна книга судді / за заг. ред. О. М. Пасенюка. К. : Істина, 2007. 608 с.
12. Адміністративне судочинство : навч. посіб. / Рябченко О. П., Денисюк С. Ф., Джафарова О. В., Кагановська Т. Є., Новікова Л. В.; за заг. ред. О. П. Рябченко. Х. : ХНУ ім. В. Н. Каразіна, 2010. 232 с.
13. Бандурка О. М. Адміністративний про-цес : підруч. / О. М. Бандурка, М. М. Тищенко. К. : Літера ЛТД, 2001. 336 с.
14. Боднар С. В. Щодо класифікаційних ознак рішень адміністративного суду. *Часопис Київського університету права*. 2011. № 6. С. 116–119.
15. Бояринцева М. Поняття та види судових рішень адміністративних судів. *Підприємництво, господарство і право*. 2019. № 6. С. 129-134.
16. Галуцько В. В. Публічний інтерес в адміністративному праві. *Форум права*. 2010. № 4. С. 178-182.
17. Голосніченко І. П., Стахурський М. Ф. Адміністративний процес : навч. посіб. / за заг. ред. І. П. Голосніченка. К. : ГАН, 2003. 256 с.
18. Гордєєв В. Судове рішення адміністративного суду як юридичний факт. *Вісник Вищого адміністративного суду України*. 2012. № 3. С. 18-25.
19. Градовий В. Б. Становлення і розвиток доктрини судового рішення в адміністративному судочинстві. *Держава і право*. 2012. № 56. С. 218-222.
20. Григор'єва В. Рішення суду як зовнішня форма виразу судження суду. *Підприємництво, господарство і право*. 2007. № 12. С. 142—143.
21. Демський Е. Ф. Адміністративно-процесуальне право України : навч. посіб. К. : Юрінком Інтер, 2008. 496 с.
22. Коліушко І. Б., Куйбіда Р. О. Адміністративна юстиція: європейський досвід і пропозиції для України: підруч. К. : Факт, 2003. 536 с.
23. Комзюк А. Т., Бевзенко В. М., Мельник Р. С. Адміністративний процес України : навч. посіб. К. : Прецедент, 2007. 531 с.
24. Кузьменко О. В. Теоретичні засади ад-міністративного процесу : моногр. К. : Атіка, 2005. 352 с.
25. Миколенко О.І. Публічний і приватний інтерес в адміністративному процесі. *Правова держава*. 2016. № 24. С. 100-104.
26. Михайлова Е. В. Законный интерес как правовая категория. *Університетські наукові записки*. 2012. № 3 (43). С. 77-84.
27. Мороз Ю. А. Гарантування виконання рішень суду про відшкодування податку на додану вартість в Україні. *Наукові записки Інституту законодавства Верховної Ради України*. 2018. № 2. С. 33–40. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nzizvru_2018_2_7
28. Найфлейш В. Поняття та ознаки судового акта господарського суду. *Підприємництво, господарство і право*. 2008. № 2. С. 42-45.

29. Основи адміністративного судочинства в Україні : навч. посіб. / за заг. ред. Н. В. Александрової, Р. О. Куйбіди. К. : Конус-Ю, 2006. 256 с.
30. Педько Ю. С. Становлення адміністративної юстиції в Україні : моногр. К. : Ін-т держави і права ім. В.М. Корецького НАН України, 2003. 208 с.
31. Перепелюк В. Г. Адміністративний процес : загальна частина : навч. посіб. Чернівці : Рута, 2003. 367 с.
32. Перунова О. М. Судове рішення як процесуальний документ. *Вісник Харківського національного університету внутрішніх справ*. 2004. Вип. 25. С. 290-297.
33. Посібник із написання судових рішень: Національна школа суддів України / Р. Куйбіда, О. Сироїд. Київ, 2013. 224 с.
34. Розум І. О. Судове рішення у справах адміністративної юрисдикції: спектральний аналіз дискусійних теоретичних аспектів сутності та правової природи. *Юридичний вісник*. 2017. № 3(44). С. 54–60.
35. Руденко А. В. Адміністративне судочинство : становлення та здійснення : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук : 12.00.07 «Теорія управління; адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право». Х., 2006. 20 с.
36. Синицька Я. П. Судове рішення в адміністративному судочинстві: поняття та значення. *Право і безпека*. 2011. № 5. С. 93-97.
37. Синицька Я. П. Судові рішення в адміністративному судочинстві : автореф. дис. ... канд. юрид. наук. Харків, 2014. 20 с.
38. Смокович М. Суддівська незалежність і дисциплінарна відповідальність : пошук балансу. *Публічна служба і адміністративне судочинство : здобутки і виклики : матеріали І Міжнародної науково-практичної конференції (м. Київ, 5-6 липня 2018 року)*. Київ : ВД «Дакор», 2018. С. 373-381.
39. Степашко О. І. Судові рішення у податкових спорах в адміністративному судочинстві України : автореф. дис. ... канд. юрид. наук. Київ, 2014. 20 с.
40. Талан Л. Г. До питання про сутність судового рішення в цивільному й господарському судочинстві. *Проблеми законності*. 2009. Вип. 103. С. 75-81.
41. Труш М. Структура судового рішення в адміністративній справі. *Вісник Львівського університету. Серія юридична*. 2016. Випуск 62. С. 128–137.
42. Харковець Ю. М. Окремі проблеми ефективного використання інституту судових рішень в кримінальному процесі України. *Наукові записки Інституту законодавства Верховної Ради України*. 2017. № 2. С. 93–98.
43. Хотинська О. З. Обов'язковість судових рішень як конституційна засада судочинства України : автореф. дис. ... канд. юрид. наук. Київ, 2006. 20 с.
44. Цуркан М., Перепелюк В. Юридична та логічна виваженість і мовна досконалість судового рішення — запорука його прав осудності. *Вісник Вищого адміністративного суду України*. 2009. № 3. С. 13-21.
45. Швед Е. Ю. Процесуальні акти-документи в адміністративному судочинстві : автореф. дис. ... канд. юрид. наук. Харків, 2009. 20 с.
46. Швед Е. Ю. Поняття та види рішень адміністративного суду першої інстанції. *Вісник Вищого адміністративного суду України*. 2007. № 4. С. 24-29.

4. Інформаційні ресурси в Інтернеті

1. http://www.rada.gov.ua	- Веб-портал Верховної Ради України
2. http://www.president.gov.ua	- Офіційне інтернет-представництво Президента України
3. http://www.kmu.gov.ua	- Веб-портал Кабінету Міністрів України
4. https://minjust.gov.ua/	- Веб-портал Міністерства юстиції України
5. https://dsa.court.gov.ua/dsa/	- Веб-портал Державної судової адміністрації України
6. http://www.reyestr.gourt.gov.ua	- Єдиний державний реєстр судових рішень
7. https://supreme.court.gov.ua/supreme/	- Веб-портал Касаційного адміністративного

pro_sud/kas_adm/	суду у складі Верховного Суду
8. http://vasu.gov.ua	- Веб-сайт Вищого адміністративного суду України
9. https://supreme.court.gov.ua/supreme/	- Веб-сайт Верховного Суду
10. http://www.vaas.gov.ua	- Веб-сайт Сьомого апеляційного адміністративного суду (Вінницького апеляційного адміністративного суду)
11. http://kaas.gov.ua	- Веб-сайт Шостого апеляційного адміністративного суду (Київського апеляційного адміністративного суду)
12. https://adm.ko.court.gov.ua/sud1070/	- Веб-сайт Київського окружного адміністративного суду
13. http://www.kmoas.gov.ua	- Веб-сайт Хмельницького окружного адміністративного суду
14. http://nbuv.gov.ua/	- Веб-сайт Національної бібліотеки України імені В.І.Вернадського
15. http://gntb.gov.ua/ua/	- Веб-сайт державної науково-технічної бібліотеки України
16. http://www.ounb.km.ua/	- Веб-сайт Хмельницької обласної універсальної наукової бібліотеки
17. http://www.adm.km.ua/	- Веб-сайт Хмельницької обласної державної адміністрації
18. http://km-oblrada.gov.ua/	- Веб-сайт Хмельницької обласної ради
19. http://www.khmelnysky.com/	- Веб-сайт Хмельницької міської ради
20. http://www.univer.km.ua/	- Веб-сайт Хмельницького університету управління та права імені Леоніда Юзькова

Розробник навчально-методичних матеріалів:

Викладач дисципліни:

старший викладач кафедри конституційного, адміністративного та фінансового права, магістр права

_____ М.З. Берцюх

14 січня 2021 року

Схвалено кафедрою конституційного, адміністративного та фінансового права 14 січня 2021 року, протокол № 6.

В.о. завідувача кафедри _____ І.Л. Самсін

14 січня 2021 року

Декан юридичного факультету

_____ С.А. Крушинський

14 січня 2021 року

Погоджено методичною радою університету 21 січня 2021 року, протокол № 4.

Голова методичної ради _____ І.Б. Ковтун

21 січня 2021 року

Обліковий обсяг – 3,57 ум.др.арк.